

ARBEID ADEL

Gilles du Faing en de mogelijkheden tot sociale promotie in de Nederlanden (1584-1633)

Jasper Willems

Masterproef aangeboden binnen de opleiding
master in de geschiedenis oudheid tot heden

Promotor: prof. dr. Violet Soen
Co-promotor: dr. Bram De Ridder

Academiejaar 2017-2018

273 775 tekens

Ik verklaar me akkoord met de code of conduct van de faculteit Letteren voor geloofwaardig auteurschap.

Er zijn enkele mensen die ik hier graag zou willen bedanken voor hun hulp bij deze masterproef. Allereerst mijn promotor prof. dr. Violet Soen omwille van haar hulp bij het kiezen van een thema en haar feedback doorheen het jaar. Hiervoor verdient ook mijn co-promotor dr. De Ridder speciale dank voor zijn uitstekende opvolging van mijn onderzoek. Ook de professoren Erik Aerts en Werner Thomas wil ik hierbij bedanken voor hun suggesties. De medewerkers van het Rijksarchief in Luik verdienen eveneens een bedanking voor hun hulp. Tot slot wil ik ook nog mijn vader bedanken voor zijn steun en inzichten.

Inhoudsopgave

Inleiding.....	1
Bronnen en methode	2
Status quaestionis	3
Relevantie van het onderzoek.....	7
Definities.....	10
Indeling van het onderzoek.....	11
Voorgeschiedenis van de familie.....	13
Eerste periode. De basis (ca. 1560-1595).....	17
Situatie in de Nederlanden.....	18
Betrokkenheid bij de oorlog in de Nederlanden.....	21
Tijd aan het hof in Spanje.....	24
Terugkeer naar de Nederlanden	27
Besluit.....	31
Tweede periode. De uitbouw (1595-1612).....	33
De patronagestrategie.....	33
Terugkeer in de Nederlanden.....	33
Benoeming tot Conseiller de Courte Robbe.....	35
Afvaardiging in de Raad van Luxemburg.....	39
Beloningen voor zijn diensten	42
De reputatiestrategie	44
Reis naar Spanje	45
Het hof van de aartshertogen Albrecht en Isabella	51
Missies	52
Beloningen.....	56
De huwelijksstrategie	57
Besluit.....	62
Derde periode. De consolidatie (1612-1623).....	64
Ambassade naar Denemarken	65
Conseil de Guerre.....	69
Ontvangsten van buitenlandse ambassadeurs	70
Soeverein baljuw van Vlaanderen.....	74
Missies	76
Baron	80

Gilles du Faing en de mogelijkheden tot sociale promotie in de Nederlanden (1584-1633)

Besluit.....	82
Vierde periode. De nalatenschap (1623-1633)	84
Missies.....	84
Nalatenschap.....	89
Eerbewijzen	94
Dood en begrafenis	97
Opvolging.....	98
Besluit.....	101
Conclusie	103
De strategieën van du Faing.....	103
Karaktertrekken van du Faing	104
De strategieën in de literatuur	105
Verder onderzoek.....	106
Bijlagen	108
Bijlage 1: stamboom van Gilles du Faing.....	108
Bijlage 2: tijdslijn van het leven van Gilles du Faing.....	109
Bijlage 3: grafsteen van Gilles du Faing.....	111
Bijlage 4: patentbrief voor ridderschap van Gilles du Faing	112
Bijlage 5: afbeeldingen	114
Bibliografie	116
Werken	116
Bronnen.....	122
Sites	123
Abstract	125

Inleiding

"(...) faisons particuliere estimé, de l'affection, valeur, et soing qu'avez montré en ses occasions, vous employant et signalant en ce que s'y est offert de nostre plus grand service, ce qu'estant vrayement correspondant a ce que tousiours nous nous somme promis de vostre zele et ancienne fidelité, nous avons bien voulu vous en remercier par ceste (...), signé Philippe"¹

Dit is wat Filips IV, koning van het Spaans-Habsburgs imperium, schreef in een persoonlijke brief aan Gilles du Faing op 26 oktober 1629. De brief was een bedanking voor du Faings lange, loyale en succesvolle carrière in dienst van de Spaanse Habsburgers en de aartshertogen Albrecht en Isabella, een loopbaan die begon in 1584 en liep tot zijn dood in 1633. Deze carrière en de strategieën die du Faing gebruikte om trede na trede hoger op de sociale ladder te komen, vormen het onderwerp van dit onderzoek. Du Faing vormt immers een interessante casestudy doordat hij vanuit de lage adel moest opklimmen, terwijl de meeste literatuur op hoge edelen focust.

In een brief uit het begin van zijn carrière, wordt Gilles du Faing omschreven als 'ridder en heer van de Crouée' en niet meer. Zijn overlijdensakte geeft echter aan dat hij in 1633 baron, heer van meer dan negen gebieden, *Conseiller de Courte Robbe* van de Raad van Luxemburg, *Gentilhomme de la Bouche* van de aartshertogen, soeverein baljuw van het graafschap Vlaanderen en lid van de oorlogsraad van de koning was. Hieruit blijkt dat hij erin slaagde om van een lage Luxemburgse edelman op te klimmen tot baron van Jamoigne met nog een reeks andere heerlijkheden en functies die hem invloed bezorgden tot op het hoogste niveau in het bestuur van de Zuidelijke Nederlanden. Deze sociale promotie bereikte hij door een leven lang hard te werken aan zijn carrière en door gebruik te maken van verschillende strategieën om hogerop te geraken. Zijn opvallende stijging doorheen de adellijke hiërarchie vormt het kernvraagstuk van dit onderzoek, waarbij Du Faing een casestudy vormt voor de verschillende manieren waarop de zeventiende-eeuwse lage adel sociale promotie kon maken. De focus van het onderzoek ligt daardoor niet zo zeer op wat du Faing allemaal bereikt heeft in zijn leven, maar vooral op hoe hij dat heeft kunnen bereiken.

De context voor de loopbaan en het leven van du Faing vormden de Habsburgse Nederlanden, die in het begin van de 16de eeuw en onder de aartshertogen een periode van culturele bloei kenden. Er waren echter ook religieuze spanningen en verschillende conflicten, met als

¹ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 6, fol. 75r-75v, Filips IV, *Lettre de sa majesté Philippe 4e au baron de Jamoigne du 26e d'octobre 1629*, 26 oktober 1629.

belangrijkste de Opstand in de Nederlanden. Die oorlog en de overige context komt doorheen de hoofdstukken uitgebreider aan bod.

Bronnen en methode

Het bronnenmateriaal waarop dit onderzoek steunt, is grotendeels beperkt tot één archiefinstelling, het Rijksarchief in Luik. Het archief heeft een fonds rond de familie du Faing, dat bijna uitsluitend over Gilles du Faing gaat. Ten eerste zijn er vier volumes waarin verschillende belangrijke documenten met betrekking tot Gilles du Faing en zijn missies zijn opgenomen. Het gaat niet om autografe memoires, maar om officiële documenten en correspondentie die hij heeft laten kopiëren in een samenhangend volume. Een belangrijke kanttekening bij deze vier boeken is dat ze deel uitmaken van een geheel van zes volumes die zijn hele leven omvatten, maar in de loop der eeuwen zijn de boeken twee en vijf verloren gegaan, waardoor het beschikbare materiaal slechts de periodes 1595-1603, 1607-1613 en 1622-1633 omvat. Er is echter genoeg materiaal om analyses te maken of conclusies te trekken, dankzij een algemeen carrièreoverzicht dat du Faing in het zesde boek heeft opgetekend. Dit is het enige document waarvan het zeker is dat hij het heeft laten opstellen speciaal voor dit geheel van volumes.

Ten tweede is er een volume dat een verzameling ingebonden brieven bevat die de periode van 1523 tot 1633 omspannen. In tegenstelling tot de eerdergenoemde volumes, bestaat deze uit originele ingebonden brieven. Dit boek heeft niet enkel op Gilles, maar ook op zijn vader Jean du Faing betrekking. Ten derde bevat het fonds een volume waarin verschillende geboorte-, huwelijks- en sterfteaktes zijn overgenomen van familieleden van Gilles du Faing. Zo goed als al dit bronnenmateriaal wordt gebruikt in het onderzoek omdat de onderzoeksvraag een bredere aanpak vereist, aangezien aansprektitels, prestigieuze missies, patentbrieven etc. in elk document gericht aan Gilles du Faing een inzicht kunnen geven over zijn sociale positie.

De documenten zijn allemaal authentieke exemplaren, maar voor het merendeel kopieën. Enkel het boek met de ingebonden brieven bestaat uit originelen. De andere documenten zijn vermoedelijk door du Faing bijgehouden doorheen zijn leven, en dan door een klerk overgeschreven. Afgaande op het handschrift, zijn de vier hoofdboeken allemaal door dezelfde klerk geschreven. De tijd en plaats van opstel van deze documenten is niet geweten. Voor de tijd is het aannemelijk dat ze aan het einde van het leven van Gilles du Faing of net na zijn dood zijn opgesteld. Wat de plaats betreft zijn de meest waarschijnlijke opties zijn kasteel in Chiny vanwaar hij afkomstig was, of zijn huis in Gent, omdat dat de meest logische bewaarplaatsen zouden zijn geweest voor de originele documenten. Zekerheid is er echter niet over deze tijd- en plaatsbepalingen.

Gilles du Faing heeft deze boeken hoogstwaarschijnlijk laten opstellen om zijn erfgenamen een bewijs te geven van de posities waar zij aanspraak op konden maken. De familiegeschiedenis was

voor adellijke families erg belangrijk, omdat daar een groot deel van hun claim tot een adellijke titel op rustte. Met dit doel voor ogen, is het mogelijk dat Gilles du Faing enkele documenten die hem in een minder goed daglicht zouden plaatsen heeft weggelaten. Dit is echter weinig waarschijnlijk aangezien er geen lacunes in de chronologische indelingen van de boeken zitten, en sommige documenten wel degelijk een minder succesvolle of deels mislukte aanspraak van du Faing laten zien. Bovendien is dit geen substantieel probleem voor dit onderzoek, aangezien de focus op zijn succesvolle strategieën ligt, die hij wel zeker opgenomen zal hebben.

Historici gebruiken in onderzoek naar sociale mobiliteit het beroep of de functies van de persoon in kwestie als de voornaamste indicator van diens status.² Dit onderzoek volgt dezelfde opvatting, waardoor de mobiliteit zelf van du Faing vooral aan de hand van zijn verschillende functies en ambten wordt overlopen. Prestige vormt een andere erg belangrijke aanwijzing in dit onderzoek. Uit het bronnenmateriaal blijkt dat het prestige van du Faing doorheen zijn leven sterk gestegen is, mede door zijn functies maar ook door wat voor soort missies hij mocht vervullen. Aangezien prestige en eer voor de adel belangrijke indicatoren waren om iemands sociale positie te bepalen, geldt dit ook voor dit onderzoek. Deze verschillende elementen kunnen inzichten geven in de posities die du Faing doorliep, waarna een diepere analyse van het woordgebruik of bepaalde acties zijn strategieën bloot kan leggen. Deze analyse is echter geen volledige discoursanalyse, aangezien het grootste deel van de bronnen bestaat uit officiële documenten waarbij een formeel taalgebruik gehanteerd werd. Niettemin vormt zo'n analyse een vernieuwing ten opzichte van een puur carrièreoverzicht. Samengevat bestaat de methode van dit onderzoek uit het reconstrueren van het leven van Gilles du Faing via een meer biografische beschrijving, met de focus op zijn sociale promoties en hoe hij die verkreeg.

Status quaestionis

Rond promotie in de adel zijn reeds verschillende werken geschreven door een hele reeks historici. Ten eerste is er de literatuur die zich focust op adel en adellijke identiteit. Hiervoor is het werk van Elisabeth Geevers en Mirella Marini, *Dynastic identity in Early Modern Europe: Rulers, Aristocrats and the Formation of identities*, momenteel één van de belangrijkste ijkingspunten.³ Deze verzameling van negen artikels biedt een up-to-date beeld van hoe adellijke identiteit werd vormgegeven in de Nieuwe Tijd. Een van de belangrijkste argumenten die Geevers en Marini hier aanhalen, is dat het reconstrueren of uitvinden van een familiegeschiedenis essentieel was in de identiteit die een

² MARCO VAN LEEUWEN en INEKE MAAS, 'Historical Studies of Social Mobility and Stratification', *Annual Review of Sociology*, 36 (2010), 430.

³ ELISABETH MARIEKE GEEVERS en MIRELLA MARINI, *Dynastic identity in Early Modern Europe: rulers, aristocrats and the formation of identities*, Farnham, 2015 ; voor meer informatie de historiografie omtrent de adel, zie VIOLET SOEN, 'Nobility (1450-1650)', in: *Oxford Bibliographies in Renaissance and Reformation*, Oxford, 2015, 1-36.

adellijke familie aannam. Daarnaast was de relatie tot de heerser hier een ander belangrijk onderdeel van. Beide argumenten komen terug in dit onderzoek, doordat Gilles du Faing via het voorgenoemde bronnenmateriaal wou voorzien in een familiegeschiedenis, en hij grote vooruitgang boekte in zijn sociale positie door in de nabijheid van aartshertog Albrecht te blijven.

Een ander werk dat rond dit thema verschenen is, is *Noblesse oblige: identités et engagements aristocratiques à l'époque moderne* van Nicolas Le Roux en Martin Wrede.⁴ Hierin komen verschillende aspecten van de adel uitgebreid aan bod, gaande van een adellijke cultuur van eer tot de verschillende categorieën die er binnen de adel bestonden. Opnieuw is er aandacht voor de vorming van een adellijke identiteit. Daarnaast biedt het werk van René Vermeir en Guido Marnef, *Adel en macht: politiek, cultuur, economie*, eveneens een goed inzicht in de adel.⁵ Enkele artikels hierin, met name die van Jürgen Vanhoutte en S. Groenveld, focussen expliciet op de sociale promotie en de strategieën hiervoor die door de adel gebruikt werden, met bijzondere aandacht voor de huwelijksstrategie. Tot slot bieden ook de artikels ‘Making invisible things visible and palpable’: visual marks of nobility in Early Modern French social theory and the embodiment of social estates in collections, 1550–1650’ geschreven door Antonio Urquizar-Herrera en ‘Cultural Capital, Family Strategies and Noble Identity in Early Modern Habsburg Austria 1579-1620’ van de hand van Karin MacHardy overzichten rond deze adellijke identiteiten.⁶

Het tweede deel van literatuur dat van belang is voor dit onderzoek betreft werken omtrent de rol van het hof in het maken van promotie, en meer specifiek dat van de aartshertogen in de Zuidelijke Nederlanden. De laatste jaren komt er in de historiografie meer en meer aandacht voor zulke hofstudies, met als belangrijkste voor de Nederlanden het werk van Dries Raeymaekers, *One foot in the palace: the Habsburg court of Brussels and the politics of access in the reign of Albert and Isabella, 1598-1621*.⁷ In dit werk geeft Raeymaekers een exhaustieve beschrijving van het hof van de aartshertogen, dat hij kadert binnen het grotere geheel van het Habsburgse rijk zonder het onderdanig te maken aan het hof in Madrid. Hij pleit ervoor dat historici de hovelingen meer als aparte individuen en niet enkel als deel van een groter geheel moeten bestuderen, aangezien zij van groot belang waren voor het beleid. Om sociaal en politiek succesvol te zijn, was het voor deze hovelingen van groot belang om in de nabijheid van de aartshertog te blijven, en vooral dat dit

⁴ NICOLAS LE ROUX en MARTIN WREDE, *Noblesse oblige: identités et engagements aristocratiques à l'époque moderne*, Rennes, 2017.

⁵ GUIDO MARNEF en RENE VERMEIR, *Adel en macht: politiek, cultuur, economie*, Maastricht, 2004.

⁶ ANTONIO URQUÍZAR-HERRERA, ‘Making invisible things visible and palpable’: visual marks of nobility in Early Modern French social theory and the embodiment of social estates in collections, 1550–1650’, *Word & Image*, 31 (2015), 386-397 ; KARIN MACHARDY, ‘Cultural Capital, Family Strategies and Noble Identity in Early Modern Habsburg Austria 1579-1620’, *Past & Present*, 163 (1999), 36-75.

⁷ DRIES RAEYMAEKERS, *One foot in the palace: the Habsburger Court of Brussels and the politics of access in the reign of Albrecht and Isabella, 1598 – 1621*, Leuven, 2013.

contact kwalitatief, d.w.z. zonder de beperkingen van heel formele gesprekken volgens hofceremonieel, zou zijn. De focus in dit werk op de aparte hovelingen komt sterk naar voren doordat een hele reeks van hen bij naam vermeld worden, en af en toe verder uitgediept. Door het uitgebreide overzicht over het functioneren van het hof, biedt het een uitstekend inzicht in de positie die de *Gentilhommes de la Bouche*, de functie van Gilles du Faing, erin bekleedden. Du Faing zelf wordt er slechts één keer aangehaald, waardoor dit onderzoek een aanvulling geeft op Raeymaekers' werk door een hoveling in groter detail te onderzoeken. Daarnaast maakt dit onderzoek duidelijk dat du Faing, ondanks zijn afkomst uit de Zuidelijke Nederlanden, vanaf het begin van de regering van Albrecht carrière maakte aan het hof, in tegenstelling tot de these van onder andere Raeymaekers dat dit voornamelijk weggelegd was voor Spanjaarden.

Daarnaast heeft Raeymaekers samen met René Vermeir en José Eloy Hortal Muñoz het werk *A constellation of courts: the courts and households of Habsburg Europe, 1555-1665* opgesteld.⁸ Het bestaat uit bijdragen van verschillende auteurs, waarin er uitgebreide aandacht is voor het internationale karakter van het Habsburgse rijk door artikels over hoven in verschillende streken van dit rijk. Verschillende structuren van het hof komen aan bod, met als voornaamste bevinding dat het een grote rol speelde in het staatsvormingsproces en de integratie van de lokale adel in het bestuur. Tot slot is het werk van Luc Duerloo over dit onderwerp eveneens van belang. Hij focust op Albrecht en diens regeerperiode in zijn werk *Dynasty and piety: Archduke Albert (1598 - 1621) and Habsburg political culture in an age of religious wars*.⁹ Dit werk schenkt opnieuw aandacht aan het bredere kader van het Habsburgse rijk waarbinnen de Zuidelijke Nederlanden geplaatst moeten worden, en voor het belang van nabijheid tot de heerser. Duerloo legt echter specifiek de focus op de nauwe relatie die Albrecht doorheen zijn regering bleef behouden met het Heilige Roomse Rijk. Toen hij naar de Nederlanden kwam had hij immers de hoop ooit keizer te worden nog niet opgegeven. Deze connectie met de Duitse gebieden speelde ook voor du Faing een grote rol, aangezien Albrecht hem er verschillende keren op missie naartoe stuurde. Daarnaast publiceerde Duerloo samen met Werner Thomas een bundel rond het hof van de aartshertogen, *Albert and Isabella 1598-1621 : essays*, waarin eveneens verschillende aspecten van het hof en de hofhouding aan bod komen.¹⁰

Naast de adel en het hof, vormt het belang van reputatie in de Nieuwe Tijd het derde onderdeel van belangrijke literatuur. Hieromtrent is het artikel van John Elliott, 'A Question of

⁸ RENE VERMEIR, DRIES RAEYMAEKERS en JOSE ELOY HORTAL MUNOZ, *A constellation of courts: the courts and households of Habsburg Europe, 1555-1665*, Leuven, 2014.

⁹ LUC DUERLOO, *Dynasty and piety: Archduke Albert (1598 - 1621) and Habsburg political culture in an age of religious wars*, Aldershot, 2012.

¹⁰ LUC DUERLOO en WERNER THOMAS, *Albert and Isabella 1598-1621 : essays*, Turnhout, 1998.

Reputation? Spanish Foreign Policy in the Seventeenth Century' van belang.¹¹ In dit artikel geeft hij een overzicht van enkele werken rond het Spaanse rijk, waarbij hij pleit voor een grotere aandacht voor reputatie als factor in de beleidsvorming. De graaf van Olivares had volgens hem de *reputación* van Spanje als een grootmacht voortdurend in gedachten bij de beleidsvoering. Voor Gilles du Faing speelde zijn reputatie van loyale, hardwerkende en capabele dienaar een grote rol, weliswaar niet in beleidsvorming maar in het opklimmen van de sociale ladder. Door actief aan zijn reputatie te bouwen, slaagde hij er immers in om aan belang en invloed te winnen. Elliott haalt aan dat historici nog geen aandacht hadden geschonken aan de invloed die reputatie kon hebben op het beleid, een lacune die tot op heden nog niet opgevuld is. Slechts enkele werken halen terloops het belang ervan als een factor in de politiek aan.

Sharon Kettering heeft het in haar werk *Power and Reputation at the Court of Louis XIII: The Career of Charles d'Albert, duc de Luynes (1578–1621)* wel over de reputatie van de hertog van Luynes, en vooral hoe de besmeuring daarvan door Richelieu meespeelde in zijn val, maar niet wat de invloed ervan was op de besluiten van de minister.¹² Ook Jonathan Israel geeft in zijn werk *The Dutch Republic and the Hispanic World 1606-1661* enige aandacht aan reputatie, maar opnieuw slechts beperkt.¹³ Daarnaast halen Fernando Gonzalez de Leon en Geoffrey Parker in hun artikel 'The Grand Strategy of Philip II and the Revolt of the Netherlands, 1559-1584' vluchtig aan dat het behouden van een goede reputatie reeds onder Filips II een aspect was van de Spaanse buitenlandse politiek.¹⁴ Verder blijft de literatuur rond het belang van reputatie in de Nieuwe Tijd gering.

Het vierde en laatste deel draait rond onderzoek dat expliciet rond sociale promotie, het centrale thema van deze masterproef, gewerkt heeft. Er zijn reeds enkele onderzoeken die zich gericht hebben op het opklimmen van een individu of familie. Een voorbeeld hiervan is het artikel van S. Groenveld 'Stijgende lagere adel. Van Duvenvoirde naar Wassenaer (1523-1665)', waarbij de promotie van de familie Duvenvoirde over 140 jaar wordt besproken. Daarnaast heeft Liesbeth Geevers in haar artikel 'Dynasty and State Building in the Spanish Habsburg Monarchy: The Career of Emanuele Filiberto of Savoy (1588-1624)' de loopbaan besproken van een edelman met hechte banden aan het Spaanse koningshuis.¹⁵ Deze werken bespreken allemaal de verschillende carrières die een familie of individu heeft doorlopen om hoger op de sociale ladder te komen.

¹¹ JOHN ELLIOTT, 'A Question of Reputation? Spanish Foreign Policy in the Seventeenth Century', *The Journal of Modern History*, 55 (1983), 475-483.

¹² SHARON KETTERING, *Power and Reputation at the Court of Louis XIII: The Career of Charles d'Albert, duc de Luynes (1578–1621)*, Manchester, 2008.

¹³ JONATHAN ISRAEL, *The Dutch Republic and the Hispanic World, 1606-1661*, Oxford, 1982.

¹⁴ FERNANDO GONZALEZ DE LEON en GEOFFREY PARKER, 'The Grand Strategy of Philip II and the Revolt of the Netherlands, 1559-1584', in: PHILIP BENEDICT e.a., *Reformation, Revolt and Civil War in France and the Netherlands 1555-1585*, Amsterdam, 1999.

¹⁵ S. GROENVELD, 'Stijgende lagere adel. Van Duvenvoirde naar Wassenaer (1523-1665)', in: GUIDO MARNEF en RENE VERMEIR, *Adel en macht: politiek, cultuur, economie, Maastricht*, 2004 ; LIESBETH GEEVERS, 'Dynasty

Daarnaast zijn er reeds verschillende werken verschenen omtrent specifieke strategieën die voor dit doel gebruikt werden. De belangrijkste twee zijn het huwelijk en patronage. Wat dat eerste betreft, heeft dit onderzoek voornamelijk gebruik gemaakt van de inzichten uit de eerder vermelde bijdrage van Jürgen Vanhoutte en van het artikel van Donna Bohanan 'Matrimonial Strategies among Nobles of Seventeenth-Century Aix-en-Provence'.¹⁶ Hierin beargumenteren de auteurs het belang dat een huwelijk kon spelen in de sociale promotie en wordt er een onderscheid gemaakt tussen de verschillende mogelijke strategieën rond het huwelijk. Wat patronage betreft, zijn er enkele werken invloedrijk geweest voor dit onderzoek. Het eerste is van de hand van de eerdergenoemde Sharon Kettering, *Patronage in sixteenth- and seventeenth-century France*.¹⁷ De auteur beargumenteert hier vooral dat patronage om directe controle van een hiërarchisch hogergeplaatst individu over een lager persoon draaide. Deze visie heeft als kritiek gekregen dat er onvoldoende op het sociale aspect van de band gefocust is. Dit wou Geert Janssen wel doen in zijn werk *Creaturen van de macht. Patronage bij Willem Frederik van Nassau (1613-1664)*.¹⁸ Hierin bespreekt hij de manieren waarop Willem Frederik van Nassau, stadhouder van Friesland, zijn cliënteel opbouwde. Vernieuwend aan deze studie is dat Janssen steunt op het dagboek dat Willem Frederik bijhield, waardoor er een sterke focus op diens persoon ligt.

Relevantie van het onderzoek

Dit onderzoek is relevant om drie redenen. Ten eerste is Gilles du Faing nog een zo goed als onbekend persoon voor historici. Over zijn leven is weinig meer geweten dan een korte opsomming van zijn titels of missies. Ten tweede geeft het een aanzet tot het opvullen van enkele lacunes in het historisch onderzoek die reeds langer door verscheidene auteurs zijn aangehaald. Dit onderzoek claimt niet om deze lacunes volledig op te vullen, maar het is een aanzet voor anderen om hun onderzoek hierop te richten. Ten derde geeft het een aanvulling op eerder werk rond de adel, dat zich vooral op de hogere adel richt. Deze focus is te begrijpen doordat er daarover meer bronnenmateriaal beschikbaar is, maar het materiaal rond du Faing biedt een mooie kans om het verhaal eens vanuit het perspectief van een lagere edelman te schrijven. Deze drie argumenten worden hieronder verder uitgewerkt.

and State Building in the Spanish Habsburg Monarchy: The Career of Emanuele Filiberto of Savoy (1588-1624)', *Journal of Early Modern History*, 20 (2016), 267-292.

¹⁶ JÜRGEN VANHOUTTE, "Van Robins tot très grands nobles'. Carrièreplanning en huwelijksstrategie bij het geslacht Richardot in de Zuidelijke Nederlanden', in : GUIDO MARNEF en RENE VERMEIR, *Adel en macht: politiek, cultuur, economie*, Maastricht, 2004 ; DONNA BOHANAN, 'Matrimonial Strategies among Nobles of Seventeenth-Century Aix-en-Provence', *Journal of Social History*, 19 (1986), 503-510.

¹⁷ SHARON KETTERING, *Patronage in sixteenth- and seventeenth-century France*, Aldershot, 2002.

¹⁸ GEERT JANSSEN, *Creaturen van de macht. Patronage bij Willem Frederik van Nassau (1613-1664)*, Amsterdam, 2005.

Rond de persoon van Gilles du Faing is er in de literatuur tot op heden slechts heel weinig geweten. Er zijn welgeteld twee studies rond zijn persoon te vinden, beide reeds van oudere datum. Ten eerste is er een bronuitgave van de hand van Louis-Prosper Gachard.¹⁹ De bron in kwestie is een reisverslag dat du Faing opstelde voor de reis van Albrecht naar Spanje in 1598-1599 om er met Isabella te trouwen. Het gaat hier dus eerder om een bronneneditie van zijn tekst, waar du Faing slechts kort vermeld wordt. Ten tweede heeft Charles Pergameni een artikel geschreven genaamd 'Le voyage de Gilles du Faing au Danemark en 1612'.²⁰ Dit draait opnieuw om een reisverslag dat du Faing had opgesteld, ditmaal voor een ambassade naar Denemarken in 1612. Pergameni heeft zich echter niet beperkt tot een bronuitgave, maar herwerkte het verslag tot een wetenschappelijk artikel met een erg beknopte biografie van Gilles du Faing als inleiding. Niettemin blijft het erg beperkt, aangezien het uitsluitend focust op de korte periode van de reis en het verblijf van du Faing in Denemarken, samen ongeveer twee maanden.

Naast deze werken wordt du Faing vermeld in het werk van Klaas van Gelder, *Tussen veel vuren: het soeverein-baljuwschap van Vlaanderen in de Vroegmoderne Tijd (1500 – 1733)*.²¹ Hierin tracht de auteur een prosopografische beschrijving van de verschillende soeverein-baljuws van Vlaanderen, waaronder Gilles du Faing, te geven. De beschrijving beperkt zich echter tot een korte opsomming van de promoties en missies die du Faing vervulde voor hij het baljuwschap verkreeg. Verder is er enkel een korte vermelding van hem in het werk van Raeymaekers, *One foot in the palace*, waarin du Faing omschreven wordt als een van de hovelingen die diplomatieke missies vervulde voor de aartshertogen, maar meer niet.

Het eerste vernieuwende aspect van dit onderzoek omvat dus het personage van Gilles du Faing. Hij is nog praktisch onbekend bij historici, ondanks dat zijn carrière een uitstekend voorbeeld biedt van een combinatie van strategieën die door de adel gebruikt werden om hoger op de sociale ladder te geraken. De reden voor deze onbekendheid ligt in het feit dat het bronnenmateriaal waar dit onderzoek gebruik van maakt en dat zijn persoon uit de schaduw doet treden, slechts recentelijk aan het Rijksarchief in Luik is geschonken. Hierdoor hadden historici nog niet de kans gehad het

¹⁹ GILLES DU FAING, *Mémoires de ce qu'a passé au voyage de la Royne et de l'archiducq Albert, depuis son parlement des Pays-Bas pour Espagne, et des choses succédées aux séjour et retour de leurs Altèzes Sérénissimes ; mesmes aux entrées faicles en leurs pays et estatz. Le tous recueillé par messire Giles du Faing, chevalier, Sr de la Cronnée, gentilhomme de la maison et du conseil de feu de glorieuse mémoire Philippe second de ce nom, Roi des Espagnes, eta, et gentilhomme de la bouche de leurs Altèzes Sérénissimes et de leur conseil aux province, pays, duché de Luxembourg et conté de Chiny, et.*, LOUIS PROSPER GACHARD (ed.), Brussel, 1874-1882.

²⁰ CHARLES PERGAMENI, 'Le voyage de Gilles du Faing au Danemark en 1612', *Bulletin de la Société Royale belge de géographie*, 4 (1942), 261-295.

²¹ KLAAS VAN GELDER, *Tussen veel vuren: het soeverein-baljuwschap van Vlaanderen in de Vroegmoderne Tijd (1500 - 1733)*, Heule, 2007.

materiaal aan een grondig onderzoek te onderwerpen.²² De twee verslagen waar Gachard en Pergameni hun artikels op baseerden, maken immers geen deel uit van dit bronnenmateriaal maar waren rapporten opgestuurd naar de aartshertogen zelf.

Het tweede aspect dat dit onderzoek relevant maakt, is dat het helpt om de lacunes in het historisch onderzoek die eerdere historici aanhaalden, voor een deel op te vullen. In *One Foot in the Palace* stelt Raeymaekers dat er nog te weinig onderzoek is gedaan naar de rol die hovelingen speelden in het beleid van de aartshertogen, of hoe die hovelingen hen vertegenwoordigden op militair, administratief en diplomatisch vlak. Daarbij is er volgens hem nog te weinig onderzoek gedaan naar hoe toegang tot de heerser in de Zuidelijke Nederlanden essentieel was voor het opbouwen van eigen invloed.²³ Al deze elementen komen aan bod in dit onderzoek, aangezien Gilles du Faing als *Gentilhomme de la Bouche*, een hoge positie aan het hof, de aartshertogen vertegenwoordigde op diplomatieke missies in binnen- en buitenland. Bovendien speelde zijn nabijheid tot Albrecht een grote rol voor zijn sociale promotie, waardoor al deze lacunes in meer of mindere mate aandacht krijgen. Eerdergenoemde Klaas van Gelder kaartte het gebrek aan grondig onderzoek naar de soeverein baljuws van Vlaanderen aan, wat voor het geval van Gilles du Faing in deze masterproef opgeklaard kan worden.²⁴ Tot slot biedt het een aanzet voor grondiger onderzoek naar de factor 'reputatie'. Elliott gaf in zijn artikel aan dat er nog geen studie is gekomen naar de invloed daarvan op beleidsvoering, en daarnaast is er rond reputatie als factor voor eender wat weinig onderzoek gebeurt.²⁵ Dit onderzoek zal niet kijken naar de invloed ervan op beleidsvorming, maar wel naar hoe du Faing actief zijn eigen reputatie opbouwde en dit gebruikte om zijn sociale promotie te verwezenlijken.

Het derde en laatste aspect, is dat het een aanvulling geeft op de bestaande literatuur. Dit in de zin dat waar voorheen de studies rond adel of sociale mobiliteit bij de adel voornamelijk focusten op hoge adel of de meest succesvolle en invloedrijke figuren, het hier gaat om iemand die van de lage adel is opgeklimmen. Du Faing is in die zin niet tot de allerhoogste top van de Zuidelijke Nederlanden doorgedrongen, maar wel vanuit een lage adellijke positie in Luxemburg tot een positie binnen de hogere adel als baron. Geevers geeft in haar boek rond adellijke identiteit aan dat de focus er op de hoge adellijke families zoals Arenberg, Croÿ en Guise ligt, niet op de lagere.²⁶ In een artikel dat ze een jaar later schreef, behandelt ze de carrière van een individu, maar het gaat hier om

²² Een ander neveneffect hiervan, is dat het fonds rond de familie du Faing nog niet in de inventaris van het Rijksarchief is opgenomen, waardoor er geen inventarisnummers voor zijn.

²³ RAEYMAEKERS, *One foot in the palace*, 195-196, 233, 255.

²⁴ VAN GELDER, *Tussen veel vuren*, 221.

²⁵ ELLIOTT, 'A Question of Reputation?', 477.

²⁶ GEEVERS en MARINI, *Dynastic identity*, 8.

Emanuele Filiberto van Savoie, die tot de allerhoogste adellijke kringen van Europa hoorde.²⁷ Hans Cools geeft in zijn werk *Mannen met macht: edellieden en de moderne staat in de Bourgondisch-Habsburgse landen (1475-1530)* eveneens aan dat hij uitsluitend op edellieden die tot de toplaag behoorden focust.²⁸ Zowel in Raeymaekers' *One foot in the palace* als Vermeirs *Adel en macht*, zijn er hoofdstukken of artikels specifiek gewijd aan de carrière van een individu of de sociale promotie van een familie. Het gaat hier respectievelijk om Don Rodrigo Niño y Lasso, de familie Richardot en de familie Duvenvoirde. De eerste combineerde de functies van *Mayordomo Mayor*, *Sumiller de Corps* en *Caballerizo Mayor* aan het aartshertogelijk hof, waarmee hij er na Albrecht de machtigste man werd. Jean Richardot langs de andere kant, was president van de Geheime Raad van Albrecht, wat hem tot een van de machtigste figuren in diens bestuur maakte. De familie Duvenvoirde ten slotte, klom over verschillende generaties van de lage adel op tot de hoogste laag van de Hollandse adel. Het gaat in alle gevallen dus om personen die tot de absolute top behoorden. De carrière van Gilles du Faing biedt in dit opzicht een nieuwe kijk door te bestuderen welke strategieën de lage adel gebruikte. Tot slot is het eveneens een aanvulling op het werk *Creaturen van de macht* van Janssen doordat deze de patroon-cliënt relaties bijna uitsluitend vanuit het standpunt van de patroon bestudeert, terwijl voor du Faing het juist van grote betekenis was dat hij de cliënt was.

Definities

Om verwarring te vermijden is het aangewezen om enkele begrippen die regelmatig aan bod komen nader te definiëren. Allereerst waren er binnen de adel verschillende gradaties die een strikte hiërarchie vormden gaande van de lage edellieden tot de vorst.²⁹ In zijn werk *Mannen met macht* haalt Cools reeds aan dat de adel geen sociaal homogene groep vormde, maar juist enorme verschillen in vermogen, aanzien en macht omvatte.³⁰ Hierdoor valt de categorie 'adel' op verschillende manieren op te delen, met als meest gekende voorbeeld het onderscheid tussen zwaard- en ambtsadel. Deze paper maakt daarnaast gebruik van de termen 'hoge' en 'lage' adel. Onder 'hoge' adel worden alle families verstaan die over een landelijke, overerfbare titel beschikten die boven het niveau van gewoon 'heer' uitsteken. Voorbeelden van zulke titels zijn baron, graaf of hertog. De 'lage' adel langs de andere kant, bestaat dan uit de edellieden die niet over zulke titels beschikten. Dit kan gaan van geen enkele titel te bezitten maar toch van edele geboorte te zijn, tot enkel een lokale heerlijkheid te bezitten of de titel van ridder.

²⁷ LIESBEHT GEEVERS, 'Dynasty and State Building in the Spanish Habsburg Monarchy: The Career of Emanuele Filiberto of Savoy (1588-1624)', *Journal of Early Modern History*, 20 (2016), 268.

²⁸ HANS COOLS, *Mannen met macht: edellieden en de moderne staat in de Bourgondisch-Habsburgse landen (1475-1530)*, Zutphen, 2001, 18.

²⁹ GEEVERS en MARINI, *Dynastic identity*, 223.

³⁰ COOLS, *Mannen met macht*, 17.

Daarnaast dient een term gedefinieerd te worden die centraal staat in dit onderzoek. Wat men onder 'sociale promotie' verstaat, is immers niet altijd duidelijk. In dit onderzoek wijst de term op elke stijging van status die iemand bereikt. Dit gaat specifiekler dan enkel een stijging in sociale klasse, aangezien zoals hiervoor duidelijk gemaakt is du Faing niet van klasse veranderde. Zijn status binnen de adel veranderde echter wel, wat gezien kan worden aan titels, functies, invloed of prestige dat hij verkreeg. Elke keer dat een van deze factoren veranderde en hem hoger in de adellijke hiërarchie en op de sociale ladder bracht, valt dit onder de term 'sociale promotie'. Deze term gaat dus breder dan enkel 'adellijke promotie', waarmee het verkrijgen van een nieuwe adellijke titel bedoeld wordt.

Indeling van het onderzoek

Voor dit onderzoek is er gekozen voor een chronologische in plaats van thematische indeling. Deze voorkeur valt te verklaren doordat du Faing doorheen zijn carrière steeds verder kon bouwen op zijn eerdere promoties en benoemingen, die steeds een rol speelden in het verkrijgen van latere missies en beloningen. Binnen deze chronologische indeling is het leven van du Faing opgedeeld in vier periodes, die elk in een apart hoofdstuk besproken worden. Deze worden voorafgegaan door een kort inleidend hoofdstuk over de voorgeschiedenis van de familie du Faing. Adelstand was immers altijd nauw verbonden met geboorte. Of iemand echt van adel was, werd bepaald door de sociale posities van zijn of haar ouders, waardoor adel door herinnering werd geconstrueerd. Daarom was het voor edellieden in de Nieuwe Tijd belangrijk om hun familiegeschiedenis zo ver mogelijk terug te voeren, om aan te tonen dat hun verre voorouders reeds van adel waren. Hoe verder terug in de tijd dit kon aangetoond worden, hoe sterker hun claim op het adeldom. Hierdoor waren kinderen in zekere zin altijd 'adellijker' dan hun ouders.³¹ Naast adeldom, speelde familie een grote rol in sociale promoties. Grote promoties werden immers zelden in één generatie bereikt. Meestal moest de familie al enkele generaties een gepaste levensstijl hebben, in combinatie met huwelijken met families van hogere status, om een sociale promotie helemaal rond en aanvaard te krijgen.³² Om deze redenen is het van belang kort in te gaan op de geschiedenis van de familie du Faing.

Het hoofdstuk dat daarop volgt behandelt de tijdsspanne van 1560, Gilles du Faings vermoedelijke geboortejaar, tot 1595. In deze 35 jaren legde du Faing de basis voor zijn latere carrière, door toe te treden tot het cliënteel van een eerste patroon, een netwerk uit te bouwen en zijn eerste erkenning in de vorm van een benoeming tot ridder te verkrijgen. Vanuit deze solide basis heeft hij in de tweede periode, van 1595 tot 1612, zijn sociale positie drastisch kunnen uitbouwen.

³¹ OTTO GERHARD OEXLE, 'Aspekte der Geschichte des Adels im Mittelalter und in der Frühen Neuzeit', *Geschichte und Gesellschaft. Sonderheft*, 13 (1990), 21-25.

³² JÜRIG GASSMAN, 'Honour and Fighting Social Advancement in the Early Modern Age', *Acta Periodica Duellatorum*, 3 (2015), 172-173.

Hij steeg door de rangen in het aartshertogelijk hof, verkreeg daarnaast nog andere functies en huwde met Marguerite de Steelandt. Deze positie kon hij consolideren in de derde periode die begint met zijn ambassade naar Christiaan IV, koning van Denemarken, in 1612, één van de hoogtepunten van zijn carrière. Het belangrijkste is echter dat hij er in 1623 in slaagde om zijn promoties te consolideren met een adellijke erfelijke titel, die van baron van Jamoigne. Hierdoor kon hij verzekeren dat zijn sociale stijging behouden zou blijven voor zijn nageslacht. Aan dit nageslacht besteedde hij veel aandacht in de vierde en laatste periode van zijn leven, van 1623 tot 1633. Naast zijn titel van baron wou hij immers ook zijn functies overdragen op zijn zonen, om een succesvolle toekomst voor de familie te verzekeren.

In deze vier hoofdstukken wordt een algemeen overzicht gegeven van de carrière van du Faing in de respectievelijke periodes. Hierbij ligt de focus op de promoties die hij kreeg, en vooral hoe hij ze wist te verkrijgen, maar ook op de missies die hem prestige en invloed opleverden. Dit speelde immers een grote rol in de status van een edelman, waardoor een groter prestige hem toeliet te stijgen in de adellijke hiërarchie. Daarnaast komen telkens de verschillende strategieën die du Faing in al deze periodes gebruikte, uitdrukkelijk naar voren. De besluiten halen aan welke hiervan wat hebben opgeleverd, en wanneer bepaalde strategieën aan belang wonnen of verloren.

Voorgeschiedenis van de familie

Tegen de tijd van zijn geboorte rond 1560, had de familie van Gilles du Faing reeds een lange adellijke geschiedenis achter de rug, zij het in de lagere adel. De familie had een voorgeschiedenis die teruggaat tot de 10de eeuw, en de nakomelingen van Gilles du Faing bleven de naam voeren tot de lijn uiteindelijk uitstierf met de dood van Henri-Antoine-Joseph-Eloi du Faing in 1855. Het kan dus gesteld worden dat de familie du Faing een lange adellijke geschiedenis heeft gehad. De wapens van de familie ten tijde van Gilles du Faing werden door de historicus Jean-Charles-Joseph de Vegiano in zijn werk *Nobiliaire des Pays-Bas et du comté de Bourgogne* omschreven als 'd'or, à l'aigle de sable au vol abaisse, becquée, membrée et languée de gueules'.³³ Het werk van Jean-Claude Loutsch rond de Luxemburgse adel geeft dezelfde omschrijving, en daarnaast ook de familiewoorden 'Phaël! Phaël!'.³⁴

Het eerste bekende lid was Thierry, die vermeld wordt in een bron uit 981 als wonende in een kasteel op de Lesse.³⁵ Het was echter pas met Thierry III in 1050 dat de familie de naam 'du Faing' toegeschreven kreeg, verwijzend naar het nieuwe kasteel waar ze toen woonden, het kasteel van Faing.³⁶ Binnen de familie was het de gewoonte geworden dat elke oudste zoon de naam Thierry kreeg. Volgens de historici Christian Lauranson-Rosaz, Elisabeth Geevers en Mirella Marini werd dit gedaan om te verwijzen naar adellijke voorouders, wat de kern van adel vormde.³⁷ Tegen de 12de eeuw was de familie al opgeklommen en bezat ze verschillende kleine gronden, namelijk Faing, Sosoye, Denée, Ermeton-sur-Biert, Onhaye/Yvoir, Weillen, Rosée, Acoz, Sommière, Lisogne en Houyet. Dit waren voornamelijk kleine dorpen, maar daarnaast bezaten ze nog drie kastelen: Château de Faing, waarnaar de familie genoemd is, Château de Greteri en Château de Thierry, wat aangeeft hoe nauw die naam met de familie verbonden was. In die tijd waren ze de voornaamste raadgevers voor de graaf van Namen.³⁸

Onder Thierry VII in de tweede helft van de 12de eeuw, kwam de familie echter meer en meer in de problemen. Ze hadden grote financiële moeilijkheden, maar konden nog gered worden door de oom van Thierry VII. Als antwoord bouwde hij voorgenoemde Château Thierry vlak bij de abdij van Waulsort waar de familie al lang goede banden mee had, en naast de Maas, om de handel op die

³³ JEAN-CHARLES-JOSEPH DE VEGIANO, *Nobiliaire des Pays-Bas et du comté de Bourgogne, contenant les villes, terres & seigneuries ... les personnes qui ont été honorées de la dignité de chevalier, les familles nobles ...*, Leuven, 1760, 98.

³⁴ JEAN-CLAUDE LOUSCH, *Armorial du pays de Luxembourg. Contenant la description des armes des princes de la maison de Luxembourg, de tous les souverains d'autres maisons ayant régné sur ce pays, des gouverneurs ayant exercé le pouvoir en leur nom, ainsi que celles des familles nobles, bourgeoises ou paysannes, pour autant qu'elles ont pu être retrouvées*, Luxembourg, 1974, 350.

³⁵ BENOIT TONGLET, *Une Famille aristocratique en foret de Biert les Faing. Une revision*, Namen, 2016, 4-5.

³⁶ Ibidem, 15.

³⁷ Ibidem, 15 ; GEEVERS en MARINI, *Dynastic identity*, 237.

³⁸ TONGLET, *Famille aristocratique*, 16-21; 28.

rivier te kunnen controleren en zo meer economische middelen te verkrijgen.³⁹ Het lijkt erop dat dit plan niet gewerkt heeft, want in het begin van de 13de eeuw onder Thierry VIII waren de du Faings opnieuw in financiële moeilijkheden. Deze keer was er geen rijk familielid om hen te helpen, en moesten ze een deel van hun gebied, onder andere het Château de Faing, verkopen aan de graaf van Namen. Hij gaf sommige gebieden in leen aan de familie Berlaymont, die later een belangrijke speler in de geschiedenis van de Zuidelijke Nederlanden werd.⁴⁰ Deze financiële neergang had verschillende oorzaken. De familiegebieden raakten door erfenissen verdeeld over verschillende zijtakken, de religieuze giften die de familie maakte als beschermheer van onder andere de abdij van Waulsort wogen zwaar door, net als de militaire uitgaven die ze moesten maken voor de campagnes van de graaf van Namen. Ten slotte vormde de bouw van Château Thierry een zware last, terwijl het niet de verhoopte economische redding betekende.⁴¹ Zo raakten ze Château Thierry zelf en de bescherming over de abdij van Waulsort bijvoorbeeld kwijt aan de schoonzoon van Thierry VIII, de heer van Orjo.⁴²

Niettemin bleef de familie een zeker lokaal belang behouden in de regio. Aan het einde van de 14de eeuw was Guillaume du Faing schepen in enkele dorpen en was hij luitenant van de baljuw van Montaigle.⁴³ De eerstvolgende bekende persoon uit de familie is de overgrootvader van Gilles du Faing, Hugues du Faing, ridder en heer van Breu.⁴⁴ Hij maakte carrière in het leger als generaal in zowel het Bourgondische leger bij Montbéliard in 1473 als in het leger van Maximiliaan I in 1480 bij Ivoy. Zijn carrière heeft geloond, want na lange tijd van lagere, meer lokale ambten, had de familie met hem een hoge functionaris als gouverneur van Luxemburg. Dit was echter een niet overerfbare functie, waardoor het op de langere termijn geen grote voordelen voor de familie opleverde, behalve dat hij zijn ambt kon gebruiken om zijn kinderen een betere uitgangspositie te geven. Hugues du Faing trouwde met Jeanne de Hautoy en had vijf kinderen: Henri, de grootvader van Gilles, Persé, die aartsdiaken in Trier werd, François, die de familie du Faing in een zijtak verder zette, Claude en Michel. Hugues stierf in 1480.⁴⁵

³⁹ Ibidem, 21; 29.

⁴⁰ Ibidem, 29.

⁴¹ Ibidem, 29-30.

⁴² Orjo was een adellijke Luxemburgs geslacht dat ontstond op het einde van de 12de eeuw uit het huwelijk van Thierry de Walcourt-Rochefort, de zoon van Wéry heer van Walcourt, met Béatrix, de dochter van Lodewijk III graaf van Chiny ; TONGLET, *Famille aristocratique*, 25 ; LOUTSCH, *Armorial du pays de Luxembourg*, 626.

⁴³ TONGLET, *Famille aristocratique*, 5.

⁴⁴ COOLS, *Mannen met macht*, 209.

⁴⁵ DE KESSEL, *Livre d'or de la noblesse luxembourgeoise*, 63-64 ; DE VEGIANO, *Nobiliaire des Pays-Bas et du comté de Bourgogne*, 186.

Henri du Faing had door de functies van zijn vader een meer voordelige uitgangspositie dan zijn voorouders. Hij schopte het tot heer van Faing, Linay, La Crouée en Griffemont. Samen met Agnès, de erfdochter van Tassigny en Saprigne, had hij een zoon, Jean.⁴⁶

Jean du Faing was de vader van Gilles du Faing. Hij erfde van zijn vader diens vier gebieden, en kon daarnaast nog gouverneur, kapitein en provoost van het graafschap Chiny worden. Hij trouwde met Françoise de Cugnon, dame van Ethe en Belmont. Samen kregen ze twee kinderen, Gilles rond 1560 en Baudewijn.⁴⁷ Gedurende de opstand in de Nederlanden, bleven de ouders van Gilles trouw aan de Spaanse kroon. Dit kan ten eerste afgeleid worden uit het feit dat ze in Luxemburg hun basis hadden, traditioneel de meest loyale provincie, en ten tweede uit het feit dat Gilles du Faing later verwees naar de trouwe diensten van zijn voorouders, in de hoop zo gunsten te verkrijgen. Zo verwijst hij op 1 augustus 1596, toen hij de positie van *Conseiller de Courte Robbe* in de Raad van Luxemburg nastreefde, naar een aanbeveling die de graaf van Mansfelt voor hem schreef:

“Messire Giles du Faing, chevalier, seigneur de la Crouée, vassal de sa majesté, gentilhomme d’icelle, et de vostre alteze, remonstre tres humblement, que de tout temps ses predecesseurs, gentilhommes cognuz au duché et pays de Luxembourg, ont fidèlement servy et estez employez en charges honorables (...)”.⁴⁸

Koning Filips III gebruikte het argument van de lange dienst van trouw van de familie du Faing ook toen hij aartshertog Albrecht op 27 mei 1602 aanspoorde om Gilles du Faing van een passend onderhoudsgeld te voorzien.⁴⁹ Het is dus vrij zeker dat Jean du Faing tijdens de opstand trouw is gebleven aan Filips II. Jean stierf op 15 februari 1594 in het ouderlijk Château de Faing, dat intussen terug in het bezit van de familie was gekomen, en zijn vrouw Françoise de Cugnon op 25 december 1605. Ze zijn beiden, samen met hun zoon Baudewijn, begraven in de kapel van de heilige Catharina in de kerk van Jamoigne.⁵⁰

⁴⁶ DE KESSEL, *Livre d'or de la noblesse luxembourgeoise*, 64 ; DE VEGIANO, *Nobiliaire des Pays-Bas et du comté de Bourgogne*, 186.

⁴⁷ PERGAMENI, ‘Le voyage de Gilles du Faing’, 261 ; DE KESSEL, *Livre d'or de la noblesse luxembourgeoise*, 64 ; DE VEGIANO, *Nobiliaire des Pays-Bas et du comté de Bourgogne*, 186.

⁴⁸ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 25r-25v, Gilles du Faing, *Requete du seigneur du Faing pour l'estat de conseiller de courte robbe*, 1 augustus 1596.

⁴⁹ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 204r, Filips III, *Copie de la lettre de sa majesté a son Alteze serenissime*, 27 mei 1602.

⁵⁰ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, s.n., boek 6, fol. 130r-132v *Messire Gilles seigneur du Faing, baron de Jamoigne, l'an 1626 a doné a l'église de sa terre et seigneurie de Hasselt une table d'autel pour le grand Aultel, de bois elaburee, painct et doré, avec une peinture au dezdans, representant l'adoration des trois roys, avec ceste inscription au dessous et ses armes au dessus*, 1626; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 8, s.f., Gilles du Faing, *Trepas et mort de noble et honore seigneur Jean du Faing, arivee au chasteau du Faing*, 15 februari 1594; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 8, s.f., Gilles du Faing, *Trepas de dame Francoise de Cugnon dame d'Ethe, Belmont etc. espouse de noble seigneur Jean du Faing etc.*, 25 december 1612.

Dit korte overzicht heeft al duidelijk gemaakt dat voor de geboorte van Gilles du Faing, zijn familie na enige tijd van neergang, terug aan een opgang op de sociale ladder bezig was. Door strategische huwelijken en de langzaam sterker wordende positie van de familie, slaagden Hugues, Henri en Jean du Faing erin om meer gebieden of functies dan hun vader te verzamelen, al bleven het wel nog steeds relatief beperkte bezittingen en functies. Op deze basis zou Gilles du Faing kunnen bouwen om zijn eigen stempel op de familiegeschiedenis te drukken.

Eerste periode. De basis (ca. 1560-1595)

Rond 1560, de precieze datum is onbekend, kwam Gilles du Faing ter wereld.⁵¹ Geboren uit het huwelijk van Jean du Faing en Françoise de Cugnon, was hij lid van de Luxemburgse lagere adel. Over zijn jeugd is niets geweten, maar het is aannemelijk dat hij de klassieke opvoeding voor een edelman met onder andere schermen en paardrijden kreeg. Zelf begint hij zijn carrièreoverzicht in het jaar 1584. De eerste periode uit de carrière van Gilles du Faing stond voor een groot deel in het teken van militaire aangelegenheden. Helaas is het bronnenmateriaal over deze eerste periode vrij beperkt. Dit kan verklaard worden door het geheime karakter van sommige documenten en doordat in de loop van meer dan vier eeuwen er bepaalde documenten verloren zullen zijn gegaan. Niettemin zijn er genoeg bronnen om een algemeen beeld van deze beginperiode te schetsen.

Net zoals zijn overgrootvader Hugues, begon hij zijn carrière in het leger, om van daaruit verder te werken naar meer burgerlijke functies, zonder dat er aanwijzingen zijn dat hij een universitair diploma zou gehaald hebben.⁵² In de 16de eeuw waren militaire vaardigheden immers nog steeds een vereiste voor de adel, maar de militaire en burgerlijke functies waren nauw verbonden doordat promotie in het ene veld ook voordelen in het andere bracht.⁵³ In de eerste drie tot vier decennia van zijn leven, had Gilles du Faing meer dan voldoende gelegenheden om zich als soldaat en bevelvoerder te onderscheiden. De Spaans-Habsburgse koning was verwickeld in de grote opstand in de Nederlanden, en voerde daarnaast op hetzelfde moment een oorlog tegen Frankrijk. In beide oorlogen ondersteunde Luxemburg voor het grootste deel de koning. Na een aantal jaren in het leger te hebben gediend, begon Gilles du Faing aan een carrière in de Habsburgse administratie die de Nederlanden bestuurde. Die bracht hem van de Nederlanden naar het Escorial en weer terug, en personen als de graaf van Mansfelt, koning Filips II en aartshertog Albrecht speelden er een grote rol in. Dit hoofdstuk focust op de eerste jaren waarin de basis werd gelegd voor de verdere carrière van du Faing. Om de acties van Gilles du Faing beter te begrijpen, is essentieel eerst kort de situatie in de Nederlanden in deze periode te schetsen. Vervolgens komen er drie delen, waarin de voorgenoemde personen om de beurt geïntroduceerd worden.

⁵¹ PERGAMENI, 'Le voyage de Gilles du Faing', 261.

⁵² VAN GELDER, *Tussen veel vuren*, 230.

⁵³ GASSMAN, 'Honour and Fighting Social Advancement', 157; SHERRIN WYNTJES, 'Family Allegiance and Religious Persuasion: The Lesser Nobility and the Revolt of the Netherlands', *The Sixteenth Century Journal*, 12 (1981), 48; RONALD ASCH, 'Einführung: Adel in der Neuzeit (Introduction: Nobility in Modern History)', *Geschichte und Gesellschaft*, 33 (2007), 320; J. ISRAEL, *Conflicts of empires: Spain, the Low Countries and the struggle for world supremacy 1585 – 1713*, Londen, 1997, 8; OEXLE, 'Aspekte der Geschichte des Adels', 38; RAEYMAEKERS, *One foot in the palace*, 86-87.

Situatie in de Nederlanden

Na lange tijd van opbouwende spanningen door economische problemen, ontevredenheid over het feit dat het eigenlijke bestuur over de Nederlanden naar Madrid was verplaatst en religieuze diversiteit, sloten ontevreden edellieden zich in 1566 aaneen via het Eedverbond der Edelen. Deze adellijke oppositie was er vooral op gericht om Filips II tot een meer tolerante houding op religieus vlak te bewegen, iets waar de graaf van Egmont hem het voorgaande jaar al tevergeefs toe had proberen te overtuigen.⁵⁴ De edelen die zich bij de oppositie aansloten, wouden een meer grondwettelijke regering van de hoge adel en de Staten-Generaal, en een zekere vrijheid voor religieuze minderheden.⁵⁵ Ze vonden dat een strikt katholiek bestuur ook op economisch vlak een ramp zou kunnen betekenen, doordat de Nederlanden omringd waren door protestantse staten of staten die het protestantisme grote vrijheden gunden. Ze zagen het als hun plicht als edelmannen om hun koning te adviseren en hem op schadelijke elementen in het beleid te wijzen. Dit verbond was dus nog niet van plan om Filips II af te zetten. Ze wouden enkel op een loyale manier kritiek uitoefenen.⁵⁶ Op deze manier omzeilden ze echter alle gebruikelijke kanalen voor protest, en liep het verzet uit de hand. Protestanten bestormden in 1566 verschillende kerken om er beelden en andere, volgens hen overbodige, decoraties uit te verwijderen, in wat bekend is geworden als de Beeldenstorm. Deze opstand kon echter al snel door landvoogdes Margaretha van Parma neergeslagen worden. Daarnaast toonde het dat het adellijke verzet nog niet verenigd was, aangezien slechts enkele edelen uit het Verbond echt bereid bleken om de wapens op te nemen tegen het bestuur.⁵⁷

Landvoogdes Margaretha van Parma kon deze opstand dus nog relatief snel onderdrukken, en deed enkele toegevingen aan de protestanten zoals het toestaan van prediking. In Madrid maakte de Beeldenstorm echter een diepe indruk. Aan het koninklijk hof woedde er een strijd tussen de factie van de hertog van Alva die een meer hardhandig ingrijpen en centraal bestuur van het rijk voorstond, en de factie van de prins van Eboli, die voor meer decentralisatie van het rijk en religieuze tolerantie was.⁵⁸ Alva kon uiteindelijk het pleit naar zich toe trekken, en Filips II beval hem om met een leger naar de Nederlanden te gaan om er het bestuur over te nemen en de orde te doen

⁵⁴ ALASTAIR, DUKE, 'Dissident Propaganda and Political Organization at the Outbreak of the Revolt of the Netherlands', in: PHILIP BENEDICT (ed.) e.a., *Reformation, revolt and civil war in France and the Netherlands 1555-1585*, Amsterdam, 1999, 119.

⁵⁵ HENK VAN NIEROP, 'The Nobility and the Revolt of the Netherlands: Between Church and King, and Protestantism and Privileges', in: BENEDICT (ed.) e.a., *Reformation, revolt and civil war*, 97.

⁵⁶ VAN NIEROP, 'The Nobility and the Revolt of the Netherlands', 87-89.

⁵⁷ Ibidem, 94; JULIAAN, WOLTJER, 'Political Moderates and Religious Moderates in the Revolt of the Netherlands', in: BENEDICT (ed.) e.a., *Reformation, revolt and civil war*, 189.

⁵⁸ GONZALEZ DE LEON en PARKER, 'The Grand Strategy of Philip II', 219-220; 223; VIOLET SOEN, 'Philip II's Quest. The Appointment of Governors-General during the Dutch Revolt (1559-1598)', *BMGN: The Low Countries Historical Review*, 126 (2011), 17.

terugkeren. Door de grote afstand tussen Brussel en Madrid, waren zij mogelijks nog niet op de hoogte dat dat laatste eigenlijk al het geval was. Alva werd de nieuwe landvoogd, en hij stond een minder toegewijde katholieke lijn voor. Hij strafte de edelen die betrokken waren geweest bij de opstand, zoals met de bekende executie van de graven van Egmont en Hoorn, bestreed het protestantisme met harde hand en voerde de bestuurlijke centralisatie en economische lasten op door de *Tiende Penning* in te stellen. Hiermee verkreeg de vorst een permanente belastinginkomst, zonder telkens met de Staten-Generaal te moeten overleggen voor nieuwe belastingen. Het plan achter deze politiek was dat na de harde repressie van Alva, Filips II zelf naar de Nederlanden zou reizen om amnestie te verlenen en zo als de genadige vorst over te komen. Door verschillende ontwikkelingen in Spanje, onder andere de dood van prins Don Carlos, ging deze reis echter niet door en kwam er geen genadige pacificatie.⁵⁹ Hierdoor radicaliseerden verschillende edelen, en volgden er nieuwe opstanden.⁶⁰ Een eerste invasie in 1568 van Willem van Oranje kon Alva nog afslaan, maar in 1572 boekte Willem door de hulp van de Watergeuzen grote successen, en verving Filips II Alva door Requesens.⁶¹

Requesens was een meer gematigde landvoogd. Hij stond eerder de *voie de douceur* voor, al was hij wel nog steeds van plan de opstandelingen militair te verslaan. Als gebaar van goede wil tegenover de Nederlandse adel, had hij van Filips II een algemeen pardon kunnen loskrijgen voor alle edelen die katholiek bleven. Belangrijker als gebaar was echter dat hij in 1574 een vergadering bijeenriep, formeel bedoeld als Staten-Generaal maar in de praktijk bleven Holland, Zeeland en hun bondgenoten afwezig. De vorige landvoogden hadden dit vermeden uit angst dat het meer macht aan de opstandelingen zou geven.⁶² De vergadering greep haar kans om enkele eisen voor te leggen aan de landvoogd, die hen nodig had om geld voor de militaire campagnes los te krijgen. Ze vroegen dat Filips II zelf naar de Nederlanden zou komen, dat er strenger zou toegezien worden op de discipline en dat er onderhandelingen met de opstandelingen zouden worden opgestart. Het enige concrete resultaat dat hieruit voortkwam, was dat Filips II in Madrid een *Junta de Flandes* instelde die geweldloze oplossingen voor het conflict moest onderzoeken.⁶³ Requesens kon op militair vlak echter geen vooruitgang in de oorlog bereiken en stierf reeds in 1576. Filips II duidde zijn halfbroer Don Juan aan als nieuwe landvoogd, om zo deels tegemoet te komen aan de eisen door een Habsburger als landvoogd aan te stellen.

⁵⁹ VIOLET SOEN, *Vredehandel. Adellijke en Habsburgse verzoeningspogingen tijdens de Nederlandse Opstand (1564-1581)*, Amsterdam, 2012, 81-83; SOEN, 'The Appointment of Governors-General', 8-9.

⁶⁰ VAN NIEROP, 'The Nobility and the Revolt of the Netherlands', 94; WOLTJER, 'Political Moderates and Religious Moderates', 190.

⁶¹ GONZALEZ DE LEON en PARKER, 'The Grand Strategy of Philip II', 224-227.

⁶² SOEN, *Vredehandel*, 98-100.

⁶³ *Ibidem*, 101-102.

Intussen kwam er uit Spanje te weinig geld om de troepen te betalen, en begonnen sommigen te muiten. Om de muiten neer te slaan, kende de Staten-Generaal zichzelf nieuwe machten toe. Ze begonnen onderhandelingen met de opstandige gewesten, wat resulteerde in de Pacificatie van Gent op 8 november 1576.⁶⁴ Hierin kwamen enkele essentiële twistpunten voor de Spaanse kroon aan bod. Zo bepaalde het verdrag onder andere dat alle Spaanse troepen de Nederlanden dienden te verlaten, dat er een status-quo moest komen voor religie, dat Willem van Oranje naast de landvoogd mee regeringsleider zou worden en dat er amnestie voor de opstandelingen kwam. Don Juan legde zich hier echter niet bij neer en wou de oorlog hervatten. Hierdoor joeg hij ook tot dan loyale provincies tegen zich in het harnas, waardoor enkel Luxemburg nog overbleef als loyale provincie. Niettemin slaagde hij er toch in om een succesvolle militaire campagne te voeren en Namen voor de kroon te heroveren. Hij startte echter wel met onderhandelingen, en Filips II moest toestaan dat er in Keulen gesprekken zouden plaatsvinden.⁶⁵ Deze zou Don Juan echter niet meer meemaken, aangezien hij stierf in 1578.

Alessandro Farnese werd de nieuwe landvoogd. Als kleinzoon van keizer Karel V kwam er met hem opnieuw een lid van de Habsburgse familie aan het hoofd van de Nederlanden. Aan het begin van zijn bestuursperiode had hij drie opties: de oorlog verderzetten in Brabant, een algemene verzoening proberen te bereiken met steun van de koning of onderhandelingen beginnen met individuele families om hen één voor één terug aan de zijde van de Spaanse vorst te krijgen. Farnese had geen grote verwachtingen van de onderhandelingen in Keulen, en neigde vooral naar die laatste optie.⁶⁶ Deze onderhandelingen, die hij door zijn persoonlijke afgezanten liet voeren, wierpen al snel hun vruchten af. In 1579 slaagde hij er met de verdragen van Atrecht en Bergen in om Henegouwen, Waals Vlaanderen en Artesië terug aan de Spaanse zijde te krijgen, waarna Mechelen, 's Hertogenbosch en Groningen volgden, net als leden van de belangrijke families Lalaing, Croÿ en Egmont. Veel edelen waren katholiek gebleven en wantrouwden de opstandige gewesten, waardoor Farnese hen kon overhalen met enkele concessies.⁶⁷ De Unie van Atrecht, die nadien gevormd werd, verzilverde een reeks tegemoetkomingen van Filips II aan de Nederlandse adel. Ze onderhandelden over de ratificatie van de Pacificatie van Gent door de koning, al zou Farnese het later gewoon naast zich neer leggen, privileges werden hersteld en buitenlandse troepen moesten vertrekken. In ruil

⁶⁴ WOLTJER, 'Political Moderates', 192-193.

⁶⁵ VIOLET SOEN en BRAM DE RIDDER, 'The Act of Cession, the 1598 and 1600 States-Generals in Brussels and the peace negotiations during the Dutch Revolt', in: R. Lesaffer (ed.), *The Twelve Years Truce (1609): Peace, Truce, War and Law in the Low Countries at the turn of the 17th century*, Den Haag, 2014, 52; VIOLET SOEN, 'Reconquista and Reconciliation in the Dutch Revolt: The Campaign of Governor-General Alexander Farnese (1578-1592)', *Journal of Early Modern History*, 16 (2012), 4; W.R. WYBRANDS-MARCUSSEN, *Der Kölner Pazifikationskongress 1579*, onuitgegeven proefschrift, Universität Wien, 1970.

⁶⁶ SOEN, 'Reconquista and Reconciliation in the Dutch Revolt', 4; SOEN, *Vredehandel*, 129.

⁶⁷ SOEN, 'Reconquista and Reconciliation in the Dutch Revolt', 5; VAN NIEROP, 'The Nobility and the Revolt of the Netherlands', 96.

erkenden de onderhandelende partijen het principe van exclusief katholicisme.⁶⁸ De opstandige gewesten hadden intussen eveneens onderlinge bijstandsakkoorden gesloten, en bouwden hierop verder om de Unie van Utrecht op te richten, gedeeltelijk als reactie op de Unie van Atrecht. In deze sfeer van blokvorming en beperkte wil tot toegevingen, mislukten de onderhandelingen in Keulen, ondanks keizerlijke bemiddeling.⁶⁹ Dit leidde tot een escalatie van het conflict, aangezien Filips II Willem van Oranje hierna vogelvrij verklaarde. De Staten-Generaal van de opstandige gewesten reageerden met het Plakkaat van Verlatinge in 1581, waarmee ze Filips II niet langer als hun vorst erkenden en zich van zijn rijk afscheurden.⁷⁰ Farnese begon in april 1582 met een militaire campagne die grote delen van de Nederlanden terug onder Spaanse controle zou brengen. Op enkele jaren tijd heroverde hij Oudenaarde, Leper, Brugge, Gent, Brussel en Mechelen, en als hoogtepunt Antwerpen in 1585.⁷¹

De campagne van Farnese was een groot succes. Hij heroverde een groot gebied voor de Spaanse kroon en dwong de rebellen in het defensief. Tegenover de veroverde steden vertoonde hij een pragmatische houding. Hij vernielde ze niet om zo voor de economie een snel herstel mogelijk te maken, hij gaf een overgangperiode waarin de inwoners nog steeds vrij hun geloof mochten belijden en hij herstelde en respecteerte de privileges van de stad. Op die manier wou hij de geruchten over de Spaanse wreedheid ontkrachten en andere steden ertoe brengen zich zonder gevecht over te geven.⁷² Tegen 1589 was de opmars echter vastgelopen, doordat Filips II zijn aandacht meer op Engeland en Frankrijk richtte dan op de Nederlanden.⁷³ Farnese moest uiteindelijk met zijn leger rechtsomkeer maken om in de Franse religieoorlogen tussen te komen, en gaf zo de opstandige gewesten de kans zich te herstellen. Spanje was dicht bij een overwinning geweest, maar liet de kans voorbijgaan en zou er niet meer in slagen de Noordelijke Nederlanden terug te onderwerpen.

Betrokkenheid bij de oorlog in de Nederlanden

Het is hier dat Gilles du Faing op het toneel verschijnt. Hij groeide praktisch zijn hele leven op te midden van de opstand.⁷⁴ Zoals eerder gezegd, was zijn vader Jean du Faing trouw gebleven aan de Spaanse koning, en Luxemburg was in het algemeen de meest loyale provincie. Het is aannemelijk dat dit een grote stempel heeft gedrukt op de opvoeding van Gilles, waardoor hij zijn hele leven een trouwe dienaar van de Habsburgers zou blijven. Du Faings dienst begon in 1584, toen hij op eigen

⁶⁸ SOEN, *Vredehandel*, 147.

⁶⁹ WOLTJER, 'Political Moderates', 193-194; SOEN, *Vredehandel*, 139.

⁷⁰ SOEN, 'Reconquista and Reconciliation in the Dutch Revolt', 5.

⁷¹ *Ibidem*, 6.

⁷² *Ibidem*, 10, 14-15, 20-22; MONICA STENSLAND, *Habsburg communication in the dutch revolt*, Amsterdam, 2012, 126.

⁷³ STENSLAND, *Habsburg communication*, 115-116.

⁷⁴ PERGAMENI, 'Le voyage de Gilles du Faing', 261.

kosten vier of vijf ruiters in dienst nam, en ging meevechten in de campagne van Farnese. Deze vier of vijf ruiters zullen geen groot verschil hebben gemaakt in het leger van Farnese, maar het feit dat hij zelf instond voor de kosten van deze soldaten werd door zijn superieuren wel erg gewaardeerd.

Een militaire carrière was in de Nieuwe Tijd nog steeds een gebruikelijk pad voor de adel. Het was op die manier dat Hugues du Faing, overgrootvader van Gilles du Faing, had weten op te klimmen tot gouverneur van Luxemburg, waarmee hij het meest succesvolle familielid werd. Daarom was het leger de logische keuze om te proberen een eerste stap omhoog te maken op de sociale ladder. In het leger kon men immers met verschillende, hiërarchisch hoger geplaatste, mensen in contact komen. Op die manier konden lagere edelen trachten tot het cliënteel van een hogere edelman door te dringen, waardoor een patronageband ontstond. De essentie van zo'n band komt erop neer dat de patroon beschikte over bepaalde schaarse bronnen, zoals geld, ambten, invloed of bescherming, die voor een cliënt niet direct beschikbaar waren. De cliënt bood dan in ruil voor toegang tot deze bronnen zijn diensten aan, waardoor hij enerzijds zijn financiële of 'sociale' inkomen vergrootte, maar anderzijds een deel van zijn bewegingsvrijheid verloor.⁷⁵ De cliënt moest dus in ruil voor de kansen tot sociale vooruitgang die de patroon hem kon bieden trouw zijn en ondersteuning bieden. Deze loyaliteit kon ver gaan, tot zelfs het steunen van de patroon als die betrokken raakt bij een opstand zoals het geval was bij vele edelen tijdens de oorlogen in de Nederlanden.⁷⁶ Er ontstond een band van dienst en wederdienst waarbij de patroon en cliënt elkaar konden helpen.⁷⁷ Binnen een patronagerelatie waren er verschillende soorten cliëntelisme met afwisselende afhankelijkheid en wederkerigheid mogelijk. Dit soort netwerken konden op verschillende hiërarchische niveaus ontstaan, tot de landvoogden of later de aartshertogen toe.⁷⁸

Om een patroon te hebben, moest du Faing wel eerst een naam voor zichzelf maken om in het oog te kunnen springen. Zijn eerste gekende militaire actie was bij de belegering van Antwerpen in 1584.⁷⁹ Hij volgde Farnese daarna naar verschillende gevechten en belegeringen, en was

⁷⁵ JANSSEN, *Creaturen van de macht*, 12-13.

⁷⁶ WYNTJES, 'Family Allegiance and Religious Persuasion', 44-45.

⁷⁷ J. POLMANN, 'Dienst en wederdienst. Patronage en de kunst van het netwerken in het Ancien Régime', in: W. FRIJHOFF en L. WESSELS, *Veelvormige dynamiek. Europa in het Ancien Régime. 1540-1750*, Amsterdam, 2006, 216 ; D.R. DOYLE, 'The Sinews of Habsburg Governance in the Sixteenth Century: Mary of Hungary and Political Patronage', *The Sixteenth Century Journal*, 31 (2000), 349.

⁷⁸ JANSSEN, *Creaturen van de macht*, 224 ; ALICIA ESTEBAN ESTRINGANA, 'Flemish elites under Philip III's patronage (1598-1621): household, court and territory in the Spanish Habsburg Monarchy', in: RENE VERMEIR, DRIES RAEYMAECKERS en JOSÉ ELOY HORTAL MUNOZ, *A Constellation of Courts. The Courts and Households of Habsburg Europe, 1555-1665*, Leuven, 2014, 137.

⁷⁹ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 6, fol. 52r-69v, Gilles du Faing, *Quelques services, ambassades, et emplois de messire Giles du Faing, baron de Jamoigne, chevalier, seigneur du Faing, Markeghem, Hasselt, Hoyen, La Franchise, Rye, Pontraine etc. du conseil de guerre du roy et des serenissimes archiducqs, gentilhomme de leurs bouches, conseiller de courte robbe des conseils, pays-duché de Luxembourg et comte de Chiny, souverain bailly des pays terres et comte de Flandres etc. depuis l'an 1584 et ce jusques a l'an 1631, s.d.*; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, Gilles du Faing, boek 1, fol. 25r-25v *Requête du seigneur du Faing*

betrokken bij 'aultres factions de guerre', zoals hij het zelf omschreef. Van 1586 tot 1588 was hij aanwezig bij de belegeringen van Grave, Venlo, Zutphen, Sluis, Bergen-op-Zoom en Rheinbergen. In 1588 stond hij zelfs klaar met het leger in Duinkerken om mee in te schepen naar Engeland, maar dit plan kon niet doorgaan nadat de Engelsen de Spaanse Armada versloegen.⁸⁰ Gilles du Faing deed ook organisatorische ervaring op in de campagne, doordat hij vooruit was gestuurd naar de Rijn om mee de bevoorrading van het leger te verzekeren. Als lagere edelman vocht hij in deze campagnes in de Nederlanden waarschijnlijk zelf, wat vermeldingen over drie verwondingen die hij opliep bevestigen.⁸¹

Voor du Faing was dit een erg belangrijke periode in zijn carrière. Het was ten laatste in deze periode dat hij in contact kwam met graaf Peter Ernst I van Mansfelt, dewelke nog door keizer Karel V als gouverneur van Luxemburg was aangesteld. Na begin jaren 1560 kort bij de oppositie tegen het Spaanse bestuur betrokken geweest te zijn, koos de graaf toch de kant van Margaretha van Parma en diende hij ook de latere landvoogden. Onder Requesens kreeg hij de op één na hoogste functie in het Habsburgse leger in de Nederlanden.⁸² Later was hij één van de onderbevelhebbers van Farnese. Hij voerde mee het bevel bij het beleg van Grave en was de commandant van het leger bij Rheinbergen, beide dus belegeringen waar Gilles du Faing aan deel nam. Mansfelt moet onder de indruk geweest zijn van deze lage edelman uit zijn provincie, want hij plaatste Gilles du Faing in 1588 aan het hoofd van een compagnie Duitse huurlingen in het regiment van zijn zoon Karel van Mansfelt.⁸³ Het is niet bekend of Mansfelt en du Faing elkaar al twee jaar eerder bij de belegering van Grave of reeds daarvoor leerden kennen, maar ten laatste vanaf 1588 is du Faing er dus in geslaagd om toe te treden tot het cliënteel van de graaf en werd er een patronageband tussen de twee gevormd. Doorheen de volgende jaren zou Mansfelt verschillende keren Gilles du Faing aanprijzen, en in ruil volbracht die verschillende opdrachten voor de graaf en vertegenwoordigde hij hem. Dit bouwen aan een netwerk dat hij kon gebruiken om hogerop te geraken, is iets wat du Faing doorheen heel zijn leven zou kenmerken.

pour l'estat de conseiller de courte robbe, 1 augustus 1596; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 15r-15v, Mansfelt, *Lettre du Prince et conte de Mansfelt a son Alteze en faveur du seigneur du Faing*, 13 juni 1597; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 3r-4r Filips II, *Despechesches du roy touchant la chevalerie du seigneur du Faing*, 26 september 1595.

⁸⁰ GILLES DU FAING, fol. 52r-69v, *Quelques services, ambassades, et employs*.

⁸¹ GILLES DU FAING, fol. 52r-69v, *Quelques services, ambassades, et employs*.

⁸² SOEN, *Vredehandel*, 162.

⁸³ GILLES DU FAING, fol. 52r-69v, *Quelques services, ambassades, et employs*; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 25r-25v Gilles du Faing, *Requete du seigneur du Faing pour l'estat de conseiller de courte robbe*, 1 augustus 1596; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 15r-15v, Mansfelt, *Lettre du Prince et conte de Mansfelt a son Alteze en faveur du seigneur du Faing*, 13 juni 1597; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 204v-205v, Gilles du Faing, *Copia del memorial que se presento a su Altesa*, 18 oktober 1602.

Tijd aan het hof in Spanje

Toen Farnese in 1589 met zijn leger Frankrijk binnentrok om daar de katholieke factie te hulp te snellen, werd Mansfelt *ad interim* landvoogd van de Habsburgse Nederlanden. In die positie stuurde hij in 1590 zijn beschermeling Gilles du Faing voor vijf jaar naar het Spaanse hof om er de koninklijke belangen in de Nederlanden te verdedigen.⁸⁴ Dit betekende een grote kans voor du Faing, aangezien hij op die manier in de nabijheid van Filips II zelf zou zijn. Voor ambitieuze hovelingen was nabijheid bij de vorst een uitstekende manier om een netwerk uit te bouwen dat hen later kon helpen verdere promotie te maken of invloed uit te breiden.⁸⁵ Dit werd niet enkel door de hogere adel aan het hof gedaan, want ook de lage adel, waartoe Gilles du Faing behoorde, kon haar invloed sterk vergroten door een positie aan het prinselijk hof. Alle hovelingen stonden immers in voor de vertegenwoordiging van de vorst naar de buitenwereld, wat hen een groot prestige en gezag opleverde.⁸⁶

Deze benoeming getuigt van een groot vertrouwen van Mansfelt in de vaardigheden van du Faing. Dit vertrouwen reikte verder dan militaire zaken, want in een ongedateerde brief van Mansfelt aan de *Consejo de Estado* in Madrid legde hij uit dat du Faing hem al ten dienste stond aan zijn eigen hof in de Zuidelijke Nederlanden. Hij noemde hem zelfs een lid van zijn huis en een trouw dienaar van de koninklijke dynastie.⁸⁷ Hierdoor vroeg Mansfelt om Gilles du Faing te begunstigen op het moment dat hij zich zou komen voorstellen aan het koninklijk hof.⁸⁸ Du Faing had dus al enige ervaring als hoveling en behartiger van de belangen van Mansfelt opgedaan voor hij naar Spanje vertrok.

Gilles du Faing bleef zijn patroonrelatie met Mansfelt behouden gedurende deze periode in Spanje, en vroeg hem om zijn verzoeken kracht bij te zetten door naar de koning te schrijven. Mansfelt deed dit onder andere met een aanbeveling op 18 februari 1593 aan Filips II, waarin hij du Faing omschrijft als een 'eervol ridder met een bijzondere liefde voor diensten voor de koning'.⁸⁹ Hij vraagt dan ook om hem gunsten te verlenen en zijn verzoeken in te willigen. Mansfelt specificeert deze verzoeken zelf niet en vertrouwde er dus blijkbaar op dat du Faing eerlijk was hierin. In een

⁸⁴ GILLES DU FAING, fol. 52r-69v, *Quelques services, ambassades, et employs*.

⁸⁵ JOHN ADAMSON, *The princely courts of Europe: ritual, politics and culture under the Ancien Régime 1500 – 1750*, Londen, 2000, 13.

⁸⁶ RAEYMAEKERS, *One foot in the palace*, 26.

⁸⁷ "El señor du faing allegado de mi cassa que al presente assiste en essa corte en negocios es un cavallero honrado y que como tal el y sus passados har servido lealmente a la casa real" (De heer du Faing, lid van mijn huis, die op dit moment aan het hof helpt bij onderhandelingen, is een eervolle ridder en zowel hij als zijn voorouders hebben het koninklijk huis trouw gediend).

⁸⁸ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 11r, Mansfelt, *Extract des lettres du prince et conte de Mansfelt a ceux du conseil d'estat en Espagne et en pendant son gouvernement general de pays bas*, s.d.

⁸⁹ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 9r-9v Mansfelt, *Lettre du Prince et conte de Mansfelt au roy en faveur du seigneur du Faing durant son gouvernement general S.C.R.M.*, 18 februari 1593.

volgende aanbevelingsbrief van 3 april 1594 schreef Mansfelt nog dat hij tijdens de militaire campagnes onder Farnese du Faing nog voorzichtig in dienst had genomen, maar dat hij hem later had uitgekozen om naar Spanje te gaan. Dit had hij gedaan omdat hij intussen had gezien dat du Faing betrouwbaar was en zijn taken met veel toewijding en planning op zich nam, en ze tot grote tevredenheid vervulde. Hier komt voor het eerst een steeds terugkerend element naar voor, namelijk de grote tevredenheid die zijn superieuren over hem uitten, en dan vooral over zijn werklust. Daarom stelde Mansfelt dat Filips II gerust zijn taken kon toevertrouwen aan du Faing, vroeg hij om du Faing een eervolle ontvangst te gunnen en om zijn verzoek in te willigen. Opnieuw specificeert Mansfelt dit verzoek niet in zijn brief aan de koning.⁹⁰ Ook in de andere richting bleef de patroonrelatie tussen Mansfelt en du Faing in stand. Du Faing was in de eerste plaats in Spanje om Mansfelt te vertegenwoordigen aan het koninklijk hof, en bleef dit gedurende de hele periode daar doen. Zo schreef Gilles du Faing in januari 1592 aan de koning in naam van Mansfelt, met betrekking tot het commando over de artillerie van het Spaanse leger in de Zuidelijke Nederlanden.⁹¹ Een jaar later, op 21 november 1593, schreef Mansfelt aan Filips II om te zeggen dat er wat spanningen waren tussen hem en de graaf van Fuentès. Dit kon echter niet allemaal in één brief worden uitgelegd, dus verwees Mansfelt naar du Faing die aan het hof was en verdere uitleg zou kunnen geven.⁹²

Over de tijd die Gilles du Faing in Spanje doorbracht, zijn er in het door hemzelf samengestelde bronnencorpus slechts weinig documenten bewaard gebleven. Het enige meer persoonlijke feit uit die periode dat de boeken vermelden, is dat zijn vader Jean du Faing overleed toen Gilles in Spanje was, namelijk op 15 februari 1594.⁹³ In een algemeen overzicht van zijn carrière zei hij hier echter niets over, en omschreef hij die periode zelf als volgt:

“L’an 1590 pendant le gouvernement general du Prince et comte de Mansfelt, aux Pays Bas, il fut envoyé en Espagne, pour y resider et correspondre et diriger les affaires, et despesches du service royal et des Pays Bas, ou il a residé proche la personne royalle de Phle 2e l’ayant (par son commandement) suyvy tant aux journees qu’elle fit en Aragon, Castille, Navarre, qu’ailleurs, et continue sa demeure en celle court jusques a l’an 1595, en differens, affaires de service, de poid, consideration et importance.

⁹⁰ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 10r, Mansfelt, *Lettre du prince et contre de Mansfelt au roy en faveur du seigneur du Faing durant son gouvernement general des pays bas et de Bourgoigne*, 3 april 1594.

⁹¹ M. VAN DURME, *Les Archives générales de Simancas et l’histoire de la Belgique (IXe- XIXe siècles)*, Tome I, Brussel, 1964, 465-466.

⁹² JOSEPH LEFEVRE, *Correspondance de Philippe II sur les affaires des pays-bas. Deuxième partie*, IV, Brussel, 1940-1960, 212.

⁹³ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 8, s.f., Gilles du Faing, *Trepas et mort de noble et honore seigneur Jean du Faing, arivee au chasteau du Faing*, 15 februari 1594.

Durant ce mesme temps, il a aussy esté employé par feu sa majesté aux affaires et correspondance de la ligue et union de France, et aultres choses secretes (...).⁹⁴

De omschrijving wijst erop dat zijn rol voornamelijk bestond uit het vertegenwoordigen van de Zuidelijke Nederlanden, en dus indirect zijn patroon Mansfelt, bij Filips II. Het belang van deze taak duidt opnieuw op het vertrouwen dat Mansfelt intussen had in du Faing.⁹⁵ Daarnaast suggereert de beschrijving dat hij mee instond voor de communicatie met de Zuidelijke Nederlanden wat betreft de oorlog in Frankrijk, waar Farnese aan de zijde van de Katholieke Liga vocht.

Een belangrijk element in de tekst is dat gedurende de tijd dat du Faing in Spanje was, hij blijkaar altijd in de nabijheid van Filips II is gebleven, en dat de koning hem dit zelfs bevolen had. Echt direct contact tussen de twee was er waarschijnlijk niet, maar Filips II was wel degelijk op de hoogte van het bestaan van Gilles du Faing en van de goede diensten die hij leverde, zoals later in dit hoofdstuk zal blijken. In de documenten over deze periode, komt dit op twee manieren naar voren. Ten eerste de hiervoor vermelde aanbevelingsbrieven die Mansfelt persoonlijk voor Gilles du Faing schreef, en die een duidelijke uiting van vertrouwen uitstralen. Deze brieven zijn op verschillende momenten doorheen de hele Spaanse periode geschreven, wat erop wijst dat Mansfelt doorheen de jaren en ondanks de grote afstand wel zijn vertrouwen in du Faing behield. Hierdoor werd Filips II herinnerd aan de aanwezigheid en betrouwbaarheid van du Faing. Ten tweede volbracht Gilles du Faing al zijn taken tot grote tevredenheid van zowel Filips II als diens ministers. Toen Gilles du Faing in 1595 terug naar de Nederlanden vertrok, gaf Filips II hem een aantal persoonlijke aanbevelingsbrieven mee. Hierin omschreef hij du Faing met lovende woorden over de diensten die hij de koning bewezen had:

“(...) ledict du Faing avec le surplus, que de temps et aultre luy avez encharge, m’a particulièrement reservuy en toute diligence (...).”⁹⁶

⁹⁴ GILLES DU FAING, fol. 52r-69v, *Quelques services, ambassades, et employs*.

⁹⁵ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 13v, Mansfelt, *Lettre du Prince et conte de Mansfelt a son Alteze en faveur du seigneur du Faing*, 26 februari 1596; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 192v-193r, Mansfelt, *Memoire de la part de moy Prince et conte de Mansfelt, pour monsieur du Faing a représenter a son Alteze quant le temps le permectra*, 19 september 1601; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 7, s.f., Mansfelt, *Prince et comte de Mansfelt, gouverneur capitaine generale apres le serenissime archiducq ... a escrit cellecy au president Richardot*, 28 september 1596.

⁹⁶ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 11v, Filips II, *Lettre du roy au prince et conte de Mansfelt sur le retour du seigneur du Faing*, 21 oktober 1595.

“(…) de ses honorables comportements durant les cinq annees qu’il a esté pardeca, mesmes qu’il a reputé les services nous avoir rendu en nos pays d’embas, en fait de guerre, en diverses factions et entreprinses (...)”⁹⁷

“(…) apres avoir seiourné icy l’espace de cinq annees depuis qu’il y fust envoyé par mon cousin chevalier de mon ordre, le conte de Mansfeldt, et qu’il s’y est honnorablement comporté (...)”⁹⁸

Gilles du Faing werd dus opnieuw geprezen om de taken die hij tot grote tevredenheid vervulde. Dat deze lovende woorden meer zijn dan gewone standaardomschrijvingen, zoals op het eerste zicht kan lijken, wordt ondersteund doordat later ook andere personen dan Filips II du Faing om deze eigenschappen zullen prijzen. Daarbij heeft Filips II deze loftuitingen eveneens gebruikt in brieven aan Aartshertog Albrecht en Mansfelt om du Faing aan te prijzen. Deze koninklijke aanbevelingen zullen Gilles du Faing zeker geholpen hebben bij zijn sociale promotie.

Terugkeer naar de Nederlanden

Tijdens de vijf jaren die du Faing aan het hof in Spanje doorbracht, leerde hij er zijn belangrijkste patroon kennen, Albrecht. De kardinaal en latere aartshertog, was de zoon van de Heilig Roomse Keizer Maximiliaan II en neef van Filips II. Hij was opgevoed aan het Spaanse hof, waar hem een sterk katholicisme was bijgebracht.⁹⁹ Op slechts zeventienjarige leeftijd was hij al tot kardinaal benoemd door paus Gregorius XIII, in lijn met de plannen van Filips II om hem later aartsbisschop van Toledo te maken. Aangezien zijn voorganger op die positie zelf lang in functie bleef, besloot Filips om Albrecht in de tussentijd tot onderkoning van Portugal te benoemen, een positie die hij van 1583 tot 1593 zou bekleden. Op die manier had Albrecht al een uitgebreide bestuurlijke ervaring toen hij in 1593 uiteindelijk terugkeerde naar het hof in Madrid, om een jaar later dan toch de titel van aartsbisschop van Toledo te verkrijgen. Die positie zou hij echter maar kort bekleden, aangezien zijn broer Ernst, toen landvoogd van de Nederlanden, al in 1595 kwam te overlijden. Dit zorgde voor een reorganisatie van de plannen van Filips II, en hij besloot Albrecht tot de nieuwe landvoogd te benoemen.¹⁰⁰

⁹⁷ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 3r-4r, Filips II, *Despechesches du roy touchant la chevalerie du seigneur du Faing*, 26 september 1595.

⁹⁸ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 5r-8v, Filips II, *Quatro copias de cartas que su mag. : ha escxito a su Alteza en favor de Giles du Faing, despues que partio de la corte de España*, 7 oktober 1595 – 22 augustus 1597.

⁹⁹ RAEYMAEKERS, *One foot in the palace*, 2.

¹⁰⁰ *Ibidem*, 1.

Begin 1595 was het dus duidelijk dat Albrecht van het Spaanse hof naar de Nederlanden zou reizen om er de functie van landvoogd over te nemen. Als landvoogd had Albrecht een gevolg van hovelingen nodig. Echter niet iedereen uit zijn gevolg in Spanje zag het zitten om mee de lange reis te maken, en dus waren er aanvullingen nodig.¹⁰¹ Voor Gilles du Faing was dit de kans om na een rijke ervaring te hebben opgedaan in Spanje, terug te keren naar zijn geboortestreek. Hij vroeg dan ook aan Filips II toelating om diens hof te verlaten en zich aan te sluiten bij dat van Albrecht. De koning gaf hem hier toestemming voor, en liet het aan Albrecht en Mansfelt weten. In een brief van 21 oktober 1595 aan Mansfelt omschreef de vorst het als volgt:

“J’ay trouvé bon de laisser retourner messire Gilles du Faing, chevalier, suyvnt la supplication et instance qu’il m’en a fait, et d’aultant vostre pretensions dependent aussy de l’admis de mondict bon frere (...)”¹⁰²

Uit dit verzoek valt veel te leren over de persoon van Gilles du Faing zelf. Hij was ambitieus genoeg geweest om een post te krijgen aan het koninklijk hof, en nu gaf hij opnieuw blijk van ambitie door de vorst zelf te verzoeken om een overplaatsing. Dat Filips II gehoor gaf aan zijn wens, betekent ofwel dat de vorst du Faing een gunst wou doen door hem te geven waar hij om vroeg, ofwel dat hij du Faing van zijn hof weg wou. Dat het wel degelijk om de eerste optie gaat, wordt hierna duidelijk.

Filips II schreef nog verschillende aanbevelingsbrieven voor du Faing aan Albrecht, om hem eerst deel te maken van diens gevolg naar de Nederlanden en later om ervoor te zorgen dat hij daar een mooie positie zou krijgen. Filips II schreef in twee brieven dat du Faing hem al jaren heel goed gediend had en dat er een goede relatie was tussen hem en de koning. Hij raadde Albrecht dan ook sterk aan om du Faing in zijn hofhouding op te nemen en hem een geschikte positie te bezorgen die bij zijn kwaliteiten zou passen.¹⁰³ Albrecht gaf gehoor aan deze verzoeken, en op 28 augustus 1595 werd Gilles du Faing tot *Gentilhomme de la Maison* van de kardinaal-aartshertog benoemd, met de verzekering van Albrecht dat hij hem later *Gentilhomme de la Bouche* zou maken.¹⁰⁴ Een *Gentilhomme de la Maison* was de laagste in rang van de verschillende *Gentilhommes*, maar het was nog steeds een prestigieuze functie die du Faing het recht gaf om mee met Albrecht te lopen in optochten. Daarnaast vormden de *Gentilhommes* vaak de tussenpersonen tussen de vorst en de

¹⁰¹ Ibidem, 3-4.

¹⁰² LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 11v, Filips II, *Lettre du roy au prince et conte de Mansfelt sur le retour du seigneur du Faing*, 21 oktober 1595.

¹⁰³ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 5r-8v, Filips II, *Quatro copias de cartas que su mag. : ha escxito a su Alteza en favor de Giles du Faing, despues que partio de la corte de España*, 7 oktober 1595 – 22 augustus 1597.

¹⁰⁴ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 14v Mansfelt, *Lettre du Prince et conte de Mansfelt au serrenissime cardinal archiducq en faveur du seigneur du Faing*, 26 maart 1596.

lokale raden, en speelden ze dus een belangrijke rol als vertegenwoordigers van de vorst.¹⁰⁵ Gilles du Faing was echter net te laat om nog in het gezelschap van Albrecht naar de Nederlanden te kunnen reizen. De twee brieven van Filips II waarnaar hierboven verwezen is, zijn gedateerd op 2 en 7 oktober 1595, iets meer dan een week na het vertrek van Albrecht uit Barcelona op 27 september dat jaar.¹⁰⁶

De vertraging werd verklaard in een andere aanbevelingsbrief, afkomstig van Hans Kevenhüller, keizerlijk ambassadeur in Madrid van 1574 tot 1606 en *Mayordomo Mayor* en *Sumiller de Corps* van Albrecht in 1595.¹⁰⁷ Kevenhüller schreef op 18 oktober 1595 dat du Faing ernstig ziek was geworden, en daardoor nog niet samen met Albrecht kon vertrekken. Hij schreef echter dat de gezondheid van du Faing terug beter was geworden, en dat hij Albrecht achterna zou reizen, en wel op zo een manier dat die niet op hem zou hoeven wachten.¹⁰⁸ Dat iemand als Kevenhüller bereid was om deze apologetische brief ten voordele van du Faing te schrijven, wijst op het netwerk dat du Faing had weten uit te bouwen en de invloed die hij had gewonnen. Het verlangen van Gilles du Faing om zo snel mogelijk weer bij Albrecht te geraken zonder dat die daar last van zou ondervinden, getuigt opnieuw van de grote gediensigheid waar hij eerder al om geprezen werd.

Voor hij uit Spanje vertrok, verleende Filips II aan Gilles du Faing een gunst die zijn carrière definitief zou beginnen. Op 26 september 1595 werd du Faing op bevel van Filips II tot ridder geslagen. De koning zelf was op dat moment ziek, dus was het de kroonprins en latere Filips III die Gilles du Faing tot ridder sloeg. Deze ridderslag betekende een grote doorbraak voor du Faing. Het ridderschap was in deze tijd een teken van koninklijke erkenning dat een aura opriep van de oude adel die voornamelijk als ridder op het slagveld diende.¹⁰⁹ Voor du Faing betekende het niet enkel een grote eer en belangrijke stap in een officiële carrière, maar hij slaagde er hier in om, slechts elf jaar na het begin van zijn loopbaan, deze reeds te verzilveren met een titel die zijn vader of grootvader nooit hadden weten te bemachtigen. In de patentenbrief die Gilles du Faing meekreeg, had de koning ook expliciet uitgelegd dat het een beloning was voor de vele jaren van trouwe dienst. Dit sloeg enerzijds op de loyale diensten van zijn voorouders en anderzijds die van hemzelf, begonnen in de militaire campagnes in de Nederlanden, en later verdergezet tijdens zijn vijf jaren in

¹⁰⁵ RAEYMAEKERS, *One foot in the palace*, 71.

¹⁰⁶ *Ibidem*, 1.

¹⁰⁷ JOSÉ ELOY HORTAL MUÑOZ, 'The Household of Archduke Albert of Austria from his arrival in Madrid until his election as governor of the Low Countries: 1570-1595', in: RENE VERMEIR, DRIES RAEYMAEKERS en JOSÉ ELOY HORTAL MUNOZ, *A Constellation of Courts. The Courts and Households of Habsburg Europe, 1555-1665*, Leuven, 2014, 120.

¹⁰⁸ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 10v, Kevenhüller, *Copie de lettre que escribe a su A. el embaxador de Alemania, cavallero del tuson de oro en favor de Giles du Faing*, 18 oktober 1595.

¹⁰⁹ P. JANSSENS, 'De la noblesse médiévale à la noblesse moderne. La création dans les anciens Pays-Bas d'une noblesse dynastique (XVe-début XVIIe siècle)', *BMGN: Low Countries Historical Review*, 123 (2008), 511.

Spanje. Daarnaast bedoelde Filips II de promotie ook als manier om ervoor te zorgen dat Gilles du Faing deze trouwe dienst zou blijven verderzetten:

“Oultre ce que ses predecesseurs gentilhommes congnyus pardela s’estoyent de tous temps employé, et acquieté en charge honorables de nostre service. Nous pour ces causes, et afin d’estimuler d’avantage ledit Giles du Faing, a ensuyure leur traces, et desirant favorablement le traicter, eslever, et honorer, l’avions ce jourdhuy fait creer chevallier de la main de nostre trescher, et tresamé bon fils le prince et le tenons fait et créé tel, comme si de la nostre propre l’eussions ainsy fait et créé (...)”¹¹⁰

Filips II was dus persoonlijk op de hoogte van de diensten die Gilles du Faing hem aan zijn hof had bewezen, en was er zeer tevreden over. Het wijst op de mentaliteit aan hoven dat er niet enkel meer gekeken werd naar afkomst, maar ook naar capaciteiten om promotie te maken. Het debat tussen welke van die twee doorslaggevend moest zijn, werd in de 16de eeuw nog actief gevoerd.¹¹¹ De grote werklust en het vermogen om alle taken tot grote tevredenheid uit te voeren, was een van de voornaamste manieren waarop Gilles du Faing erin slaagde om steeds een beetje hoger op de sociale ladder te klimmen. Het ridderschap op zich was nog geen hoge of prestigieuze positie, maar het was een eerste officieel erkende stap in het verkrijgen van zulke posities. Het was een teken van koninklijke appreciatie, iets dat zeker geen kwaad kon doen om op te klimmen.

Daarnaast gaf Filips II du Faing nog drie tekens van zijn erkenning. Ten eerste een bedrag van 1000 escus, als een soort van gouden handdruk en beloning voor de jaren van trouwe dienst. Deze som was een klein fortuin, en vertegenwoordigde meer dan vier keer de jaargage van een *Gentilhomme de la Maison* in de latere hofhouding van Albrecht. Als gouden handdruk was het dus niet niets. Ten tweede kreeg hij een gouden ketting met het medaille van de koning. Ten derde werd Gilles du Faing officieel opgenomen als *Gentilhomme de la Maison* van Filips II.¹¹² Dit was een louter prestigieuze titel, aangezien du Faing op het punt stond naar de Nederlanden te vertrekken en dus niet in staat zou zijn de verplichtingen die normaal bij de functie hoorden uit te voeren. Het gaf hem echter wel een grote mate van prestige en daardoor ook informele invloed. Een gage verkreeg hij bovendien niet voor deze positie, wat aangetoond werd door een brief van Mansfelt aan Albrecht op

¹¹⁰ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 3r-4r, Filips II, *Despechesches du roy touchant la chevalerie du seigneur du Faing*, 26 september 1595.

¹¹¹ A. DICKENS (ed.), *The Courts of Europe. Politics, Patronage and Royalty. 1400-1800*, Londen, 1977, 37-38.

¹¹² GILLES DU FAING, fol. 52r-69v, *Quelques services, ambassades, et employs*.

13 juni 1597 waarin die om een toelage voor du Faing verzocht, aangezien hij geen geld van de koning kreeg en moest rondkomen met een, volgens du Faing, te beperke gage.¹¹³

Toen du Faing het hof verliet, beval Filips II dat hij boven de eerder vermelde 1000 escus, er nog eens 300 zou krijgen als *ayuda de costa* voor de reis naar de Zuidelijke Nederlanden.¹¹⁴ Daarnaast werd het stijgende prestige waar du Faing van genoot duidelijk, doordat Don Juan de Idiáquez, oud-ambassadeur voor Filips II in Genua, Venetië en Parijs en op dat moment staatssecretaris voor de koning, hem op 27 oktober 1595 een brief meegaf.¹¹⁵ Hierin werd aan Don Julio de Portocarrero, die het bevel had over de schepen die uit Spanje vertrokken, bevolen om du Faing te laten inschepen en al zijn redelijke gunsten in te willigen.¹¹⁶ Tot slot schreef Don Diego de Croÿ, prins van Chimay, markies van Falces en gouverneur van Henegouwen, twee dagen later nog vanuit Madrid een brief naar de hertog van Aarschot, eveneens een lid van het geslacht Croÿ. Hierin schrijft de Croÿ dat Gilles du Faing, die op dat moment net van het Spaanse hof was vertrokken, zich daar met alle mogelijke eer en bescheidenheid had gedragen, en al zijn taken persoonlijk ter harte had genomen, en dat dat er meer waren dan de Croÿ nu kon beschrijven. Daarom vroeg hij aan de hertog om du Faing alle gunsten te verlenen.¹¹⁷

Besluit

Deze eerste elf jaren, van het beleg van Antwerpen in 1584 tot zijn terugkeer naar de Nederlanden in 1595, vormden voor Gilles du Faing een eerste periode van sociale promotie die de basis zou leggen voor verschillende bevorderingen die zouden volgen. Zoals gebruikelijk in die tijd, was hij als edelman zijn carrière in het leger begonnen, om later naar hoffuncties door te stromen. Gedurende deze periode leerde hij belangrijke patronen kennen die hem zouden helpen en sturen in zijn carrière. De eerste was de graaf van Mansfelt, die genoeg vertrouwen in du Faing en zijn capaciteiten stelde om hem zijn vertegenwoordiger bij de koning te maken. De tweede was Filips II zelf, die zeer tevreden leek over du Faing, en hem een solide basis gaf om een carrière uit te bouwen in de Habsburgse Nederlanden door hem te ridderen, hem *Gentilhomme de la Maison* te maken en hem verschillende aanbevelingsbrieven mee te geven. De derde was Albrecht, die du Faing aan het Spaanse hof leerde kennen. Hij speelde in deze eerste elf jaren nog geen grote rol als patroon, maar nam du Faing wel

¹¹³ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 15r-15v, Mansfelt, *Lettre du Prince et conte de Mansfelt a son Alteze en faveur du seigneur du Faing*, 13 juni 1597.

¹¹⁴ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 12r, Filips II, *Ordre du Roy pour livrer 300 escus au seigneur du du Faing pour son Voyage*, 4 oktober 1595.

¹¹⁵ *Instituto Universitario La Corte En Europa*, 'Biografias, Idiáquez, Juan de'.

¹¹⁶ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 12v, Don Juan de Idiáquez, *Lettre du seigneur Don Juan de Idiaquez pour la embarcation du seigneur du Faing*, 27 oktober 1595.

¹¹⁷ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 13r, Don Diego de Croÿ, *Lettre du marquis de falces au ducq d'Arschot*, 29 oktober 1595.

aan als *Gentilhomme de la Maison* in zijn gevolg. Later zou Albrecht dan de voornaamste patroon en werkgever van du Faing worden.

Naast deze drie personen was de periode in Spanje een belangrijke gelegenheid voor Gilles du Faing om een netwerk op te bouwen. Tegen de tijd dat hij terugkeerde had hij aanbevelingsbrieven of andere steunbetuigingen van hooggeplaatste personen als ambassadeur Kevenhüller, Don Diego de Croÿ en Don Juan de Idiáquez. Dit waren allemaal personen die een grote invloed konden uitoefenen in verschillende gebieden. Kevenhüller had een netwerk in de Duitse gebieden, wat van pas kon komen door de nabijheid van het Heilige Roomse Rijk bij de gebieden van du Faing in Luxemburg. De Croÿ kwam uit een van de belangrijkste families van de Habsburgse Nederlanden, en kon dus als machtige patroon fungeren. Don Juan de Idiáquez was een secretaris van Filips II en had dus het oor van de koning, wat hem een grote invloed opleverde. Bij elk van hen moeten deze overwegingen in het achterhoofd van du Faing gespeeld hebben toen hij in contact kwam met hen, en vormden ze mogelijks een van de belangrijkste redenen voor hem om met hen in contact te blijven. Alle drie zouden ze hem immers belangrijke gunsten kunnen verlenen of steun kunnen geven mocht hij dat nodig hebben. Er moet wel gewezen worden op het feit dat dit netwerk enkel in de breedte, en niet in de diepte, in de bronnen naar voren komt. Het staat immers vast dat du Faing deze mensen kende en dat ze besloten hem te helpen. Het is echter niet geweten of ze elkaar goed kenden, of ze regelmatig contact hadden of dat hij ook voor hen diensten verleende waarvoor ze hem dan beloonden.

Er valt wat te leren over het karakter van Gilles du Faing in deze periode, ondanks de beperktheid in de bronnen. Ten eerste was hij toegewijd. Hij kwam uit een heel trouwe familie en provincie. Mansfelt omschreef hem als een loyale dienaar van de koninklijke familie, en Filips II gaf zelf aan dat du Faing zich heel eervol en trouw had gedragen aan zijn hof. Ten tweede was hij ambitieus. Dit kan afgeleid worden uit de snelle promoties die hij in het begin maakte. Mansfelt stelde in 1588 een compagnie onder zijn bevel, en stuurde hem twee jaar later naar het Spaanse hof. Het is erg onwaarschijnlijk dat hij dit gedaan had als du Faing hem er nooit toe had aangespoord of aangestuurd. Gedurende zijn tijd in Spanje had hij meermaals een verzoek aan Filips II gericht waarvoor hij de steun van Mansfelt vroeg, wat opnieuw van een zekere ambitie getuigt. Ten derde had hij een grote werklust. Dit komt in verschillende brieven tot uiting waarin zijn superieuren hem prijzen omdat hij zelf zijn taken ter harte nam en ze ook nog heel goed uitvoerde. Ze apprecieerden zijn inzet, wat meegespeeld kan hebben in hun steun. Deze drie karaktereigenschappen gecombineerd met de drie patronen die hij in deze periode leerde kennen, speelden een grote rol in het verkrijgen van promoties in de volgende fasen van zijn carrière.

Tweede periode. De uitbouw (1595-1612)

In de eerste elf jaren van zijn loopbaan had Gilles du Faing een stevige basis opgebouwd vanwaar hij kon verder werken. Hij beschikte over een netwerk van contacten, had aanbevelingsbrieven van verschillende hooggeplaatste personen, had een positie in de hofhouding van Albrecht en had bij zijn superieuren blijk gegeven van ambitie en werklust. Hij had echter enkel prestigefuncties zoals *Gentilhomme de la Maison*. Hoewel dit al een mooie positie was, was het nog niet genoeg om echt succesvol te zijn en bracht het niet genoeg geld op. Du Faing zou zijn carrière verder moeten uitbouwen met andere functies die meer directe bevoegdheden en inkomsten opleverden. Dat is waar hij de volgende zeventien jaren, van 1595 tot 1612, aan zou werken, vooral via het vergroten van formele en informele invloed door nieuwe ambten en missies. Ook op persoonlijk vlak waren er ontwikkelingen die zijn carrière vooruithielpen. Hij trouwde in 1603 met Marguerite de Steelandt, een huwelijk dat hem hielp zijn netwerk in Vlaanderen verder uit te breiden.

Dit alles is gekaderd binnen de drie grote promotiestrategieën waar du Faing gebruik van maakte. Allereerst was er zijn patroon Mansfelt die hem steunde in het verkrijgen van verschillende functies. Het eerste deel van dit hoofdstuk kadert daarom verder binnen deze patronageband die reeds in het voorgaande hoofdstuk besproken is. Daarnaast had hij zijn reputatie van grote werklust en kwalitatief goed werk af te leveren als tweede strategie. Dit komt in deze periode sterker naar de voorgrond als reden voor promotie en vormt het kader voor het tweede deel van dit hoofdstuk. Deze twee strategieën spelen een rol doorheen bijna de hele carrière van du Faing, maar 1598-1599 is toch een belangrijk overgangspunt waar de reputatie belangrijker wordt dan de patronage. Hierdoor zijn die twee strategieën in dit hoofdstuk chronologisch van elkaar gescheiden, met voor elke strategie die concrete beloningen die hij erdoor verkreeg. Als derde deel komt zijn huwelijk aan bod. Dat was een klassieke manier om sociaal vooruit te komen en Gilles du Faing heeft hier baat bij gehad.

De patronagestrategie

Terugkeer in de Nederlanden

Gilles du Faing keerde in de loop van februari 1596 terug naar de Zuidelijke Nederlanden, na vijf jaar uit zijn geboortestreek te zijn weggeweest. Het is tekenend voor zijn band met Mansfelt dat hij eerst een paar dagen in Luxemburg bij de graaf stopte alvorens hij uiteindelijk doorreisde naar het hof dat Albrecht intussen op de Coudenberg in Brussel had ingericht.¹¹⁸ Gedurende die paar dagen bracht du Faing Mansfelt op de hoogte van zijn diensten aan de koning. Mansfelt gaf hem op 26 februari een brief van Filips II mee, waarin de vorst enkele verzoeken van Mansfelt ondersteunde. De graaf vroeg

¹¹⁸ RAEYMAEKERS, *One foot in the palace*, 38.

dan ook dat Albrecht deze zou inwilligen, omwille van zijn lange staat van dienst. Hier komt de stijgende positie van du Faing duidelijk naar voren, want Mansfelt stelde dat du Faing uitleg kon geven bij Albrecht over deze diensten. Het was dus niet langer enkel Mansfelt die bij de superieuren gunsten vroeg voor de carrière van du Faing, maar ook omgekeerd. Du Faing was nu in een positie gekomen waarin hij genoeg invloed had om zijn oude patroon te ondersteunen bij diens verzoeken, doordat hij als *Gentilhomme de la Maison* van Albrecht dicht bij de aartshertog stond. Deze veranderende houding van een lid van de hoge adel tegenover du Faing, illustreert dat hij niet langer de kleine onbelangrijke edelman was van voordien. Hij had nu een rol op het hogere politieke niveau in de Habsburgse Nederlanden.

Deze informele invloed hing nauw samen met het vertrouwen dat du Faing intussen bij zijn superieuren had gewekt door zijn jaren van trouwe en goede dienst. In de brief wees Mansfelt er immers op dat Albrecht du Faing kende en op de hoogte was van diens kwaliteiten als een goede ridder en dienaar. Daarom sloot Mansfelt de brief af met een eigen verzoek voor du Faing, om hem te promoveren van *Gentilhomme de la Maison* naar *Gentilhomme de la Bouche*, een formele stijging in de hiërarchie van het hof.¹¹⁹ Een volgende aanwijzing voor het groeiende belang van du Faing is te lezen in een brief die Mansfelt twee dagen later naar de Raad van Luxemburg stuurde, waarin hij het bevel gaf om du Faing van een gewapend escorte te voorzien indien die dat wenste en om hem in alles waar hij om vroeg bij te staan.¹²⁰ Dit geeft opnieuw aan dat Mansfelt hem niet langer als gewoon een van zijn cliënten aanzag, maar als een belangrijkere figuur die de nodige bescherming verdiende. Aangezien afgezanten niet altijd een gewapend escorte meekregen, zou dit het belang van Gilles du Faing bij de andere raadsleden kunnen aangeven.

Na deze stop bij Mansfelt reisde Gilles du Faing door naar Brussel, waar hij dan eindelijk tot de hofhouding van Albrecht kon toetreden als één van diens *Gentilhommes de la Maison*. In deze functie en als ervaren militair was hij aanwezig in het leger van Albrecht toen die besloot om meteen na zijn aankomst in de Nederlanden een nieuwe campagne te lanceren, zowel tegen het Frankrijk van de inmiddels gekroonde Hendrik IV als tegen de Republiek. Du Faing was in 1596 aanwezig bij de inname van Calais onder leiding van Albrecht, en later dat jaar bij de belegeringen van Ardres en Hulst.¹²¹ Deze drie belegeringen vormden een afsluiter voor de militaire carrière van du Faing, vanaf dan zou hij zich toeleveren op zijn functies in Luxemburg en aan het hof van Albrecht. Dat du Faing koos voor een positie aan het hof, mag niet verbazen. Edellieden in de Nederlanden probeerden zich

¹¹⁹ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 13v, Mansfelt, *Lettre du Prince et conte de Mansfelt a son Alteze en faveur du seigneur du Faing*, 26 februari 1596.

¹²⁰ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 14r, Mansfelt, *Pierre Ernest, Prince et Conte de Mansfelt, chevalier de l'ordre, gouverneur et capitaine general des pays duché de Luxembourg, et contée de Chiny*, , 28 februari 1596.

¹²¹ L. DUERLOO, *Dynasty and piety: Archduke Albert (1598 - 1621) and Habsburg political culture in an age of religious wars*, Aldershot, 2012, 44; GILLES DU FAING, fol. 52r-69v, *Quelques services, ambassades, et employs*.

immers vaker te manifesteren aan het hof, om op die manier een sterkere invloed te kunnen uitoefenen op het bestuur. In moeilijkere tijden werd deze nabijheid vaak opgegeven en trokken ze zich terug op uitgebreide familiebezittingen.¹²² Voor Gilles du Faing was dit echter geen echte optie meer, aangezien hij tijdens de oorlog met Frankrijk gedurende vijf jaren zowat zijn hele patrimonium was verwoest.¹²³ Daarom richtte hij meermaals verzoeken aan Albrecht om een betere gage te verkrijgen, aangezien hij geen inkomsten meer had uit zijn eigen gebieden. Daarnaast verzekerde hij extra inkomsten voor zichzelf door bijkomende functies te verwerven.

Benoeming tot Conseiller de Courte Robbe

De overgang van een militaire naar een hofcarrière werd mee mogelijk gemaakt door enkele toevalligheden. In 1596 stierf de heer van Mercy, lid van het oude adellijke geslacht d'Allamont dat vooral in Luxemburg actief was. Uit een *relief*, een eerbetoon van een vazal aan diens heer dat herhaald moest worden voor elke nieuwe vazal of heer, blijkt dat François d'Allamont slechts een jaar later nog meer dan tien heerlijkheden, voornamelijk in Luxemburg, bezat naast het kasteel van Mercy en de functie van kapitein en provoost van Damvillers.¹²⁴ Op regionaal vlak in Luxemburg beschikte de familie dus over redelijk wat invloed. Voor Gilles du Faing betekende dit overlijden een grote kans, aangezien er hierdoor een positie als *Conseiller de Courte Robbe* vrijkwam in de Raad van Luxemburg. Karel V had op 19 november 1531 een ordonnantie uitgevaardigd die bepaalde dat de Raad werd voorgezeten door de gouverneur van Luxemburg, en voor de rest bestond uit een president, drie *Conseillers de Courte Robbe*, drie juridische raadgevers met universitair diploma en twee bijkomende raadgevers, die allen van adel waren.¹²⁵ De *Conseillers de Courte Robbe* moesten adellijke heren zijn die over eigen gronden beschikten.¹²⁶ Ze waren aanwezig op de vier jaarlijkse zittingen van de Raad van Luxemburg en moesten per drie maanden vijftien dagen de 'Journées judiciaires' mee voorzitten.¹²⁷ Het benoemingsrecht voor deze positie lag bij de prins, in dit geval Albrecht, maar de Raad kon wel adviezen meegeven.

Gilles du Faing wou dus één van de drie *Conseillers de Courte Robbe* in Luxemburg worden, maar hij was niet de enige die op de positie aansde. Richardt d'Ouren diende eveneens een aanvraag in om de positie te verkrijgen. Hij was de heer van Tavigny, een dorp in Luxemburg waar zijn familie

¹²² SOEN, *Vredehandel*, 18-19.

¹²³ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 15r-15v, Mansfelt, *Lettre du Prince et conte de Mansfelt a son Alteze en faveur du seigneur du Faing*, 13 juni 1597 ; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 204v-205r, Gilles du Faing, *Copia del memorial que se presento a su Altesa*, 18 oktober 1602.

¹²⁴ LOOTSCH, *Armorial du pays de Luxembourg*, 567 ; M-C GILLET, *Inventaire des archives du Conseil de Luxembourg. 3 : Dénombrements de fiefs 1263-1776*, Brussel, 1984, 45.

¹²⁵ R. WARLOMONT, 'Le Conseil provincial de justice du Luxembourg de 1531 à 1795', *Standen en Landen*, 15 (1958), 112.

¹²⁶ "Nobles hommes, résidant sur terre et chasteua." WARLOMONT, 'Le Conseil provincial', 115.

¹²⁷ WARLOMONT, 'Le Conseil provincial', 110 ; 116.

een kasteel uit de 14de eeuw had, Ouren en Mabompré.¹²⁸ De familie ging terug tot de 12de eeuw en claimde, onterecht, afstamming van een andere familie d'Ouren dat één van de oudste adellijke Luxemburgse geslachten was. Voor Richardt d'Ouren had zijn familie al verscheidene belangrijke ambten bekleed, zoals kapitein-provoost van Luxemburg en Bastogne.¹²⁹ Binnen Luxemburg was het dus een relatief belangrijke familie. Hij diende een kandidatuur in bij de Raad van Luxemburg, die het doorstuurde naar Albrecht. Hierin lijstte hij zijn diverse kwaliteiten en verwezenlijkingen op die hem een geschikte kandidaat voor de positie maakten.¹³⁰ De aanbevelingsbrief is mee ondertekend door Mansfelt, wat echter niet betekent dat Mansfelt de kandidatuur van Tavigny steunde, aangezien het eerder om een standaardformulering gaat.¹³¹

Ongeveer twee weken na Tavigny, op 1 augustus 1596, diende ook Gilles du Faing een aanvraag in bij de Raad van Luxemburg die het doorstuurde naar Albrecht. Hij prees zichzelf aan door te wijzen op zijn trouwe diensten van zijn voorouders en van hem zelf in de militaire campagnes onder Mansfelt en tijdens zijn tijd in Spanje. Daarbij haalt hij de aanbevelingen van Filips II aan om hem te bevorderen tot een positie die bij zijn kwaliteiten en diensten past:

“(…) servuy a satisfaction de sa majesté et ses ministres, comme appert par les lettres qu’a cest effect sadicte majesté a escrit a V.A. en l’une et l’aultre langue le recommandant serieusement a V.A. de le promovoir et avancer aux honneurs et estatz qui se puteroyent dignes de ses qualitez et services.”¹³²

Hij verwijst dan naar het overlijden van de heer van Mercy, en vraagt Albrecht om de voorgenoemde redenen om diens positie. Het valt op dat du Faing in deze brief, geschreven enkele maanden na de aankomst in de Zuidelijke Nederlanden, expliciet verwijst naar zijn twee belangrijkste patronen tot dan toe, Mansfelt en koning Filips II. Het is duidelijk dat hij hiermee wou inspelen op het feit dat deze beide belangrijke figuren, en de ministers van de koning, heel tevreden waren over zijn diensten. Hierdoor zou Albrecht daar ook van kunnen uitgaan en kon hij hem een promotie geven.

Het benoemingsrecht voor deze functie lag bij Albrecht, maar de Raad van Luxemburg kon wel adviezen geven aan de prins over welke kandidaat zij verkozen, wat ze op 30 augustus 1596

¹²⁸ *Chateaux of Belgium*, ‘Tavigny opnieuw in de kijker’.

¹²⁹ LOUTSCH, *Armorial du pays de Luxembourg*, 630 ; GILLET, *Inventaire des archives du Conseil de Luxembourg*, 32 ; AUGUSTE NEYEN, *Biographie luxembourgeoise : histoire des hommes distingués originaires de ce pays*, Hildesheim, 1972, 28.

¹³⁰ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 23r-23v, Siegneur de Tavigny, *Requête du seigneur de Tavigny pour l'estat de conseiller de courte robbe*, 17 juli 1596.

¹³¹ “*Advis des gouverneur et conseil a Luxembourg, faict a Bruxelles le 16me de juillet 1596. Signé E. le comte.*”

¹³² LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 25r-25v, Gilles du Faing, *Requête du seigneur du Faing pour l'estat de conseiller de courte robbe*, 1 augustus 1596.

deden.¹³³ In de aanbeveling benadrukten ze dat beide heren heel capabel leken voor de functie en dat ze de uiteindelijke beslissing helemaal aan de aartshertog lieten. Niettemin spraken ze een voorkeur uit voor du Faing, en vroegen ze dat hij in de functie bekrachtigd zou worden.¹³⁴ De brief bevat geen informatie over wie van de negen toenmalige raadsleden voor du Faing of Tavigny waren, maar het lijkt onwaarschijnlijk dat Mansfelt, die als gouverneur van Luxemburg officieel de raad voorzot, niet gepleit zou hebben in het voordeel van zijn cliënt. Ondanks dat hij op dat moment niet in Luxemburg zelf maar in Brussel aan het hof was, zal zijn invloed op het besluit van de Raad groot geweest zijn.

Albrecht besloot het advies van de Raad te volgen. Op 27 september gaf hij d'Assonleville, penningmeester van de Orde van het Gulden Vlies, het bevel om Gilles du Faing van patentbrieven te voorzien voor de functie van *Conseiller de Courte Robbe*, waarin hij hem in naam van Filips II had bekrachtigd.¹³⁵ Filips II stuurde een patentenbrief waarin hij du Faing aanprijst en zijn benoeming bevestigt, die evenwel gewone standaardformuleringen als "(...) de ses sens, prudence, discretion, et experience (...)", "pour obtenir ledict estat il n'at offert, promis ou donné (...) a qui que ce soit aulcun argent ny aultre chose (...)" gebruikt.¹³⁶ Het gaat om een standaard patentenbrief die in naam van de koning geschreven is, maar geen aanwijzingen geeft over enige voorkeur of tevredenheid tegenover de man die hij het jaar daarvoor had laten ridderen en geschenken had gegeven. Dat Mansfelt toch persoonlijk invloed heeft uitgeoefend in het benoemingsproces, wordt duidelijk doordat hij een dag later een brief stuurde naar Richardot. Dit was de rijzende ster aan het hof van Albrecht die, na een korte periode aan de zijde van de opstandelingen, tot de top van het bestuur in de Habsburgse Nederlanden zou klimmen. Op het moment dat Mansfelt zijn brief schreef, was Richardot raadsheer van de Raad van State, een orgaan waar hij het jaar erop president van zou worden. Mansfelt stelde in de brief nog eens dat de vele verdiensten van du Faing hem recht gaven op deze positie, en hij vroeg Richardot om de benoeming zo snel mogelijk rond te maken. In dezelfde brief schreef Mansfelt ook "je me doute que la modestié dudict seigneur du Faing l'arrestera en beau chemin". Du Faing

¹³³ WARLOMONT, 'Le Conseil provincial', 120.

¹³⁴ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 26r-26v, Raad van Luxemburg, *Advis du conseil de Luxembourg sur l'estat de conseiller de courte robbe vacante*, 3 augustus 1596 ; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 6, fol. 74r, Raad van Luxemburg, *Advis de gouverneurs, president et gens du conseil du roy a Luxembourg sur l'estat de conseiller de courte robbe pretendu (entre aultres) par les seigneurs de Tavigny et du Faing et ledict advis au serenissime archiducq Albert*, 30 augustus 1596.

¹³⁵ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 29r-27, Albrecht, *Copie de l'ordonnance de son Alteze a Monsieur d'Assonleville sur la provision de l'estat de conseiller de courte robbe au conseil provincial de Luxembourg en faveur de monseigneur du Faing*, september 1596 ; GILLES DU FAING, *Voyage de la Royne et de l'archiducq Albert*, 537-538.

¹³⁶ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 31r-33r, Filips II, *Despeche du roy de l'estat de conseiller de courter robbe en faveur du seigneur du Faing*, 27 september 1596 ; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 119r-121r, Filips II, *Patentes de l'estat de conseiller de courte robbe a Luxembourg, pour messire Gilles du Faing*, 2 oktober 1596.

wordt hier omschreven als een bescheiden persoon, wat hem echter niet zal beletten carrière te maken volgens de graaf. Met andere woorden, Mansfelt vond dat de carrière van zijn beschermeling er veelbelovend uit zag.¹³⁷ Het is opvallend dat Mansfelt in zijn steun voor du Faing zich tot Richardot richtte, aangezien de beide mannen niet goed met elkaar overweg konden. Richardot had zelfs nog harde oppositie tegen Mansfelt gevoerd toen die interim-landvoogd was.¹³⁸

Gilles du Faing had deze promotie dus mede te danken aan de patronagebanden die hij doorheen zijn jaren van dienst had opgebouwd met zowel Mansfelt als Filips II. Mansfelt steunde als patroon zijn kandidatuur, en kon als naaste medewerker van Albrecht grote invloed uitoefenen. De reden hiervoor kan liggen in het feit dat Mansfelt in die tijd verkoos om in Brussel te blijven aan het hof, in plaats van in Luxemburg waar hij gouverneur was. Dit betekende echter dat hij niet aanwezig kon zijn bij de vergaderingen van de Raad van Luxemburg, en dus iemand nodig had die hij vertrouwde om daar zijn belangen te verdedigen.¹³⁹ Als dat het geval was, was Gilles du Faing een voor de hand liggende keuze. In zijn jaren van dienst had hij al bewezen dat zijn loyaliteit vast stond, had hij al de nodige ervaringen opgedaan in Spanje, en kon hij als *Gentilhomme de la Maison* van de aartshertog genoeg gewicht in de schaal leggen om effectief de graaf te vertegenwoordigen. Filips II schreef geen aanbevelingsbrieven voor deze specifieke functie, maar toen du Faing Spanje verliet, had hij wel brieven van de koning bij die hem voor een functie aanbevalen die bij zijn verdiensten en capaciteiten paste. Dit kan hebben meegespeeld in de beslissing van Albrecht om du Faing boven Tavigny te verkiezen. Het lijkt onwaarschijnlijk dat deze benoeming een beloning was voor persoonlijke diensten aan Albrecht zelf, aangezien du Faing nog maar een half jaar terug was in de Nederlanden en niet veel kansen had gehad om zijn capaciteiten aan Albrecht persoonlijk te bewijzen. De promotie is dus waarschijnlijk de vrucht geweest van het netwerk dat du Faing had opgebouwd.

Daarnaast geeft het opnieuw aan dat Gilles du Faing over een grote ambitie beschikte. Minder dan een half jaar nadat hij bevorderd was tot *Gentilhomme de la Maison* van de aartshertog en na een periode van vijf jaar weg geweest te zijn uit zijn geboortestreek, begeerde hij er al een hoge bestuurlijke positie. De positie maakte hem immers een van de belangrijkste figuren in de Raad van Luxemburg, enkel na de gouverneur, president en eventueel zijn mede-*Conseillers de Courte Robbe*. Deze benoeming wijst op het belangrijkste kenmerk van zijn functie als *Gentilhomme de la Maison* van Albrecht, namelijk dat hij invloed kon uitoefenen en mogelijk zijn kandidatuur bij de

¹³⁷ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 28r, Mansfelt, *Le prince et conte de Mansfelt au president Richardot*, 28 september 1596 ; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 7, s.f., Mansfelt, *Prince et comte de Mansfelt, gouverneur capitaine generale apres le serenissime archiduca ... a escrit cellecy au president Richardot*, 28 september 1596.

¹³⁸ VANHOUTTE, 'Van Robins tot très grands nobles', 20-23.

¹³⁹ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 70v, Mansfelt, *Lettre du Prince et conte de Mansfelt au conseil de Luxembourg*, 26 februari 1598.

aartshertog persoonlijk kon bepleiten. Daarnaast bezorgde de functie hem een extra bron van inkomsten als aanvulling op zijn gage van *Gentilhomme de la Maison*.

Afvaardiging in de Raad van Luxemburg

De twee jaren die volgden op de benoeming van Gilles du Faing tot *Conseiller de Courte Robbe* stonden in het teken van het creëren van een vertrouwensband tussen hem en Albrecht. Dit deed hij door Albrechts belangen te behartigen in de Raad van Luxemburg. Voor Mansfelt loste hij kleinere problemen op en trad hij op als vertegenwoordiger bij Albrecht, wat hij ook voor Luxemburg deed. De combinatie van zijn posities als *Gentilhomme de la Maison* en *Conseiller de Courte Robbe* maakte hem een uitstekende tussenpersoon tussen de provincie en het centrale gezag, waarbij hij gedurende 1597 en 1598 frequent tussen Brussel en Luxemburg heen en weer reisde. De keren dat du Faing als vertegenwoordiger van Luxemburg optrad, was het thema onveranderlijk hetzelfde. Hij moest uitleggen dat de situatie in de provincie erg slecht was, dat ze veel te lijden hadden gehad onder de oorlogen en vooral dat ze dringend meer geld en troepen nodig hadden. Ondanks slechts beperkte successen hierin, waren de andere leden van de Raad tevreden over zijn optreden als vertegenwoordiger, en prezen ze hem in een brief van 26 november 1597:

“comme vous continuez en voz bons devoirs, pour le benefice de ce pays, de quoy n’avons voulu faillir vous remercier, et dire que desirerions bien vostre prudence pardeca, pour nous assister de vostre bon advis, et choses que se representent journallement, neantmoins scachans que pouvez aussy beaucoup pardela estant les la personne de son Alteze, et qu’icelle peult estre vous at a employer, en aultres choses de son service, ne voulons vous en distraire, avis seulement prier aultresfois, de tousiours tenir la bonne main ad ce que concerne cedict pays (...)”¹⁴⁰

Uit dit citaat valt op te maken dat du Faing er de voorkeur aan leek te geven in Brussel te zijn, dicht bij de persoon van Albrecht, om daar als vertegenwoordiger van Luxemburg op te treden. Hij lijkt over een zeker prestige binnen de raad te beschikken, aangezien ze op ietwat onderdanige toon schrijven dat ze hem niet zouden willen afleiden van zijn inspanningen aan het hof, maar dat ze slechts hopen dat hij de belangen van de provincie in het achterhoofd zou houden en hen raad zou geven.

Daarnaast trad Gilles du Faing op als vertegenwoordiger van Albrecht in Luxemburg. In die hoedanigheid vertrouwde Albrecht hem toe om op de bijeenkomst van 15 december 1597 van de

¹⁴⁰ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 7, s.f., Raad van Luxemburg, *Les lieutenant president et gens du conseil du roy nostre seigneur (?) ordonnees pays duché de Luxembourg et conté de Chiny*, 26 november 1597.

Raad van Luxemburg de details rond de overdracht van de Nederlanden te gaan uitleggen. Filips II had die immers als bruidsschat verbonden aan het huwelijk van Albrecht met de Infante Isabella, waardoor de Nederlanden een soeverein gebied zouden worden los van de Spaanse kroon, al bleef er wel een sterke mate van Spaanse controle.¹⁴¹ Door deze soevereiniteit hadden de aartshertogen een veel sterkere positie dan vorige landvoogden, en genoten ze meer prestige. Dat deze soevereiniteit zich in de praktijk tot de Zuidelijke Nederlanden beperkte, weerhield hen er overigens niet van heerschappij over alle zeventien provinciën, dus ook de opstandige.¹⁴²

De Akte van Afstand vormde een belangrijk overgangsmoment in de geschiedenis van de Nederlanden. De Raad van Luxemburg kwam onder andere voor deze kwestie samen op 15 december 1597 en 2 maart 1598. Albrecht gaf Mansfelt de opdracht om de Raad en de Staten van Luxemburg van de details van de overdracht op de hoogte te brengen.¹⁴³ Deze moest echter beide keren in Brussel blijven en gaf de opdracht door aan zijn luitenant d'Ansembourg, lid van een oud Luxemburgs adellijk geslacht dat terugging tot minstens begin 14de eeuw, en aan du Faing.¹⁴⁴ Ongetwijfeld was Albrecht op de hoogte dat het niet Mansfelt persoonlijk maar deze twee heren waren die de Akte in Luxemburg zouden toelichten. Dat du Faing mee belast werd met de uitleg rond zo'n belangrijke beslissing, geeft drie aanwijzingen over hem. Ten eerste dat du Faing door de combinatie van functies inderdaad gebruikt werd als tussenpersoon tussen de centrale autoriteit in Brussel en de meer perifere instelling in Luxemburg. Ten tweede dat hij intussen genoeg gewicht en prestige had dat een zaak van zo'n belang door hem vertegenwoordigd kon worden. Ten derde is het duidelijk dat Albrecht er vertrouwen in had dat Mansfelt de juiste mensen zou sturen naar Luxemburg om de opdracht te vervullen, waardoor hij indirect ook vertrouwen uitte in du Faing. Mansfelt vertrouwde hem genoeg om aan d'Ansembourg duidelijk te maken dat het du Faing zou zijn die hem op de hoogte zou houden van de zaken, wat duidelijk wordt in een brief van 12 december aan d'Ansembourg, waarin hij schrijft dat "(...) i'envoye aussy au mesme effect le seigneur chevalier

¹⁴¹ MONICA STENSLAND, *Habsburg communication in the dutch revolt*, Amsterdam, 2012, 133-134 ; V. SOEN en B. DE RIDDER, 'The Act of Cession, the 1598 and 1600 States-Generals in Brussels and the peace negotiations during the Dutch Revolt', in: R. Lesaffer (ed.), *The Twelve Years Truce (1609): Peace, Truce, War and Law in the Low Countries at the turn of the 17th century*, Den Haag, 2014, 48; ISRAEL, *Conflicts of empires: Spain, the Low Countries and the struggle for world supremacy 1585 – 1713*, Londen, 1997, 3.

¹⁴² STENSLAND, *Habsburg communication*, 134-136.

¹⁴³ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 44v-45r, Albrecht, *Lettre de son Alteze au prince et conte de Mansfelt*, 5 december 1597.

¹⁴⁴ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 69r, Albrecht, *Albert par la grace de dieu cardinal archiduc lieutenant, gouverneur et capitaine general*, 18 februari 1598 ; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 69v, Albrecht, *Lettre de son Alteze au conseil de Luxembourg*, 18 februari 1598 ; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 70r, Albrecht, *Lettre de son Alteze aux trois estatz du pays de Luxembourg et Contee de Chiny*, 18 februari 1598 ; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 70v, Mansfelt, *Lettre du Prince et conte de Mansfelt au conseil de Luxembourg*, 26 februari 1598 ; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 71r, Mansfelt, *Lettre du prince et conte de Mansfelt aux trois estatz de Luxembourg*, 28 februari 1598 ; LOUTSCH, *Armorial du pays de Luxembourg*, 189.

du Faing, qui m'informerá de tout, particulierement par les lettres, et mémoire qu'il porte (...)".¹⁴⁵ Dit bevestigt de eerdere these dat du Faing vooral als de ogen en oren van Mansfelt diende in Luxemburg.

De Raad en de Staten van Luxemburg maakten in principe geen bezwaren, maar vroegen wel om meer geld om de troepen te kunnen betalen.¹⁴⁶ Dit vormde een probleem voor du Faing, aangezien hij naast uitleg over de Akte van Afstand, ook fondsen voor het centrale bestuur moest komen verzamelen. In het begin waren er aanwijzingen dat dit niet zou lukken, zoals du Faing uitlegde aan Mansfelt:

“(…) la demande est debatue de diverses oppinions, et la confusion est grande entre eulx. Je prevois maigre succes, je fais mes diligences a informer quelqu'ungs pour persuader le surplus aux intentions de son A. et au plus grand service du roy (...)”.¹⁴⁷

Desondanks bleven d'Ansembourg en du Faing onderhandelen. Ze konden verschillende tegemoetkomingen aan de provincie voorleggen, bijvoorbeeld de klassieke belofte dat Albrecht hun privileges zou beschermen. Daarnaast hielpen ze Luxemburg door te onderhandelen met de Ierse huurlingen, vanaf 1587 in dienst in het Habsburgse leger in de Nederlanden, die wegens achterstallige betalingen aan het muiten waren geslagen en de bevolking lastigvielen.¹⁴⁸ Tot slot bemiddelden ze in een geschil tussen twee kapiteins. Hierdoor kregen ze de Raad eerst zover om toch 50 000 florijnen te geven, en later zelfs 135 000.¹⁴⁹

Gilles du Faing had in de korte periode sinds hij in de Raad van Luxemburg was benoemd dus al een rol gespeeld in zowel grote als kleine staatszaken, en daarbij met succes onderhandeld. Het is duidelijk dat zijn prioriteiten in de eerste plaats bij Albrecht lagen, die hij vertegenwoordigde voor belangrijke zaken, en daarna pas bij Luxemburg, waarvoor hij rapporten over de slechte toestand van de provincie aan de aartshertog gaf omdat hij als *Gentilhomme de la Maison* tot diens nauwere cirkel behoorde. Beiden leken wel vertrouwen in hem te hebben door hem met deze opdrachten op te zadelen. Hij rondde die, mits enige vertraging, met succes af, waardoor zijn reputatie verbeterde.

¹⁴⁵ LUIL, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 49r-49v, Mansfelt, *Lettre du prince et conte de Mansfelt au seigneur d'Ansembourg*, 12 december 1597.

¹⁴⁶ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 55r-56r, Staten van Luxemburg, *Response des trois estats de Luxembourg au roy*, 22 december 1597.

¹⁴⁷ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 62v, Gilles du Faing, *Lettre du seigneur du Faing au prince et conte de Mansfelt du 18ième de decembre 1597*, 18 december 1597.

¹⁴⁸ EDUARDO DE MESA, *The Irish in the Spanish Armies in het Seventeenth Century*, Woodbridge, 2014, 13.

¹⁴⁹ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 59r-61r, Staten van Luxemburg, *Response des trois estats de Luxembourg au prince et conte de Mansfelt*, 28 december 1597 ; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 7, s.f., Gilles du Faing, *A son exelence de Luxembourg le 21 decembre 1597*, 21 december 1597 ; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 74v-75r, Gilles du Faing, *A son Alteze, les seigneurs d'Ansembourg et du Faing*, 9 maart 1598.

Beloningen voor zijn diensten

Daarnaast was hij tot op papier nog actief op het militaire vlak in deze periode, maar niet langer op het terrein. Mansfelt beval hem aan om een compagnie ruiters te leiden. Dit was al een hogere functie binnen de strijdkrachten, en dan nog in het meest prestigieuze onderdeel ervan.¹⁵⁰ De functie was vooral om financiële redenen begeerd door du Faing, aangezien Mansfelt in zijn brief van 21 juni 1597 aan Albrecht aanhaalt dat:

“Le chevalier du Faing se plainct que pour les sobres gaiges de son estat de conseillier (...) il n’at moyen s’entretenir (...) Je supplie tres humblement a votre alteze, luy vouloir ordonner traictement convenable a ses qualités, services et mérits ou bien comme je ne double que votre alteze le treuve capable pour estre employé aux armes, de l’honneur du moins d’une compagnie de cavallerie, ce sera pour le tant plus obliger au service de sa majesté et pour moy.”¹⁵¹

Daarnaast ondersteunde Mansfelt deze vraag door Don Diego de Juarra te schrijven met de vraag om een groter onderhoudsgeld voor du Faing.¹⁵² Een hoger onderhoudsgeld lijkt dus de grootste motivatie geweest te zijn om deze functie aan du Faing toe te kennen, naast zijn ervaring in militaire aangelegenheden. Deze ervaring wendde hij overigens aan in dienst van Albrecht, door een week na de brief van Mansfelt in zes folio’s een rapport te schrijven over de militaire situatie in Luxemburg.¹⁵³ Het is aannemelijk dat hij dit schreef om zijn militaire ervaringen en kennis in de verf te zetten, en op die manier zijn kandidatuur voor de compagnie ruiters kracht bij te zetten. Aangezien du Faing enkele jaren later opnieuw deze functie verzocht, zal het resultaat deze keer negatief geweest zijn. Deze kleinere zaken illustreren dat Mansfelt zich actief inzette voor du Faing, en niet enkel om hem benoemingen te bezorgen waar de graaf zelf iets aan had, maar ook om in zijn onderhoud te voorzien.

Dat Mansfelt dus Faing steunde, komt ook voort uit de tevredenheid van de graaf over zijn cliënt, in het bijzonder over diens optreden in de Raad van Luxemburg. Op 10 april 1598 schreef hij een document voor du Faing, waarin hij zijn tevredenheid als volgt verwoordde:

¹⁵⁰ FERNANDO GONZALEZ DE LEON, *The Road to Rocroi. Class, Culture and Command in the Spanish Army of Flanders, 1567-1659*, Leiden, 2009, 76.

¹⁵¹ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 18r, Mansfelt, *Lettre du Prince et conte de Mansfelt a son alteze serenissime*, 21 juni 1597.

¹⁵² LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 16r-16v, Mansfelt, *Lettre du prince et conte de Mansfelt a Don Diego de Juarra*, 22 juni 1597.

¹⁵³ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 7, s.f., Gilles du Faing, *Monseigneur*, 27 juni 1597.

“(…) reconnissons par cestes avoir contentement et satisfaction de l’entremise et maniance qu’a eu messire Gilles du Faing, chevalier, conseiller de sa majesté et pendant qu’il a esté employé en chose de notre service, tant en Espagne qu’ailleurs, et du bon compte qu’il nous a rendu, de tous papiers et deniers qu’il a touché par nostre commandement, veillant que le tout luy soit comme bien compte astheure et cy apres passé, sans que luy, ny les siens, en puissent estre recerchez par nous, ny nos heretiers (...)”¹⁵⁴

Als erkenning van tevredenheid kon de graaf het niet duidelijker verwoorden. Daarenboven beval hij dat noch hij, noch zijn erfgenamen, de goede status van du Faing of diens nakomelingen konden afnemen. Datzelfde jaar besloot ook Albrecht om Gilles du Faing voor zijn goede diensten te belonen. Dit gebeurde op twee verschillende manieren. Ten eerste schreef hij op 18 juni 1598 een bevel uit, waarin hij alle gebieden van du Faing onder zijn persoonlijke speciale bescherming stelde:

“(…) nous avons pris et mis prenons et mectons par cestes en nostre protection et sauve garde especialle les villaiges et maisons dudict Faing, Griffemont, La Crouee et Chassepiere avec les appartenances et dependances a luy appartement et a ung sien frere par indivis ensemble tous les marans et habitans, leurs femmes, familles, grains, fourraiges bestiaux et tous aultre leurs biens ; que voulons et entendons estre francqs et exempté des logements des gens de guerre et de toutes foulles, d’hinaiges, extortions, vranscatz [brandschatten], mangereis, exuctions, et expressions quelconques.”¹⁵⁵

Dit betekende voor du Faing persoonlijk een eer en voor de inwoners van zijn gebieden een geruststelling dat ze geen soldaten zouden moeten herbergen. Hierdoor lopen zijn gebieden minder kans op schade van voorbijtrekkende troepen, wat eerder wel gebeurd was in de oorlog met Frankrijk, en zijn zijn inkomsten dus veiliger. Bovendien werd ook zijn broer in bescherming genomen door de aartshertog. Ten tweede promoveerde Albrecht hem van *Gentilhomme de la Maison* naar *Gentilhomme de la Bouche*. Vanaf dat hij Spanje verliet om Albrecht te vervoegen in de Nederlanden, was hem al beloofd dat hij deze positie zou krijgen. Nu ging deze belofte in augustus 1598 in

¹⁵⁴ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 21r, Mansfelt, *Descharge du prince et conte de Mansfelt pour le seigneur du Faing*, 10 april 1598.

¹⁵⁵ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 206r, Albrecht, *Sauvegarde de son Alteze le cardinal archiducq pour les maisons et villaige du Faing, La Crouée, Griffomont et Chassepierre*, 18 juni 1598.

vervulling.¹⁵⁶ Mansfelt had er al lang geijverd om deze positie voor zijn beschermeling te bekomen, en had er in februari 1596 een eerste maal om gevraagd.¹⁵⁷ Voor du Faing betekende het een serieuze stijging in invloed, aangezien hij nu makkelijker toegang tot de private vertrekken van de aartshertog zou hebben en hem bij het dineren aan tafel zou bijstaan. Het gaf hem het nodige gezag en prestige om missies in het buitenland te gaan vervullen, wat hij vanaf nu regelmatig zou doen. Daarnaast vormde het een stijging van 25% in zijn gage als *Gentilhomme*, van 551,47 florijnen per jaar naar 689,34.¹⁵⁸

Opnieuw is deze promotie dus een combinatie van de verdiensten van du Faing en de aanbevelingen van zijn patroon Mansfelt. Zijn successen in de Raad van Luxemburg om ze enerzijds te laten instemmen met de Akte van Afstand, wat weliswaar niet uitsluitend aan hem toe te schrijven is, en anderzijds met het geven van fondsen voor de oorlog, hebben hem het vertrouwen van Albrecht doen winnen. Daarnaast heeft Mansfelt hem opnieuw aanbevolen voor de functie. Die verbleef overigens in Brussel in de nauwe nabijheid van Albrecht, en was dus in de ideale positie om zijn cliënt te laten promoveren. Opvallend is dat er in het bronnencorpus geen patentbrief of iets dergelijks is terug te vinden voor de promotie tot *Gentilhomme de la Bouche*. Er is dus geen bron waarin Albrecht zelf stelt waarom hij du Faing heeft bevorderd, al zegt hij in de brief van twee maanden daarvoor wel dat hij de gebieden van du Faing in bescherming neemt omwille van diens verdiensten, waardoor dit ook een aannemelijk argument is bij de bevordering.

Het geeft opnieuw aan dat Gilles du Faing een ambitieus man was die wist hoe hij promotie moest maken. In de periode van tweeënhalf jaar sinds hij in de Zuidelijke Nederlanden was teruggekeerd, heeft hij al een plaats in de Raad van Luxemburg verkregen en zijn positie in het hof van Albrecht doen stijgen. Daarnaast had hij voor zijn gebieden speciale bescherming verkregen, en had hij geijverd voor een positie als leider van een compagnie ruiters. Hij gaf blijk van doorzettingsvermogen door niet op te geven toen de Raad van Luxemburg het niet zag zitten om het militaire apparaat van Albrecht te financieren.

De reputatiestrategie

De patronagestrategie was cruciaal voor het lanceren van de carrière van du Faing. Na verloop van tijd, werd de reputatiestrategie echter belangrijker. Het belangrijke onderscheid tussen de twee is dat in een patroon-client relatie, du Faing iemand had die hem beschermde en aanbevelingen gaf, terwijl bij de reputatie hij de missies die hij kreeg zo goed mogelijk moest uitvoeren. Deze strategie

¹⁵⁶ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 14v, Mansfelt, *Lettre du Prince et conte de Mansfelt au serrenisime cardinal archiducq en faveur du seigneur du Faing*, 26 maart 1596 ; Hofstaat 1598 reis Albrecht naar Spanje.

¹⁵⁷ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 13v, Mansfelt, *Lettre du Prince et conte de Mansfelt a son Alteze en faveur du seigneur du Faing*, 26 februari 1596.

¹⁵⁸ RAEYMAEKERS, *One foot in the palace*, 319-324.

was dus expliciet gekoppeld aan de opdrachten die hij kreeg, en de manier waarop hij ze volbracht. Centraal in zijn reputatie, stonden zijn karaktertrekken van werklust en dienstigheid. Deze twee eigenschappen zouden hem regelmatig felicitaties van zijn oversten opleveren. Du Faing paste deze strategie reeds toe tijdens zijn vijf jaren in Spanje, maar het is vanaf zijn tweede reis naar Spanje dat het belangrijker wordt dan de patronagestrategie.

Reis naar Spanje

De grote voorwaarde *sine qua non* voor de Akte van Afstand, was natuurlijk dat Albrecht en Isabella zouden trouwen. Om deze reden vertrok Albrecht op 14 september 1598 naar Spanje, waar Isabella op dat moment nog verbleef, en gaf het tijdelijke bestuur in handen van kardinaal Andreas van Oostenrijk.¹⁵⁹ Het gevolg dat Albrecht meenam op deze reis was aanzienlijk, en bevatte grote namen als Egmont, Lalaing, Montmorency, Merode, Mendoza, Croÿ en Hoorn. Gilles du Faing maakte deel uit van het gevolg als één van de achttien *Gentilhommes de la Bouche* van Albrecht die megingen. Op deze reis vervulde hij drie belangrijke taken. Ten eerste was hij samen met de graaf van Isenghien, een *Maître d'hôtel*, verantwoordelijk voor het vervoer van de vrouwen die hofdames van Isabella zouden worden. Deze groep vertrok een paar dagen voor die van Albrecht zelf, namelijk op 9 september, maar hield dezelfde route aan en de twee groepen kwamen uiteindelijk eind oktober samen in Trente.¹⁶⁰ Ten tweede stelde du Faing een verslag op van de hele reis. Het is niet duidelijk of hij effectief de opdracht hiertoe heeft gekregen van de aartshertog of iemand anders, of het eerder uit eigen beweging deed. Hij vulde het reisverslag nauwgezet aan door elke dag aan te geven waar het gezelschap verbleef, wat er op die plaatsen te zien was, wie zich bij het gezelschap voegde en wat er van speciale zaken gebeurde. Ten derde gaf de Raad van Luxemburg hem de opdracht mee de provincie te vertegenwoordigen aan het Spaanse hof. Op 5 september schreven ze hem het volgende:

“(…) par voz lettres du 24ième d’aust avons entendu le commandement que vous a baillé son Alteze de la suyvre vers Espagne, et l’offre que vous nous faictes en general, et en particulier, de vous employer pour nous celle part. Nous n’avons la dessus peu obmectre de vous dire, que combien nous ne serions mary de vostre demeure pardeca, pour selon les occasions assister icy aux affaires du conseil, ny pouvons neantmoins trouver a redire, puis que la volonté du nostre est telle, vous remercians bien fort de vostre offre (...)”¹⁶¹

¹⁵⁹ GILLES DU FAING, *Voyage de la Royne et de l’archiducq Albert*, 463.

¹⁶⁰ GILLES DU FAING, *Voyage de la Royne et de l’archiducq Albert*, 463-464, 479.

¹⁶¹ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 89r-89v, Raad van Luxemburg, *Affaires pour Espagne touchant le conseil provincial de Luxembourg*, 5 september 1598.

Hij kreeg brieven mee voor de koning, de kroonprins en de Infante met de vraag om een audiëntie te verlenen, waar hij moest uitleggen dat Luxemburg akkoord ging met de afscheiding van de Nederlanden en dat ze vereerd waren met prinses Isabella als soevereine vorstin. Aangezien ze hem pas deze opdracht gaven nadat Albrecht al bevolen had dat du Faing mee zou reizen, valt niet op te maken of hij de eerste keuze zou geweest zijn van de Raad. Hij was er echter wel heel geschikt voor door zijn prestige als *Gentilhomme de la Bouche* van Albrecht, doordat hij lid van de Raad van Luxemburg was en doordat hij persoonlijke ervaring had met het Spaanse hof en Filips II. Opnieuw steunde Mansfelt zijn cliënt door te schrijven naar de Raad dat het hem het beste leek om du Faing en de graaf van Berlaymont te zenden.¹⁶² Ze kregen beiden geloofsbrieven en instructies mee van de Raad van Luxemburg. Du Faing kon op deze reis dus opnieuw zijn netwerk uitbreiden, doordat hij ten eerste in belangrijk gezelschap reisde, en ten tweede nauw moest samenwerken met twee graven.

Aan de hand van het verslag dat du Faing opstelde, is de route van het gezelschap duidelijk te reconstrueren. Ze vertrokken uit Brussel om via Luxemburg naar de Duitse gebieden te gaan, waar ze in Zusmarshausen op 2 oktober de dood van koning Filips II vernamen.¹⁶³ Van daar ging het verder naar Italië, waar du Faing op 15 november in Ferrara aanwezig was toen paus Clemens VIII het huwelijk van Albrecht en Isabella voltrok, weliswaar zonder Isabella zelf.¹⁶⁴ De tocht ging verder via Milaan naar Genua, waar ze inscheepten om naar Spanje te zeilen, met korte haltes aan de Franse kust. Toen het gezelschap in Marseille was, vernam Albrecht nieuws uit de Nederlanden. Andreas was in de winter een nieuwe militaire campagne begonnen, die militair ineffectief en politiek desastreus bleek. Er waren Spaanse troepen in de gebieden van de hertog van Kleef en Gulik en de keurvorst van Trier, die beiden katholieke bondgenoten waren, waar de soldaten voor grote overlast zorgden. Toen Albrecht midden maart 1599 in Marseille het nieuws van deze campagne vernam, probeerde hij de schade nog te herstellen door een terugtrekking te beloven.¹⁶⁵

Om voor deze terugtrekking te zorgen, stuurde hij Gilles du Faing terug naar de Habsburgse Nederlanden en de Duitse gebieden. Dit betekende dat hij misschien niet langer de opdracht van de Raad van Luxemburg kon vervullen, al beloofde hij zijn best te doen op tijd terug te zijn in Spanje om alsnog bij de vorst en Infante te kunnen pleiten. Om de opdracht alsnog tot een goed einde te kunnen brengen, bracht hij de graaf van Berlaymont van alles op de hoogte zodat hij alleen Luxemburg kon vertegenwoordigen, aangezien hij toch al in de geloofsbrieven van de Raad vermeld werd. In zijn brieven aan Filips III, Isabella en de Raad legde hij de kwestie uit en drukte hij de hoop

¹⁶² LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 90r, Mansfelt, *Lettres du prince et conte de Mansfelt, au conseil de Luxembourg*, 10 september 1598.

¹⁶³ GILLES DU FAING, *Voyage de la Royne et de l'archiducq Albert*, 471.

¹⁶⁴ GILLES DU FAING, *Voyage de la Royne et de l'archiducq Albert*, 484 ; ISRAEL, *Conflict of empires*, 9.

¹⁶⁵ DUERLOO, *Dynasty and piety: Archduke Albert*, 105-107.

uit dat hij op tijd terug zou zijn om betrokken te zijn bij de gesprekken.¹⁶⁶ Als extra maatregel, bracht hij kanselier Nicolas d'Amant op de hoogte met de vraag om de belangen van Luxemburg te verdedigen. D'Amant, in Spanje verbleef, kende du Faing van diens tijd aan het Spaanse hof. D'Amant was één van de ondertekenaars van het ridderpatent dat du Faing er in 1595 kreeg. Hij lijkt een persoonlijke kennis van du Faing geweest te zijn, waaraan hij zelfs gunsten kon vragen:

“Monsieur, quelques affaires ou son Alteze m’employe, ne me permectent de passer outre : j’en ay beaucoup de regret car entre aultres ie m’en allois avec ung grand desir de vous veoir, mais l’occasion ou son A. m’envoye pour estre d’importance et d’honneur, je ne la peux excuser. J’espere neantmoins de faire encor telles diligences que de vous trouver a Valence. Je prens astheure mon recours a vostre faveur sur plusieurs affaires (...) je vous supplieray de tant les obliger, et me favoriser que quelque bonne et favorable resolution en puisse succeder croyez que voz faveurs ne seront conserez a mescognoissants (...) vous m’avez donné ceste belle permission par voz lettres et demonstration de voz bonnes volontez”¹⁶⁷

D'Amant was door Farnese in 1585 tot kanselier van Brabant gemaakt, wat hij tot zijn dood in 1616 zou blijven. Dat du Faing op goede voet stond met iemand in deze positie wijst op zijn toenemende invloed. Daarnaast probeert hij zichzelf als gewichtig voor te stellen door zijn taken als ‘belangrijk’ en ‘eervol’ te omschrijven.

Na deze regelingen te hebben getroffen om de belangen van Luxemburg niet te verwaarlozen, vertrok Gilles du Faing terug naar de Zuidelijke Nederlanden met de bevelen van Albrecht voor Andreas op zak. Met deze opdracht bracht de aartshertog du Faing wat in een lastig parket. Die zou immers eerst bij Mansfelt langsgaan om het ongenoegen over de militaire campagne te gaan uiten, aangezien de graaf de tweede in rang was in het opperbevel van het leger in de Habsburgse Nederlanden. De desastreuze campagne was dus ook voor een groot deel diens verantwoordelijkheid. Met deze missie bracht Albrecht du Faing in direct conflict met zijn patroon. Doordat du Faing hierin echter de steun van de aartshertog had, betekende dat opnieuw een veranderende houding in de machtsrelatie tussen de patroon en zijn cliënt. Dit komt duidelijk tot uiting in de brief die Mansfelt aan du Faing schreef op 31 maart in afwachting van zijn komst:

¹⁶⁶ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 97r-97v, Gilles du Faing, *Lettres du seigneur du Faing au roy*, 17 maart 1599 ; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 98r-98v, Gilles du Faing, *Copie des lettres du seigneur du Faing a la serenissime infante*, 17 maart 1599 ; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, 116r-116v, Gilles du Faing, *Lettres du seigneur du Faing aux trois estatz de Luxembourg*, 15 april 1599.

¹⁶⁷ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 100r-100v, Gilles du Faing, *Ce que le seigneur du Faing a escrit a monseigneur le chancelier Damant lors en Espagne pour satisfaire a ses commissions a cause que S.A. le despeschoit et envoyoit aux Pays bas et ailleurs aux choses de son service*, 17 maart 1599.

“Monseigneur du Faing. J’ay volontiers entendu le suiect de vostre voyage pardeca, et ce que de plus m’avez representé, mais marry au rest que ie ne vous verray iusques a vostre retour : Je vous prie de ne point faillir a me venir trouver en passant selon que me promectez. Et si cependant vous avez quelque autre chose a me dire de plus, vous me le pourrez escrire par ce porteur (...)”¹⁶⁸

Uit de brief blijkt dat de verhoudingen tussen du Faing en Mansfelt niet langer duidelijk volgens de hiërarchie verlopen, maar dat ze meer richting gelijkwaardigheid tegenover elkaar evolueren. Dit ondanks het feit dat Mansfelt als graaf in principe ver boven du Faing, wiens hoogste titel ridder was, stond. Mansfelt had de steun van du Faing nodig in deze zaak, zodat die hem bij de aartshertog zou kunnen verdedigen. Hij moest hem er echter om verzoeken in plaats van het gewoon te kunnen eisen. Deze stijging in informele invloed hing nauw samen met de positie aan het hof, waar du Faing als *Gentilhomme de la Bouche* tot de nauwere kring van Albrecht begon te horen, en daardoor meer invloed kreeg.

Du Faing kwam in april terug in de Zuidelijke Nederlanden aan en voerde de opdracht van Albrecht uit door, na een korte stop bij Mansfelt, meteen naar kardinaal Andreas door te reizen, die zich voor de campagne in Emmerik bevond. Om deze reis zonder problemen te doen verlopen, schreven zowel Andreas als don Francisco de Mendoza, de admiraal van Aragon en *Mayordomo*, bevelen uit dat iedereen du Faing moest bijstaan als die om iets vroeg, en hem zelfs een escorte moesten geven indien nodig.¹⁶⁹ Du Faing bleef bijna de hele maand april in de Nederlanden, waarschijnlijk om toe te zien op de effectieve terugtrekking van de Spaanse troepen uit Duitse gebieden. Deze missie kan du Faing enige bekendheid en populariteit hebben opgeleverd bij de hertog van Kleef en Gulik en de keurvorst van Trier, wat voor latere missies goed van pas kon komen.

Toen du Faing terugkeerde naar Spanje om verslag te doen aan Albrecht, kreeg hij verschillende brieven mee. Andreas stelde geloofsbrieven op aan Filips III, Albrecht, Isabella en de aartshertogin Maria Anna van Beieren, moeder van Spaanse Habsburgse koningin Margaretha van Oostenrijk. Daarin verklaarde hij dat du Faing nu volledig op de hoogte was van de staat van het leger

¹⁶⁸ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 124v, Mansfelt, *Lettre du prince et conte de Mansfelt au seigneur du Faing*, 31 maart 1599.

¹⁶⁹ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 125r, Andreas, *Andre par la grace de Dieu cardinal d’Austrice lieutenant gouverneur et capitaine general*, 3 april 1599 ; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 125v, Andreas, *André par la grace de Dieu cardinal d’Austrice, lieutenant, gouverneur et capitaine general*, 26 april 1599 ; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 126r, Admirante van Aragon, *Ordonance de l’admiral d’Aragon pour le convoy du seigneur du Faing*, 26 april 1599 ; GONZALEZ DE LEON, *The Road to Rocroi*, 77.

en andere zaken, waardoor hij bij een audiëntie verdere uitleg kon geven.¹⁷⁰ Mansfelt schreef eveneens aan de koning, duidelijk met de bedoeling om terug in een goed blaadje te komen na zijn betrokkenheid bij de catastrofale militaire campagne. Hij gebruikte er zinnen als “Le plus grande heur qui me pourra arriver en ce monde, sera toujours de recevoir l’honneur des royaulx commandements de vostre majesté.”¹⁷¹ Ook hij stelde dat du Faing goed geïnformeerd was over alles en uitleg zou kunnen geven. Beide mannen plaatsten dus een groot vertrouwen in du Faing en waren van hem afhankelijk om hun militaire blunder te verdedigen bij Filips III, Albrecht en Isabella. Dit is een tweede aanwijzing voor de veranderende relatie tussen du Faing en Mansfelt

Op 28 mei 1599 was du Faing terug in Barcelona, waar hij op audiëntie ging bij Albrecht om de zaak uit te leggen. De aartshertog was tevreden met het resultaat dat hij bereikt had.¹⁷² Du Faing lijkt met succes Andreas te hebben verdedigd bij Albrecht, want op 3 juni schreef hij Andreas dat hij zijn opdracht had volbracht.¹⁷³ Daarnaast was hij zelfs op tijd terug in Spanje om zijn oorspronkelijke missie voor de Raad van Luxemburg te voltooien. Ondanks dat hij later was aangekomen, kreeg du Faing samen met Berlaymont een audiëntie bij zowel Filips III als bij Isabella. Du Faing was op tijd terug om een rol te spelen in de missie, al was het maar nipt want de aartshertogen begonnen niet veel later aan hun terugreis naar de Zuidelijke Nederlanden.

Op 20 juni 1599 was het gezelschap reeds in Genua, en schreef du Faing een slotrapport aan de Raad van Luxemburg, waarin hij de antwoorden van Isabella en Filips III op de onderhandelingen bundelde. Verderop in de brief gaf du Faing een beoordeling van Berlaymont: “Je vous peux assurer que monsieur le conte de Berlaymont s’a montré fort affectionné aux choses de nostre province”. Het lijkt er dus op dat de Raad niet helemaal overtuigd was dat Berlaymont hun belangen wel goed zou verdedigen, en daarom ook du Faing met de missie had belast, wat extra gewicht aan de rol van du Faing op deze reis geeft. In augustus 1599 was het gezelschap terug in de Habsburgse Nederlanden, en slechts drie maanden later begonnen de aartshertogen aan een toer door hun gebieden, waarop de *Gentilhommes* hen vergezelden. Du Faing was op die manier aanwezig bij de lezing van Justus Lipsius in Leuven, het bezoek aan de drukkerij Plantijn in Antwerpen en verder bij de inkomsten in Gent, Kortrijk, Kamerijk en tal van andere steden.

¹⁷⁰ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 127r, Andreas, *S.C.R.M.*, 25 april 1599 ; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 129r, Andreas, *S.C.R.M.*, 25 april 1599 ; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 132r, Andreas, *Translat d’une lettre en langue Espaignole qu’escriit le cardinal d’Austrice au roy de credence, sur le seigneur du Faing*, 25 april 1599 ; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 132v, Andreas, *Aultre du mesme a la royne*, 25 april 1599.

¹⁷¹ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 128r-128v, Mansfelt, *Copie des lettres du prince et conte de Mansfelt a sa majesté en date du 8ième de may 1599*, 8 mei 1599.

¹⁷² LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 132v, Andreas, *Aultre du mesme a la royne*, 25 april 1599.

¹⁷³ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 133r, Gilles du Faing, *Lettre du seigneur du Faing au cardinal André d’Austrice*, 3 juni 1599.

Deze reis naar Spanje heeft een stijging in de sociale positie van Gilles du Faing duidelijk gemaakt. Allereerst stond hij samen met de graaf van Isenghien aan het hoofd van een deel van het reisgezelschap, de toekomstige hofdames van Isabella. Deze taak vereiste een mate van organisatietalent en prestige, wat men du Faing dus duidelijk toeschreef. Ten tweede maakte de Raad van Luxemburg hem samen met de graaf van Berlaymont een afgezant voor hun provincie naar het Spaanse hof. Deze benoeming heeft du Faing te danken aan enerzijds het feit dat hij op bevel van Albrecht toch al mee naar Spanje ging, en anderzijds dat hij reeds ervaring had met het Spaanse hof en de toenmalige koning Filips II. Bij beide taken moesten de gezanten een zeker prestige hebben. De graven Isenghien en Berlaymont zullen voor een groot deel van dit prestige gezorgd hebben door hun titel, maar du Faing beschikte er ook al over, zoals bleek uit eerdere taken en promoties die hij kreeg. Vlak voor het begin van de reis kreeg zijn prestige een boost doordat Albrecht hem tot *Gentilhomme de la Bouche* promoveerde. Deze promotie kan gegeven zijn juist omdat Albrecht hem voor de reis naar Spanje wat extra gewicht en prestige wou geven voor eventuele taken. De nauwe samenwerking met de twee graven zal goed geweest zijn voor het netwerk van du Faing. Ten derde was zijn rol in de missie naar de Habsburgse Nederlanden meer dan gewoon een boodschappenjongen. De relaties met de Duitse gebieden werden serieus geschaad door de aanwezigheid van Spaanse troepen daar, dus was het voor Albrecht van belang iemand te sturen die hij kon vertrouwen en die snel een einde aan de campagne kon maken. Voor de aartshertog waren de verhoudingen met de Duitse keurvorsten immers van groot belang, aangezien hij de hoop ooit keizer te worden nog niet had opgegeven.¹⁷⁴ Dit geeft extra gewicht aan de rol die du Faing er toebedeeld kreeg. Opnieuw kon hij met succes de opdracht afronden. Op slechts een dikke twee maanden was hij vanuit Marseille naar de Zuidelijke Nederlanden gereisd, had er toegezien op de uitvoering van de bevelen van Albrecht, was door zowel Andreas als Mansfelt uitvoerig op de hoogte gebracht van de situatie, en was terug tot Barcelona gereisd.

Tussen september 1598 en augustus 1599 gaf du Faing dus opnieuw blijk van een grote werklust en de capaciteit om snel goed werk te verrichten. Daarnaast kon hij, meer door toeval dan dat hij er zelf een hand in had, zijn netwerk uitbreiden met belangrijke figuren als de graaf van Isenghien, de graaf van Berlaymont en de kardinaal Andreas. Het bleek dat zijn eerdere netwerk zich al uitstreekte tot een figuur als kanselier d'Amant, met wie hij op goede voet leek te staan. Intussen schoof de relatie met zijn patroon Mansfelt meer in de richting van een gelijkwaardige relatie op, weg van de duidelijk hiërarchisch geordende patroon-cliënt relatie die ze daarvoor hadden. Dit alles deed zijn reputatie en invloed sterk groeien. Tijdens de terugreis verbleef hij in de nauwe omgeving van de aartshertogen, wat voor informele invloed kon zorgen.

¹⁷⁴ RAEYMAEKERS, *One foot in the palace*, 95.

Het hof van de aartshertogen Albrecht en Isabella

Om de rol die du Faing binnen het hofhouden van de aartshertogen speelde beter te begrijpen, volgt hier een beknopt overzicht van hun hof en de verschillende functionarissen die er een belangrijke rol hadden. Het hof van aartshertog Albrecht is al door verscheidene historici onderzocht. De beschrijving in dit hoofdstuk is voornamelijk gebaseerd op het werk van Dries Raeymaekers, *One Foot in the Palace: The Habsburg Court of Brussels and the Politics of Access in the Reign of Albert and Isabella, 1598–1621*.¹⁷⁵ Hij geeft een uitgebreide weergave van de verschillende afdelingen en hovelingen, gepaard met een analyse over hun sociale en geografisch herkomst.

Het aartshertogelijk hof was opgedeeld in vijf afdelingen. Ten eerste was er de Hofkapel (*Capilla*) onder leiding van de *Capellán Mayor*. Deze stond in voor de religieuze en muzikale aspecten van het hof, fungeerde als theologische adviesraad en waakte over het naleven van de katholieke leer in de Habsburgse Nederlanden. De *Capellán Mayor* had door zijn nabijheid bij de aartshertog een grote politieke invloed.¹⁷⁶ Ten tweede was er de Kamer (*Cámara*) waar de *Sumiller de Corps* de scepter zwaaide. De *Cámara* ging over de privévertrekken van de aartshertog. Opvallend is dat dit het enige deel van het hof was dat na de aankomst van Isabella opgesplitst werd in een mannelijk en een vrouwelijk deel. Voor de rest deelden de aartshertogen één hof, om te vermijden dat één van hen als meer legitiem of prestigieus dan de ander gezien zou worden.¹⁷⁷ De *Sumiller de Corps* werd bijgestaan door *Gentilhommes de la Chambre*, de hoogste in rang van de *Gentilhommes*, die het volle vertrouwen van Albrecht genoten, op privéaudiënties aanwezig waren en op diplomatieke missies gingen.¹⁷⁸ Ten derde de Stallen (*Caballeriza*) onder het toezicht van de *Caballerizo Mayor*. De belangrijkste taak was het transport van de aartshertogen en hovelingen of berichten vanuit het hof. De *Caballerizo Mayor* werd bijgestaan door een *Primer Caballerizo* en vier *Caballerizos*. Laatstgenoemden stonden hiërarchisch tussen de *Gentilhommes de la Bouche* en de *Gentilhommes de la Maison*.¹⁷⁹ Ten vierde was er het Huis (*Casa*) bestuurd door de *Mayordomo Mayor*, dat hierna uitgebreider aan bod komt. Ten vijfde was er de paleiswacht. Deze bestond in het begin uit een bereden divisie lansiers en karabiniers, een corps hellebaardiers en een corps boogschutters. Ze waren verantwoordelijk voor de veiligheid van de aartshertog en de ordehandhaving aan het hof, en dienden vooral als prestigieuze uitstraling.¹⁸⁰

De *Casa*, verantwoordelijk voor de logistieke ondersteuning van het hof, was de afdeling waar Gilles du Faing diende. De *Mayordomo Mayor* had als belangrijkste taken raad geven aan de

¹⁷⁵ RAEYMAEKERS, *One foot in the palace: the Habsburger Court of Brussels and the politics of access in the reign of Albrecht and Isabella, 1598 – 1621*, Leuven, 2013.

¹⁷⁶ Ibidem, 54-63.

¹⁷⁷ Ibidem, 52-53.

¹⁷⁸ Ibidem, 210; 254.

¹⁷⁹ Ibidem, 83-88.

¹⁸⁰ Ibidem, 51-54; 65; 83; 88-89.

aartshertogen en het doorgeven van hun bevelen. Hij beschikte over een grote invloed door zijn nabijheid bij de prins en zijn mogelijkheid dit aan anderen te ontzeggen. Vier *Mayordomos* stonden hem bij in zijn verantwoordelijkheden.¹⁸¹ Onder deze vijf personen stonden in de hiërarchie de *Gentilhommes de la Bouche* en daarna de *Gentilhommes de la Maison*. Dit waren meestal leden uit de wat lagere adel.¹⁸² De eersten bedienden de aartshertogen bij het dineren. Het dineren van een prins was een van de meest geritualiseerde zaken aan het hof, dat gepaard ging met religieuze symboliek om het sacrale karakter van de vorst te benadrukken.¹⁸³ Hierdoor verkregen de *Gentilhommes de la Bouche* veel prestige.¹⁸⁴ Zij hadden toegang tot de *Cámara* van de aartshertog, waardoor ze grotere informele invloed hadden. Een *Gentilhomme de la Maison* was de laagste in rang van de drie *Gentilhommes*. Ze kregen nog steeds belangrijke taken als diplomatieke missies en het vertegenwoordigen van de aartshertog in het buitenland of in de provincies, waar ze als personen van groot politiek belang werden gezien die als tussenpersonen dienden tussen de verschillende politieke niveaus.¹⁸⁵ Binnen het hof behoorden zij tot de hogere leden, die als een van de weinigen meer dan 500 fl. per jaar verdienden, wat niettemin weinig was om een adellijke levensstijl te onderhouden.¹⁸⁶ Dit was echter niet hun enige bron van inkomsten, aangezien ze daarnaast meestal financiële bonussen kregen en beschikten over landgoederen en andere betaalde posities. Om edelen aan het hof te binden, benoemden de aartshertogen veel van hen tot *Gentilhomme*. Het aantal *Gentilhommes de la Bouche* en *Gentilhommes de la Maison* steeg tussen 1595 en 1618 respectievelijk van 13 en 8, naar 28 en 32.¹⁸⁷ In het begin van zijn regeerperiode kwamen de *Gentilhommes* van Albrecht bijna uitsluitend uit Spanje.¹⁸⁸ Gilles du Faing was de enige *Gentilhomme* die uit de Nederlanden kwam, al benoemde Albrecht na zijn aankomst drie lokale hoge edelen tot *Gentilhommes de la Chambre*. Niettemin bleef du Faing bij de uitzonderingen horen door het in het begin al als Nederlander tot *Gentilhomme* te schoppen.

Missies

Doorheen de volgende twaalf jaren vervulde du Faing verschillende soorten missies. Zijn patroon Mansfelt maakte slechts beperkt gebruik van zijn diensten, wat gedeeltelijk verklaard wordt doordat er niet langer een duidelijk onderdanige relatie tussen de twee was. Niettemin vervulde du Faing enkele missies voor hem. Zo werd hij uitgestuurd om een conflict met de heer Ravielle, de kapitein en provoost van Aarlen, op te lossen, de situatie van adellijke krijgsgevangenen te gaan controleren en

¹⁸¹ Ibidem, 67.

¹⁸² Ibidem, 173.

¹⁸³ ADAMSON, *The princely courts of Europe*, 27-30.

¹⁸⁴ Ibidem, 47.

¹⁸⁵ RAEYMAEKERS, *One foot in the palace*, 247-248; 258-259.

¹⁸⁶ Ibidem, 115-119.

¹⁸⁷ Ibidem, 72.

¹⁸⁸ Ibidem, 151.

een nieuw militair plan van Mansfelt aan Albrecht voor te leggen.¹⁸⁹ Toen Mansfelt in 1604 stierf, was het du Faing die door Albrecht naar het huis van de graaf werd gestuurd om alle vertrouwelijke en geheime documenten te verzamelen en elders veilig op te bergen.¹⁹⁰ Hoewel de patrooncliëntrelatie tussen Mansfelt en du Faing intussen was geëvolueerd, moet de dood van de graaf een belangrijk verlies van steun zijn geweest.

Het was in deze periode dat een evolutie plaatsvond die Lucien Bély de 'diplomatieke revolutie' heeft genoemd. In de 15de en 16de eeuw was er een intensievere diplomatieke activiteit waarbij de diplomaat in hoger aanzien kwam dan de legeraanvoerder. Dit kwam mede door de voorgenoemde vele conflicten, die verschillende vredesconferenties met zich meebrachten. Vanaf het einde van de 15de eeuw werden permanent residerende ambassadeurs een vast onderdeel van de Europese diplomatie. Deze ambassadeurs konden veel sneller reageren op bepaalde ontwikkelingen, waarbij ze de belangen van hun land vertegenwoordigden. Daarnaast fungeerden ze ook als spion door zo veel mogelijk informatie te verzamelen en door te spelen. Deze residerende ambassadeurs vervingen echter geenszins de traditionele ambassadeurs die door de vorsten op pad werden gestuurd voor een specifieke missie. Die bleven verantwoordelijk voor de belangrijke onderhandelingen.¹⁹¹

Du Faing was erg actief in de diplomatieke betrekkingen met de Duitse gebieden. Zijn eerste missie in verband met deze gebieden was, zoals eerder vermeld, het toezien op de terugtrekking van de Spaanse troepen. Hierdoor genoot hij in 1599, toen hij er bijna meteen na zijn terugkeer uit Spanje opnieuw op missie ging, reeds enige bekendheid. Hij vertrok toen voor de eerste van vele ambassades naar de keurvorst van Trier, op dat moment Lothar von Metternich. De keurvorst lijkt erg tevreden te zijn geweest van de missies, wat duidelijk wordt in zijn brieven naar de aartshertogen waarin hij schrijft: "(...) aussy la norme et l'exemple de rapport, et bon devoir lequel a fait envers moy le seigneur du Faing, vostre ambassadeur (...)".¹⁹² In 1600 werd hij door Albrecht naar Luik

¹⁸⁹ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 19r, Mansfelt, *Le prince et conte de Mansfelt, noble baron Heldrunen, chevalier de l'ordre de toison d'or, du conseil d'état et mareschal general de l'armee de sa majesté gouverneur et capitaine general es pays duché de Luxembourg et contee de Chiny*, 21 mei 1597 ; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 19v-20r, Mansfelt, *Le prince et conte de Mansfelt, noble baron de Heldrunen, chevalier de l'ordre du toison d'or, du conseil d'estat, mareschal general de son ost (?), gouverneur et capitaine general des pays duché de Luxembourg et contée de Chiny*, 7 juni 1597 ; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 192v-193r, Mansfelt, *Memoire de la part de moy Prince et conte de Mansfelt, pour monsieur du Faing a représenter a son Alteze quant le temps le permectra*, 19 september 1601 ; GILLET, *Inventaire des archives du Conseil de Luxembourg*, 51.

¹⁹⁰ GILLES DU FAING, fol. 52r-69v, *Quelques services, ambassades, et employs*.

¹⁹¹ VIOLET SOEN, *Vredehandel*, 27 ; TIMOTHY HAMPTON, *Literature and Diplomacy in Early Modern Europe*, Ithaca, 2009, 45 ; LUNITZ, *La pratique diplomatique au XVIe siècle : les envoyés permanents de Charles Quint en France*, in D. CLAUSEL, C. GIRY-DELOISON en C. LEDUC, *Arras et la diplomatie européenne: XVe-XVIe siècles*, Arras, 1999, 206-214.

¹⁹² LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 154v, Keurvorst van Trier, *Lettre de credence de l'electeur de Treves a la serenissime infante*, 18 november 1600.

gestuurd, om er een gezantschap van keizerlijke ambassadeurs te verwelkomen en naar Brussel en Gent te begeleiden.¹⁹³ Later dat jaar werd hij naar de Rijksdag, een vergadering van de hoge edelen uit het Heilige Roomse Rijk, in Spiers gestuurd, om er de graaf van Egmont en de presidenten van Namen en Luxemburg bij te staan in onderhandelingen.¹⁹⁴ Deze waren alle drie echter verdraagd, waarop Albrecht de onderhandelingen aan du Faing zelf toevertrouwde, die ze zeer tot zijn tevredenheid voerde:

“(…) le discours et verbal de ce qu’avez negocié chascun iour, avec les commissaires de sa majesté imperiale et aultres, ensemble la response qu’avez donné aux deputez des quatre princes protestans y mentionnéz, laquelle comme toutes vos aultres actions avons goutté comme prudentes et bien a propos, trouvens fort bon que vous y presistiez et negociations (…)”¹⁹⁵

Naast Trier ging du Faing ook naar andere prinsen van het Heilige Roomse Rijk, zoals in Mainz, Keulen of Hambach, waar hij met keizerlijke gezanten afsprak “pour communiquer et traicter de plusieurs choses, secrebtes, et du confidence”.¹⁹⁶ Gezien de interesse van Albrecht voor de keizersopvolging in het Heilige Roomse Rijk, waren deze Duitse opdrachten zeker van belang.

Een ander thema dat voortaan doorheen de hele carrière van du Faing zou terugkeren, waren de *assises* en onderhandelingen die met Lotharingen gevoerd werden. Al sinds 1270 waren Marville en de omgeving errond *Terre Commune* dat onder de gedeelde controle van Luxemburg en Lotharingen stond, waardoor die twee er samen assisen hielden om het bestuur te regelen.¹⁹⁷ Beide partijen wouden het gebied echter liever verdelen. Deze onderhandelingen sleepten al sinds 1580 aan, maar op 15 juli 1602 bereikten ze een akkoord. De voornaamste onderhandelaars hierin waren du Faing voor Luxemburg en Lenoncourt voor Lotharingen. Lenoncourt volgde zijn vader hierin op en was als lid van een van de meest illustere adellijke families van Lotharingen een belangrijk raadgever van de hertog daar.¹⁹⁸ Het akkoord verdeelde echter niet het hele gebied, waardoor in de volgende

¹⁹³ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 139r, Aartshertogen, *Lettres de credence de son Alteze serenissime aux ambassadeurs de l’empereur sur le seigneur du Faing*, 10 januari 1600.

¹⁹⁴ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 149v-150r, Albrecht, *Copie d’une lettre de son Alteze serenissime au seigneur du Faing*, 10 juni 1600.

¹⁹⁵ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 151r-151v, Albrecht, *Aultre lettre de son Alteze serenissime au seigneur du Faing*, 24 juni 1600.

¹⁹⁶ GILLES DU FAING, fol. 52r-69vn *Quelques services, ambassades, et employs*.

¹⁹⁷ CHARLES AIMOND, ‘Histoire de Marville. Terre-Commune aux Duchés de Luxembourg et Bar-Lorraine’, *Publications de la section historique de l’institut G.-D. de Luxembourg*, volume 76, Luxemburg, 1958, 23-25, 62-63.

¹⁹⁸ LOUTSCH, *Armorial du pays de Luxembourg*, 514.

jaren verdere onderhandelingen en assisen in Marville bleven plaatsvinden.¹⁹⁹ Du Faing kreeg nog verschillende missies naar Lotharingen, en groeide uit tot een tussenpersoon tussen de hertog en de aartshertog. Daarnaast was hij betrokken bij gelijkaardige assisen in Frankrijk.

Albrecht vertrouwde hem verschillende losstaande missies toe. Vele hiervan draaiden rond de ontvangst of begeleiding van hoge buitenlandse gasten. Zo moest hij in 1602 bij de hertog van Bar en hertogin van Kleef die naar Spa waren gekomen, een beleefdheidsbezoekje gaan brengen namens de aartshertogen.²⁰⁰ In 1604 moest hij de prins van Anhalt naar Brussel, Antwerpen, Gent, Brugge en de belegering van Oostende begeleiden. Twee jaar later vergezelde hij de kardinaal van Lotharingen en de hertogin van Kleef naar het heiligdom van Notre Dame de Montagut, wat hij in 1612 ook voor de keurvorst van Mainz deed.²⁰¹ Daarvoor, in 1601, belastte Albrecht du Faing met het terugbrengen van muitende soldaten naar het beleg van Oostende.²⁰² In zijn algemene carrièreoverzicht geeft du Faing aan dat deze opdracht door Christophe de Bonours is opgenomen in diens werk *Le mémorable siege d'Ostende*, gepubliceerd in 1628, waar op de aangewezen pagina inderdaad het volgende citaat staat:

“Ce cy ayant été cause qu’environ 400 hommes se debadassent de ce camp, fut envoyé pour les rameiner au devoir le sieur du Faing du conseil de guerre de sa majesté, et gentilhomme de la bouce de leurs A.A. avec le sergent major de la province, qui se acquiterent louablement.”²⁰³

Tot slot verkreeg du Faing in 1609 van paus Paulus V de beschikking over de kapel van de heilige Margaretha in de Sint-Baafskathedraal in Gent.²⁰⁴ Deze behoorde tot zijn schoonfamilie Steelandt, waarover later meer, en ging in 1616 bij de dood van zijn schoonouders volledig op hem over. Zowel hij als zijn vrouw en een aantal van zijn kinderen zouden er begraven worden. Deze daad is opvallend doordat het in al het bronnenmateriaal één van slechts twee expliciet katholieke daden van hem is.

¹⁹⁹ AIMOND, ‘Histoire de Marville’, 63, 72-74.

²⁰⁰ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 202r-202v, Albrecht, *Lettres de credence de leurs Altezes serenissimes sur le seigneur du Faing vers le ducq de Bar, et duchesse de Cleves, Juilliers*, 31 augustus 1602 ; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 203r, Isabella, *La serenissime infante au ducq de Bar*, 30 augustus 1602 ; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 203v, Isabella, *A la duchesse de Cleves*, 30 augustus 1602.

²⁰¹ GILLES DU FAING, fol. 52r-69v, *Quelques services, ambassades, et employs*.

²⁰² LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 196r-196v, Albrecht, *Pardon de son Alteze*, 9 december 1601.

²⁰³ CHRISTOPHE DE BONOURS, *Le memorable siege d'Ostende*, Brussel, drukkerij Jean de Meerbeeck, 1628, 417.

²⁰⁴ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 44r, Cobellutius, *Breves et indulgences plenières et aultres, concedees par sa saintete en faveur et prieres du seigneur du Faing*, 27 juni 1609.

Beloningen

Gedurende de tijd dat hij in Spiers was, gaf Gilles du Faing opnieuw blijk van ambitie en vraag naar waardering voor het werk dat hij leverde. Hij diende namelijk zelf een aanvraag in voor de functie van provoost en gruyer, een soort jachtopziener, voor de gebieden Chiny, Estalle en Florenville. De Raad van State van Albrecht schreef hierover aan de aartshertog:

“(…) comme nous cognoissons ledict de Faing fort bien qualifié et pour ledict estat, et aultres de plus grande importance, nous avons bien voulu accompagner ladicte requeste de nostre humble rescommendation et priere que votre Aleze soit servie de luy conferer en consideration de ses continuelz debvoirs et bons services et de la volonté et desir qu’il monstre d’y continuer.”²⁰⁵

Dat du Faing intussen bekend was voor de leden van de Raad van State, is niet verrassend gezien zijn functie als *Gentilhomme de la Bouche* aan het hof. Wat wel opvalt, is dat de Raad hem niet alleen steunt in deze applicatie, maar zelfs stelt dat hij gekwalificeerd is voor nog belangrijkere taken. Ze halen ook aan dat hij altijd goede diensten levert en hiermee duidelijk verder wil gaan in de toekomst, wat opnieuw de grond voor de promotie vormt. Albrecht ging hiermee akkoord, maar stelde de eigenlijke benoeming uit tot 12 december 1600 toen du Faing terug aan het hof in Brussel was. De aartshertog gaf, het advies van zijn raad navolgend, zelfs meer dan waar du Faing om gevraagd had. Naast de titels van kapitein provoost en gruyer van Chiny en Estalle, gaf hij hem ook de positie van gouverneur van Florenville die door de dood van kolonel de la Bourlotte was vrijgekomen.²⁰⁶

Gilles du Faing had echter al veel andere taken waarvoor hij aan het hof in Brussel moest blijven, en de aartshertogen bevelen hem zelfs dat hij in hun omgeving moest blijven. Hierdoor zou hij de functies van kapitein provoost, gruyer en gouverneur niet kunnen uitvoeren. Du Faing had echter een oplossing die nog steeds voor hem voordelig werkte: met toestemming van de aartshertogen gaf hij deze functies over aan zijn broer, Baudewijn du Faing. Over hem volgt in het vierde hoofdstuk verdere informatie. Op die manier kon Gilles nog steeds zijn invloed uitoefenen in de nabijheid van de aartshertogen, en kon zijn broer werken aan de versteviging van de familiale basis in Luxemburg. Gezien het feit dat du Faing zelf om de promotie had gevraagd, maar geweten

²⁰⁵ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 36v, Staatsraad, *Lettre du conseil d’etat a S.A. sur l’etat de Chiny*, 29 juli 1600

²⁰⁶ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 37r, Albrecht, *Copie de l’ordonnance de leurs Altezes serenissimes pour la provision des estats de Chiny, Estalle et Florenville*, 12 december 1600 ; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 38r-39v, Albrecht, *Patentes pour le seigneur du Faing des estats de capitaine prevost et cruyer du conté de Chiny et Estealle et de gouverneur de Florenville*, 12 december 1600.

moest hebben dat hij die niet zelf zou kunnen uitvoeren, is het aannemelijk dat hij hier zijn eigen reputatie heeft gebruikt om zijn broer een goede functie te kunnen bezorgen.²⁰⁷ Even later, in 1608, kon du Faing zijn gebieden in de regio nog wat uitbreiden. Albrecht stond hem toe het bos La Lacque te kopen, en hij kreeg Griffemont erbij.²⁰⁸ Voor du Faing moet dit een symbolische winst geweest zijn, aangezien zowel zijn vader Jean als zijn grootvader Henri al heer van Griffemont waren. Hoe het gebied precies verloren is gegaan voor de familie is onduidelijk.

Op 18 oktober 1602 stuurde du Faing nogmaals een brief naar Albrecht waarin hij vroeg om een onderhoudsgeld dat gelijk was aan dat van een ruiterskapitein, of toch zeker hoger dan dat van een *Gentilhomme de la Bouche*.²⁰⁹ Het is opvallend dat Mansfelt jaren eerder al had gevraagd dat hij het onderhoudsgeld van een ruiterskapitein zou krijgen. Voor deze vraag haalde hij opnieuw steun uit zijn netwerk. Bij de brief had hij een steunbetuiging van Don Guillermo Walther, lid van de *Consejo de Guera*, bijgevoegd, die bewees dat hij inderdaad vele goede diensten had verricht. Aangezien Albrecht hem hier zelf al voor gecompimenteerd had, was dit meer bedoeld om de steun van een belangrijk persoon aan te halen. Belangrijker was een brief van Filips III zelf enkele maanden eerder, waarin de koning stelt dat du Faing op basis van zijn eigen goede diensten een passend onderhoudsgeld verdiende.²¹⁰ Over deze goede diensten kon de koning immers zelf getuigen, aangezien hij du Faing tijdens diens tijd in Spanje minstens één keer ontmoet heeft. Het was immers Filips III, toen nog kroonprins, die du Faing in 1595 persoonlijk tot ridder had geslagen. Dat de koning op de hoogte was van deze zaak, wijst erop dat du Faing hem hierover heeft geschreven en dat zijn reputatie groot genoeg was dat de koning hem steunde.

De huwelijksstrategie

Een van de belangrijkste en meest gebruikte strategieën om sociale promotie te maken, zowel bij de adel als de lagere bevolking, was het sluiten van een huwelijk. Hierbij werd er niet gelet op de emotionele aspecten van de verbintenis, maar meer op de politieke en financiële.²¹¹ Bij het kiezen van een geschikte partner, waren er enkele belangrijke elementen om in rekening te brengen. De meest voor de hand liggende waren de titel, het prestige, de bruidsschat en de mogelijke erfenis die

²⁰⁷ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 40r-41r, Gilles du Faing, *Pouvoir pour exercer et administrer lesdicts Estats de Chiny, Estalle et Florenville*, 12 januari 1601.

²⁰⁸ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 3, fol. 5r-6r, Gilles du Faing, *Requete du seigneur du Faing sur le fait que dessus avec l'ordonnance de leur Altezes serenissimes*, 9 januari 1608 ; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 3, fol. 7r-8v, Albrecht, *Patentes et despèches touchant ledict eschange et octroy*, 9 januari 1608.

²⁰⁹ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 204v-205v, Gilles du Faing, *Copia del memorial que se presento a su Altesa*, 18 oktober 1602.

²¹⁰ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 204r, Filips III, *Copie de la lettre de sa majesté a son Alteze serenissime*, 27 mei 1602.

²¹¹ DONNA BOHANAN, 'Matrimonial Strategies among Nobles of Seventeenth-Century Aix-en-Provence', *Journal of Social History*, 19 (1986), 503.

de partner meebracht.²¹² Daarnaast kon een huwelijk de partners de kans geven hun netwerk te vergroten, en konden er nuttige allianties ontstaan tussen families. Doordat het de hele familie aanging, vonden er uitgebreide onderhandelingen plaats tussen de familiehoofden voor het huwelijk effectief plaatsvond. Een geslaagd huwelijk leverde de familie dan prestige op, waardoor die als geheel aantrekkelijker werd voor volgende huwelijken, en de allianties zich konden cumuleren.²¹³

De historicus Guy Chaussinand-Nogaret identificeerde drie mogelijke huwelijksstrategieën voor een adellijke familie. Ten eerste was er de gelijkheidsstrategie, waarbij de partners van hetzelfde niveau zijn. Concreet betekent dit dat een hertog met een hertogin trouwt, een baron met een barones enz. Het doel hierbij is om stabiliteit te bewerkstelligen en de positie van de familie verder te consolideren. Aangezien er binnen het eigen niveau werd getrouwd, bracht dit geen sociale mobiliteit met zich mee. Ten tweede bespreekt Chaussinand-Nogaret de dynamische strategie, waarbij er een huwelijk werd gesloten met iemand van een hogere of lagere rang. De hoogste in rang moest dan wel compensaties verkrijgen van de partner op andere vlakken, zoals kapitaal. Binnen deze strategie horen ook huwelijken met partners die financieel erg aantrekkelijk waren. De meest begeerde partners hier waren erfdochteren, omdat zij ervoor zorgden dat alle bezittingen van haar familie overgingen op de familie van haar echtgenoot. De derde strategie ten slotte was een huwelijk tussen iemand van de adel en iemand uit de rijke burgerij. Dit kwam enkel bij het armste deel van de adel voor, die hier een partner zocht om de verloren gegane financiële middelen van de familie te herstellen. Zulke huwelijken waren voor beide partijen voordelig, aangezien de adel er nieuwe mogelijkheden en de burgerij nieuwe middelen in aanbracht.²¹⁴ Studies rond huwelijken hebben aangetoond dat het merendeel van de huwelijken tussen partners van dezelfde stand plaatsvonden.²¹⁵

Wat deze aspecten betreft, slaagde Gilles du Faing erin om een goed huwelijk te sluiten, ondanks dat hij reeds aan de oude kant was om te trouwen. Toen hij uiteindelijk in 1603 in het huwelijksbootje stapte, was hij immers al boven de 40. Met Marguerite de Steelandt had hij echter wel een goede bruid gevonden die hem kon helpen in het verwezenlijken van zijn ambities. Ten eerste kwam ze uit een adellijke familie van belang. Haar vader was Piere de Steelandt, heer van Marckeghem, Ophasselt, Vrije, Aboome, Hoyen, Pontrane, Rije en Poriele en lid van de Raad van Vlaanderen onder Filips II en onder de aartshertogen.²¹⁶ Haar grootvader langs moederskant, Jacques

²¹² STEFANIA MARCASSA, JEROME POUYET en THOMAS TREGOUET, *Marriage Strategy among European Nobility*, Cergy, 2017, 6-9.

²¹³ VANHOUTTE, 'Van Robins tot très grands nobles', 28-31.

²¹⁴ Ibidem, 29-31.

²¹⁵ VAN LEEUWEN en MAAS, 'Historical Studies of Social Mobility', 440.

²¹⁶ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 8, s.f., Gilles du Faing, *Trepas et mort de messire Piere de Steelandt, chevalier etc. arivee en la ville d'Ypre pere de dame Marguerite de Steelandt baronne de Jamoigne*, 17 augustus 1613.

de Martins, was zelfs president geweest van deze raad.²¹⁷ Haar ooms Phelippe en Paul de Steelandt waren heren van enkele gebieden, en haar tante Anne de Steelandt was toen al 16 jaar de abdis van Swinick, een klooster van de orde van Sint Bernardus gelegen nabij Dendermonde.²¹⁸ Haar familie had dus al belangrijke posities bekleed, wat hen een erg nuttige aanvulling maakte op het steeds uitbreidende netwerk van Gilles du Faing. Ten tweede kwam ze uit een erg religieuze familie. Zowel haar tante Anne de Steelandt als haar zus Françoise de Steelandt zijn in het klooster gegaan.²¹⁹ Dat beiden bovendien abdis van hun klooster werden, wijst op het belang en de invloed van de familie. Hierdoor kon zijn huwelijk het gebrek aan religieuze profilering van du Faing wat oplossen. Ten derde was de erfenis die Marguerite de Steelandt zou krijgen veelbelovend. Ze had enkel een zus die in 1604 in het klooster ging, waardoor zij bij het overlijden van haar ouders de “heritiere universele desdicts seigneuries, terres, et biens deslaisse par les feu seigneurs pere et dame mere” was.²²⁰ Daarnaast was haar oom Phelippe de Steelandt kinderloos, en zou ze ook bij diens overlijden een deel van zijn titels en gebieden erven. De precieze bepalingen van het huwelijkscontract tussen Marguerite de Steelandt en Gilles du Faing zijn niet bewaard, maar hij droeg later wel alle titels die zij geërfd had, wat erop wijst dat hij ze met Marguerite kon delen. Hun huwelijk valt dus onder de categorie van een dynamisch huwelijk, waarbij Gilles du Faing het voordeel van de grote erfenis en netwerk had dat voor hem ter beschikking kwam, alsook een meer katholieke profilering. De familie van Marguerite de Steelandt had het voordeel van de status van du Faing, als iemand van betekenis zowel in Luxemburg als aan het hof in Brussel.

Het huwelijkscontract werd op 5 maart 1603 ondertekend in het bijzijn van de ouders en oom Phelippe de Steelandt langs de kant van Marguerite, en de moeder en broer Baudewijn du Faing met diens vrouw langs de kant van Gilles. Ongeveer twee maanden later, op 13 mei, vond het huwelijk zelf plaats in de Sint-Baafskathedraal in Gent, waarna het feest gehouden werd in het huis van Piere de Steelandt.²²¹ Documenten in verband met latere functies van du Faing wijzen erop dat hij naar Gent, waar de familie van Steelandt vandaan kwam, verhuisd is. Dit heeft hem niet zijn

²¹⁷ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 8, s.f., Gilles du Faing, *Trepas et mort de dame Marguerite de Martins, femme de messire Piere de Steelandt chevalier etc. et mere de madame Marguerite baronne de Jamoigne etc.*, 23 september 1616.

²¹⁸ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 8, s.f., Gilles du Faing, *Trepas et mort de messire Phelippe de Steelandt, chevalier etc. filz de messire Phelippe chevalier etc en la ville de Gand*, 5 december 1620 ; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 8, s.f., Gilles du Faing, *Trepas et mort de Paul de Steelandt, escuyer, filz de messire Phelippe chevalier arivee en la ville de Gand*, 24 september 1624 ; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 8, s.f., Gilles du Faing, *Trepas et mort de dame Anne de Steelandt, fille de messire Phelippe chevalier, abbesse de l'abaye de Swiick proche de la ville de Dendermonde*, 26 juni 1629.

²¹⁹ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 8, s.f., Gilles du Faing, *Dame Francoise de Steelandt, fille de messire Piere, chevalier, et de dame Marguerite de Marting, quitte le monde, sa profession, sa promotion et sa mort*, 21 oktober 1645.

²²⁰ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 8, s.f., Gilles du Faing, *Mémoire*, 1620.

²²¹ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 8, s.f., Gilles du Faing, *Mariage de Messire Gilles du Faing et dame Marguerite de Steelandt*, 13 mei 1603.

functie als *Conseiller de Courte Robbe* gekost, hoewel in Luxemburg wonen normaal een voorwaarde was. Enkele mogelijke verklaringen hiervoor zijn dat deze voorwaarden niet al te strikt werden genomen door de Raad, ofwel dat du Faing intussen genoeg invloed had verzameld om hier een uitzondering voor te krijgen. De meest waarschijnlijke reden is dat de Raad van Luxemburg hun sterke schakel met het centrale bestuur in Brussel niet wou verliezen, en dat ze hiervoor bereid waren om enkele voorwaarden waar du Faing niet aan voldeed over het hoofd te zien.

Naast strategie voor sociale promotie, diende een huwelijk natuurlijk om de voortzetting van de familie te verzekeren. In dit opzicht was het huwelijk in het begin minder succesvol. Marguerite en Gilles kregen in 1606 en 1613 een dochter en een zoon, die beiden slechts enkele dagen geleefd hebben.²²² Pas in 1616, dertien jaar na hun huwelijk, kregen ze een zoon die bleef leven. Op 16 maart werd Phelippe François du Faing geboren. Phelippe de Steelandt werd zijn peter, terwijl Marguerite de Martins, zijn grootmoeder langs de kant van zijn moeder, de meter werd. Meteen bij zijn geboorte al kreeg de jongen enkele waardevolle geschenken, onder andere van zijn peter die hem de rechten op de helft van de heerlijkheden Ophasselt en Vrije gaf.²²³ Het waren deze titels die bij de dood van Phelippe de Steelandt in 1620, toen Phelippe François vier jaar oud was, naar het gezin du Faing overgingen. Zijn grootouders zou Phelippe François amper leren kennen. Tegen de tijd van zijn geboorte, was Marguerite de Martins zijn enige grootouder die nog in leven was. Zij stierf echter datzelfde jaar nog, nadat haar man Piere de Steelandt drie jaar eerder gestorven was, en Françoise de Cugnon, de moeder van Gilles du Faing reeds in 1605 was overleden.

Een jaar na haar broer kwam Albertine Chrestiene du Faing ter wereld op 27 juni. Voor haar werden minder nauwe verwanten als peter en meter gekozen. Haar peter was aartshertog Albrecht zelf, terwijl haar meter Marie Christinne van Egmont, weduwe van Karel van Mansfelt, was. Karel van Mansfelt, de zoon van du Faings patroon, was reeds in 1595 overleden, maar zijn weduwe behoorde nog steeds tot de hoogste adellijke kringen in de Zuidelijke Nederlanden. Gilles du Faing gebruikte hiermee zijn dochter om de banden met belangrijke figuren sterker aan te halen. Ze konden beiden niet in persoon aanwezig zijn op de doop van de baby, in de Sint-Baafskathedraal in Gent, maar stuurden belangrijke vertegenwoordigers. Niet enkel over de peetouders was Gilles du Faing tevreden, ook haar doopfeest beschreef hij, waar de baby een waardevol geschenk van haar peter kreeg:

²²² LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 8, s.f., Gilles du Faing, *Memoire du trepas et enterrement de la fille et filz cy devant nommez morts en la ville de Gand de messire Giles du Faing et dame Marguerite de Steelandt*, 6 januari 1613.

²²³ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 8, s.f., Gilles du Faing, *Naissance de Phelippe Francois du Faing du mariage de messire Giles du Faing seigneur et de dame Marguerite de Steelandt en la ville de Gand*, 16 maart 1616.

“La baptesme se fist (...) avec douze flambeaux de cire chanche, et aultres ceremonies observes, conformes a la grandeur de son alteze serenissime ayants este les representants parain et maraine, et l’enfant accompagne de six carosses et apres se fust ung bancquet de succades et aultrement servyes a diverses tables, comme aussy divers buffets couverts de vasselle d’argent, or, doree deja avec plusieurs aultres ceremonies. Quelque peu apres son alteze serenissime envoya par le comte de Anover, son grand maistre d’hostel, grand escuye et sommellier de corps, a ma fille sa filleule une bague ou ensigne de diamants de la valeur de trois cent escus.”²²⁴

Na Albertine Chrestiene kregen Marguerite en Gilles nog drie kinderen. Ignace Clement du Faing in 1618, Jacques Joseph du Faing in 1621 en Henry du Faing in 1622.²²⁵ Ook hier kozen ze soms voor belangrijke figuren voor peter of meter, zoals Cesar Clemente, doctor in de theologie en vicaris-generaal van het leger, aartsbisschop van Mechelen Jacques Boonen, Hendrik hertog van Lotharingen of Dorothé van Croÿ, weduwe van Karel III van Croÿ hertog van Aarschot. Op die manier was Gilles du Faing via familiebanden verbonden met belangrijke families in binnen- en buitenland. De nauwe familiebanden duurden echter niet altijd lang, want zowel Ignace Clement als Henry du Faing overleden op respectievelijk tien- en tweejarige leeftijd.²²⁶

Door deze banden zijn er echter enkele meer persoonlijke brieven bewaard aan du Faing of zijn vrouw, waaruit nuttige informatie gehaald kan worden over hun sociale positie. Zo schreef Marie Christinne van Egmont aan de dame van Hasselt dat ze graag meter wou zijn voor de dochter van Marguerite de Steelandt en Gilles du Faing, “pour la grande affection que je leur porte”.²²⁷ Du Faing was dus niet enkel in contact met Ernst van Mansfelt, maar kende diens schoondochter persoonlijk, wat op een nauwere relatie met de graaf dan enkel patroon-cliënt wijst. Verder kreeg du Faing een brief van de hertog van Lotharingen, eveneens om te zeggen dat hij vereerd was peter te mogen zijn. Ook hij geeft persoonlijke felicitaties en gelukwensen als “vostre contentement, auquel ie

²²⁴ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 8, s.f., Gilles du Faing, *Naissanc d’Albertine Chrestiene du Faing, fille de messire Giles du Faing et de dame Marguerite de Steelandt en la ville de Gand*, 27 juni 1617.

²²⁵ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 8, s.f., Gilles du Faing, *Naissance d’Ignace Clement du Faing en la ville de Gand, filz de messire Gilles et dame Marguerite de Steelandt*, 20 augustus 1618 ; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 8, s.f., Gilles du Faing, *Naissance de Jacques Joseph du Faing en la ville de Gand, filz de messire Giles et de dame Marguerite de Steelandt*, 20 april 1621 ; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 8, s.f., Gilles du Faing, *Naissance de Henry du Faing filz de messire Giles, et de dame Marguerite de Steelandt, arivee en la ville de Gand*, 17 juli 1622.

²²⁶ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 8, s.f., Gilles du Faing, *Trepas et mort de Ignace Clement du Faing cy dessus nomme filz de messire Giles du Faing, garcon de Jamboigne etc.*, 13 november 1628 ; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 8, s.f., Gilles du Faing, *Trepas et mort de Henry du Faing cy dessus nommé filz de messire Giles et dame Marguerite de Steelandt en la ville de Gand*, 29 mei 1624.

²²⁷ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 8, s.f., Marie Christinne van Egmont, *Lettre de madame la princesse de Mansfeldt a madame de Hasselt afin d’assister en sa place au saint fonds de bapteme que desus*, 5 juli 1617.

participeray toutiours de toute affection".²²⁸ In het begin van de brief wordt duidelijk dat Lenoncourt, de vaste afgevaardigde van Lotharingen in de onderhandelingen met Albrecht en Luxemburg, het verzoek van du Faing aan de hertog om peter te worden had doorgegeven. Du Faing gebruikte dus zijn werkrelaties om meer persoonlijke dingen gedaan te krijgen. Ten slotte is er van de weduwe-hertogin van Aarschot een brief bewaard, waarin ook zij stelt dat ze vereerd is meter te zijn en al haar hulp aanbiedt.²²⁹ Gilles du Faing kon via zijn huwelijk en zijn kinderen dus zijn netwerk verder uitbreiden of versterken.

Besluit

Gilles du Faing slaagde erin om in de periode 1595 tot 1612 verder te klimmen op de sociale ladder. Hij beseftte maar al te goed dat een positie aan het hof in Brussel hem grote invloed kon opleveren, en verkoos het dan ook om hier te blijven en niet constant in Luxemburg te zijn. Aan de missies die hij toegewezen kreeg, is te zien dat zijn prestige intussen van een hoog genoeg niveau was, en nog verder zou blijven stijgen. Daarnaast is het duidelijk dat hij het vertrouwen van Albrecht genoot. Dit komt sterk naar voren in de missie waarbij hij de geheime staatspapieren uit het huis van de overleden Mansfelt moest weghalen.

Mansfelt vormde doorheen de eerste twintig jaren van du Faings carrière een van de belangrijkste steunpunten. De graaf schreef brieven aan Filips II en Albrecht om du Faing voor bepaalde posities aan te prijzen of een hoger onderhoudsgeld te bezorgen. De stijgende positie van zijn cliënt betekende echter dat deze dit minder en minder nodig had, aangezien hij zelf in dichte nabijheid van Albrecht stond. Een keerpunt in de relatie lijkt de militaire campagne van 1598-1599 geweest te zijn, vanaf wanneer de reputatiestrategie belangrijker werd. Kardinaal Andreas prees hem omdat hij de moeite had genomen om persoonlijk vanuit Brussel naar het leger in Duitsland te reizen om de bevelen van Albrecht over te brengen.²³⁰ Deze reputatie van snel en goed tewerk te gaan en betrouwbaar te zijn, leverde hem meer en belangrijker opdrachten op, waardoor hij de kans had zijn netwerk uit te breiden en aan invloed te winnen. Zijn reputatie en de goede diensten die hij vervulde, brachten hem veel op. Zo was dat de specifieke reden dat Albrecht hem tot kapitein provoost en gruyer van Chiny en Estalle en gouverneur van Florenville benoemde. De derde strategie die du Faing gebruikte om zijn sociale positie te verbeteren, was het sluiten van een huwelijk. Met Marguerite de Steelandt sloot du Faing een dynamisch huwelijk dat hem prestige opleverde doordat ze uit een goede katholieke familie kwam, hem gebieden zou opleveren doordat ze de enige

²²⁸ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 8, s.f., Hendrik hertog van Lotharingen, *Lettre de S.A. de Lorainne et de Bar cy a monsieur du Faing sur le baptesme de Henry du Faing son filz*, 16 juni 1622.

²²⁹ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 8, s.f., Dorothé van Croy, *Lettre de la duchesse douariere d'Archot a madame du Faing sur le baptesme de Henry du Faing son filz*, 1 oktober 1622.

²³⁰ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, fol. 132r, Andreas, *Translat d'une lettre en langue Espaignole qu'escrit le cardinal d'Austrice au roy de credence, sur le seigneur du Faing*, 25 april 1599.

erfgename van haar ouders was en hem de toegang gaf tot een nieuw netwerk in Vlaanderen. Daarnaast kon hij de kinderen die ze kregen gebruiken om zijn band met hooggeplaatste figuren in de Habsburgse Nederlanden of daarbuiten te versterken door hen familie te maken als peetouders van zijn kinderen.

Ambitie is opnieuw de belangrijkste karaktertrek van du Faing die in deze periode naar voren komt. Bijna meteen na zijn aankomst in de Nederlanden begeerde hij al een positie in de Raad van Luxemburg. Daarna ijverde hij ook voor promotie tot *Gentilhomme de la Bouche*, en verzocht hij actief om posities als de eerder genoemde in Chiny, Estalle en Florenville, of diende hij aanvragen in om zijn gebieden te mogen uitbreiden. Zijn ambitie dreef hem steeds verder, naar steeds nieuwe functies en titels. Een tweede karaktertrek, die ook reeds aan bod kwam in het eerste hoofdstuk, is de grote werklust die hij tentoonstelde. Hij was in de eerste jaren nadat hij terug was gekomen uit zijn verblijf aan het hof van Filips II, bijna voortdurend op reis voor verschillende missies naar Luxemburg, Lotharingen, de Duitse gebieden of Frankrijk. Aangezien hij steeds nieuwe functies nastreefde was hij klaarblijkelijk bereid om deze werklast nog te verhogen als hem dat een trapje hoger op de sociale ladder zou brengen.

De grootste tekortkoming die du Faing in deze periode had, was dat zijn positie voor het grootste deel afhing van functies en niet van titels. Hij combineerde verschillende functies als *Gentilhomme de la Bouche* en *Conseiller de Courte Robbe*, maar zijn titels beperkten zich tot heer van enkele gebieden in Luxemburg. Hierdoor was zijn positie sterk verbonden met het succes dat hij had in zijn missies. Zolang deze goed gingen, kon hij zijn reputatie verder uitbreiden en meer informele invloed verwerven. Maar indien er enkele missies zouden mislukken, kon hij zijn positie verliezen waarna hij niet veel had om op terug te vallen. Du Faing was zich bewust van deze problematiek, en zou in de volgende jaren eraan werken om titels te verkrijgen en ervoor te zorgen dat zijn invloed niet gebonden zou blijven aan zijn persoon, maar zou kunnen overgaan op zijn familie en kinderen.

Derde periode. De consolidatie (1612-1623)

In de tweede periode was Gilles du Faing erin geslaagd om vanuit een stevige basis een mooie carrière uit te bouwen. In de volgende elf jaren ging het erom deze verwezenlijkingen te consolideren. Hiervoor kon du Faing gebruik maken van de reputatie die hij intussen had opgebouwd. Dit was nodig aangezien de oorspronkelijk belangrijkste strategie, de patronagestrategie, aan belang verloor door de dood van Mansfelt waardoor hij meer op zichzelf aangewezen was. Toen in 1621 ook Albrecht stierf, waren alle belangrijke patronen uit de eerste periode verdwenen. Dat de carrière van du Faing niet stagneerde maar juist bleef stijgen, wijst op het succes dat hij gehad heeft in het opbouwen van een uitstekende reputatie en een internationaal netwerk. Uit aansprekingen in brieven, blijkt dat hij na de dood van Albrecht actief bleef aan het hof als *Gentilhomme de la bouche* van Isabella, een positie die hij tot haar dood zou behouden. Het bronnencorpus vertoont voor dit hoofdstuk een grote beperking, gezien het feit dat er enkele boeken verloren zijn gegaan. Hierdoor is er een lacune voor de periode 1614-1621. Niettemin bieden andere documenten en overzichten nog steeds een goed beeld van de activiteiten en promoties van Gilles du Faing in deze periode.

Tussen 1612 en 1623 slaagde du Faing erin enkele nieuwe functies te vergaren, zoals een zetel in de oorlogsraad van de koning en het soeverein baljuwschap van Vlaanderen. Daarnaast was hij erg actief in de ontvangsten van en onderhandelingen met buitenlandse diplomaten. De belangrijkste missie echter was zijn ambassade naar de koning van Denemarken. Door zijn ouderdom, hij was immers al over de 50, en enkele gezondheidsproblemen, moest hij de meeste andere buitenlandse missies weigeren en reisde hij nadien minder dan tevoren. De onderhandelingen en assisen met Lotharingen vormden enkele van de weinige buitenlandse opdrachten die hij, buiten de ambassade naar Denemarken, opnam. Daarnaast bleef hij zijn functies van *Conseiller de Courte Robbe* en *Gentilhomme de la Bouche* vervullen. Zo stapte hij met de andere *Gentilhommes* mee in de begrafenisstoet voor Albrecht in 1621.²³¹ Tot slot slaagde hij er eindelijk in om zijn invloedrijke positie om te zetten naar meer formele macht, door de titel van baron te verwerven in 1623. Dit was voor het eerst sinds Filips II hem tot ridder sloeg dat hij voor zijn goede diensten beloond werd met een erfelijke titel en niet met een functie.

²³¹ JACQUES FRANQUART en ERYCIUS PUTEANUS, *Pompa funebris optimi potentissimiq. principis Alberti Pii, archiducis austriacae, ducis burg. bra. &c.*, Brussel, 1623.

Ambassade naar Denemarken

In 1612 kreeg Gilles du Faing de belangrijkste missie uit zijn carrière, die hij zelf zo hoog inschatte dat hij hem liet vermelden op zijn grafsteen.²³² In april van dat jaar was Anna Catharina, de echtgenote van koning Christiaan IV en koningin van Denemarken, gestorven. Volgens de gebruiken wou Filips III iemand sturen om namens hem condoleances aan te bieden aan de koning, en hij koos hiervoor Gilles du Faing.²³³ Albrecht en Isabella gaven hem geloofsbrieven mee om ook namens hen als ambassadeur op te treden in Denemarken.²³⁴ Daarnaast kreeg du Faing nog andere opdrachten mee. Filips III gaf hem een geheime opdracht, mondeling over te brengen aan Christiaan IV, waarover du Faing helaas niets op papier heeft bewaard in zijn boeken. De aartshertogen gaven hem verdere geloofsbrieven om onderweg enkele belangrijke figuren in het Heilige Roomse Rijk te bezoeken en met hen te onderhandelen. Het onderwerp is ook hier niet duidelijk, maar kan te maken hebben gehad met de belangen die Albrecht nog steeds in de Duitse gebieden had. Daarnaast had Christiaan IV een grote invloed in de Noord-Duitse staten, waardoor het logisch was om beide gebieden in één missie te bezoeken.²³⁵

Du Faing vertrok op 6 oktober 1612 vanuit Brussel, aan het hoofd van een stoet die drie koetsen en 25 personen telde, waaronder cavalisten en andere *Gentilhommes*. Aangezien sinds 1609 het Twaalfjarig Bestand was ingegaan, konden ze door de Republiek reizen richting Hamburg, om van daar door te gaan naar Holstein en Sleeswijk, zodat hij via Nyborg en Roskilde in Kopenhagen aankwam op 15 november.²³⁶ Du Faing werd er door de kanselier ontvangen, die de afwezige koning van zijn komst op de hoogte bracht, en ondergebracht in de vertrekken voor ambassadeurs.²³⁷ Christiaan IV kwam op 19 november terug naar Kopenhagen, en gaf Gilles du Faing de volgende dag al een audiëntie met groot eerbetoon, waarbij du Faing brieven van Filips III en Albrecht en Isabella overbracht.²³⁸ De Spaanse koning drukte grote spijt uit en verklaarde zich bereid te helpen waar hij kon om het verdriet te verlichten.²³⁹ Du Faing bracht, vermoedelijk in een meer private audiëntie, de

²³² GENT, Sint-Baafskathedraal : grafsteen van Gilles du Faing, Gent, s.d.

²³³ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 6, fol. 122r-122v, Filips III, *Lettre de sa majesté catholique Phle 3e a messire Gilles du Faing, chevalier, la conseil et gentilhomme de la bouche des serenissimes auchiducqs pour l'ambassade vers le roy de Denemarck*, 19 juli 1612.

²³⁴ H. LONCHAY en J. CUVELIER, *Correspondance de la Cour d'Espagne sur les affaires des Pays-Bas au XVIIe siècle*, Brussel, 1923-1937, 381.

²³⁵ PAUL DOUGLAS LOCKHART, 'Denmark and the Empire: A Reassessment of Danish Foreign Policy under King Christian IV', *Scandinavian Studies*, 64 (1992), 403.

²³⁶ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 6, fol. 152r-154r, Gilles du Faing, *Suiect de l'ambassade du baron de Jamoigne, seigneur du Fain au nom de sa majesté vers le roy de Denemarck en l'an 1612*, 1612.

²³⁷ PERGAMENI, 'Le voyage de Gilles du Faing', 279.

²³⁸ Ibidem, 280.

²³⁹ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 6, fol. 124r-124v, Filips III, *La lettre de sa majesté au roy de Denemarck est en langue Allemande, et le translât en langue françoise, suyt*, 19 juli 1612.

geheime kwestie van Filips III aan, wat Christiaan IV in zijn brief aan Filips III vermeldde, erbij zeggend dat hij du Faing mondeling geantwoord heeft zodat die dat discreet kon doorgeven aan Filips III.²⁴⁰

In het verslag van de ambassade dat du Faing later opstelde, gaat hij dieper in op alles wat er tijdens zijn verblijf in Denemarken gebeurd is. Hij dineerde verschillende keren met Christiaan IV, die uit respect voor de Habsburgse koning du Faing eerst liet bedienen en op een fluwelen stoel naast hem liet plaatsnemen.²⁴¹ Du Faing had ook een onderhoud met Christiaan V, de jonge kroonprins, die een brief meegaf voor de toekomstige Filips IV van Spanje, en met de prinsen Frederik en Ulrik. Hij ging op hazenjacht met de koning en volgde hem naar enkele van diens residenties, waar ze na het dineren samen dronken op de gezondheid van de Spaanse koninklijke familie, de aartshertogen en de Engelse koninklijke familie, en Gilles du Faing ook op de Deense koning en de kanselier.²⁴² Daarnaast kreeg du Faing een goed overzicht van de militaire kracht van Denemarken, op dat moment verwickeld in de eindfase van de Kalmaroorlog tegen Zweden, doordat hij een rondleiding van het arsenaal in Kopenhagen en de oorlogsvloot kreeg. De koning raakte blijkbaar zo op du Faings gezelschap gesteld, dat hij hem meenam naar het kasteel in Frederiksborg voor de laatste dagen van zijn ambassade.²⁴³ Op 30 november nam du Faing afscheid van Christiaan IV, die hem een juweel ter waarde van 2000 florijnen gaf. Hij vertrok de volgende dag uit Frederiksborg onder begeleiding van de maarschalk-generaal van het Deense leger.²⁴⁴ Op de terugweg voerde hij een missie voor de aartshertogen uit, door langs te gaan bij vijf hoge Duitse edelen. Het ging om de hertog van Holstein en Sleeswijck Jean Adolf, de aartsbisschop van Bremen Jean Frederik, de bisschop van Osnabrück Philippe Sigismund, de bisschop van Minden Christianus en de bisschop van Paderborn Dietrich IV. De eerste twee behoorden tot dezelfde familie als de koning van Denemarken, de derde en vierde kwamen uit het huis Brunswijck en de vijfde uit het huis Fürstenberg.²⁴⁵ Op 27 december was hij terug in Brussel en stuurde de brieven van Christiaan IV aan Filips III en de aartshertogen door.²⁴⁶

Na zijn terugkeer stelde hij een uitgebreid rapport op over de ambassade, bedoeld voor Filips III, dat uit drie delen bestond. Ten eerste rapporteerde hij over alles wat hij mondeling van de koning of diens ministers had vernomen. Ten tweede een schets van de huidige situatie in Denemarken, bijvoorbeeld de sterkte van het leger en de vloot of de relatie tussen Denemarken en de Republiek.

²⁴⁰ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 6, fol. 125r-125v, Christiaan IV, *Response du roy de Denemarck a sa majesté laquelle est en langue Allemande, et est translattée comme ensuyt : et les tiltres (pour briefvete) se laissent des ambedeux roys*, 21 november 1612 ; LONCHAY en CUVELIER, *Correspondance de la Cour d'Espagne*, 391.

²⁴¹ GILLES DU FAING, fol. 152r-154r, *Suiect de l'ambassade* ; PERGAMENI, 'Le voyage de Gilles du Faing', 266-267.

²⁴² PERGAMENI, 'Le voyage de Gilles du Faing', 286.

²⁴³ Ibidem, 288.

²⁴⁴ Ibidem, 288-289.

²⁴⁵ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 6, fol. 129r, Albrecht en Isabella, *Les serenissimes archiducqs Albert et Isabel Clara Eugenia Infante de Espagne, princes et seigneurs souverains des Pays Bas*, 1613.

²⁴⁶ GILLES DU FAING, fol. 152r-154r, *Suiect de l'ambassade*.

Ten derde over de ontvangst en behandeling die hij er gekregen heeft. Al deze documenten bundelde hij in een rapport van in totaal 74 folio's. Hij was duidelijk trots op dit rapport, want onder deze opsomming vulde hij aan dat kardinaal Guido Bentivoglio het gebruikte om zijn *Breve relatione di Dinamarca* te schrijven.²⁴⁷ Zoals bij eerdere missies ontving hij erkenning van zijn superieuren. Filips III, Albrecht, de markies van Guadeleste (Spaanse ambassadeur bij die laatste), Antonio Aróztegui en Juan de Ciriza (beide staatssecretarissen van Filips III) lieten hem weten dat ze erg tevreden waren over hem en de resultaten die hij bij deze ambassade had kunnen bereiken. De koning prees in het bijzonder zijn voorzichtigheid die hij aan de dag had gelegd, en beloofde dat du Faing hier nog gunsten voor zou ontvangen als beloning.²⁴⁸

Deze missie vormde in zekere zin de bekroning voor de inspanningen die Gilles du Faing al jaren leverde om hogerop te geraken. Als officiële ambassadeur van een van de belangrijkste vorsten in Europa, die in rechtstreekse gesprekken trad met een andere koning, genoot hij hier van een ongekend prestige. Het nauwe contact dat hij tijdens zijn verblijf in Denemarken had met Christiaan IV wijst erop dat hij als een persoon van groot belang werd gezien. Aangezien du Faing een uitgebreid verslag geeft van de sterkte van het Deense leger en de relatie tussen Denemarken en de Republiek, bestond de geheime opdracht waarschijnlijk uit het polsen of een eventuele alliantie tegen de Republiek mogelijk was. Het was immers algemeen gekend dat het Twaalfjarige Bestand zou eindigen in 1621 en dat de vijandigheden hoogstwaarschijnlijk zouden hervatten.

Zo'n alliantie met Denemarken leek mogelijk te zijn voor Spanje. Christiaan IV voerde immers zijn hele koningschap een agressieve buitenlandse politiek, erop gericht om Denemarken tot een Europese eersterangsstaat te maken. Deze politiek was vooral tegen Zweden en het Heilige Roomse Rijk gericht, maar keek ook naar onder andere de Republiek en Engeland. Om zijn plannen te verwezenlijken, had de vorst het leger, de vloot en de economie van zijn land hervormd, met wisselend succes.²⁴⁹ Een bondgenootschap zou voor het Spaans-Habsburgse rijk eveneens enkele voordelen inhouden. Tien jaar na de missie van du Faing, stelde Olivares concrete plannen op om de Republiek van haar rijkdommen te beroven door een maritieme blokkade. Hierbij zouden de Denen,

²⁴⁷ GILLES DU FAING, fol. 152r-154r, *Suiect de l'ambassade* ; LONCHAY en CUVELIER, *Correspondance de la Cour d'Espagne*, 393-394 ; PERGAMENI, 'Le voyage de Gilles du Faing', 270.

²⁴⁸ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 6, fol. 127r, Filips III, *Response de sa majesté Phle 3e roy des Espagnes au seigneur du Faing son ambassadeur sur ses lettres et despesches*, 10 maart 1613 ; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 6, fol. 127v, Albrecht, *Son Alteze le serenissime archiducq Albert fut soivy de declairer et dire au seigneur du Faing qu'elle avoit receu lettres de sa majesté laquelle avoit toute satisfaction et contentement de son ambassade, et qu'elle la y en scavoit bon gré, et qu'elle en auroit mémoire*, 1613 ; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 6, fol. 128r, Antonio de Aróztegui, *Lettre du seigneur Antonio de Aróztegui du conseil et secretaire d'estat du roy au seigneur du Faing sur le suiect de l'ambassade que dessus*, 20 februari 1613 ; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 6, fol. 128v, Juan de Ciriza, *Lettre du seigneur Juan de Ciriza du conseil et secretaire d'estat du roy au seigneur du Faing sur ladicte ambassade*, 2 maart 1613.

²⁴⁹ LOCKHART, 'Denmark and the Empire', 391-398.

met de moderne oorlogsvloot die Christiaan IV had opgebouwd, een nuttige partner zijn. Deze plannen zijn weliswaar jaren na de ambassade opgesteld, maar de optie om de Republiek in de tang te nemen door de hulp van Denemarken te gebruiken lag al langer op tafel in Madrid.²⁵⁰ Denemarken was dan wel protestant, maar een alliantie was nog steeds mogelijk. Dit kwam enerzijds door het grote respect van Christiaan IV voor Filips III, die hij volgens het verslag van du Faing omschreef als “le plus grand monarche de l’Europe”.²⁵¹ Anderzijds, was Christiaan IV niet echt betrokken bij het verdedigen van de protestantse zaak. Dit laatste element bleek echter meer in het nadeel dan in het voordeel van een alliantie te spelen. Christiaan IV wou zijn land immers buiten de confessionele conflicten in de Nederlanden en de Duitse gebieden houden, en wees daarom uiteindelijk alle voorstellen van zowel de Republiek als van de Spaans-Habsburgse vorsten af.²⁵²

De timing van de ambassade van du Faing naar Denemarken, kan echter nog op een andere motivatie ervoor wijzen. Eerder dat jaar, toen Mathias tot keizer van het Heilige Roomse Rijk was gekozen, was Christiaan IV immers de oppositiekandidaat van de protestantse prinses.²⁵³ Als hertog van Sleeswijk en Holstein was hij voor de functie verkiesbaar. In dit licht, er rekening mee houdend dat Denemarken zijn militaire macht aan het opbouwen was en dat het algemeen geweten was dat het Twaalfjarig Bestand zou aflopen in 1621, kan de missie ook tot doel gehad hebben om Denemarken buiten enige vijandige coalitie te houden. Denemarken zou uiteindelijk toch een coalitie vormen met de Republiek, maar pas in 1625, toen de geopolitieke situatie op het continent volledig veranderd was door het uitbreken van de 30-jarige oorlog.²⁵⁴ Wat het exacte onderwerp van de geheime missie ook was, afgaande op de loftuitingen die hij achteraf kreeg lijkt du Faing succesvol te zijn geweest.

De benoeming van du Faing voor deze missie is opmerkelijk. Het was immers Filips III die hem deze missie gaf, en pas daarna de aartshertogen. Filips III had deze missie op aanraden van Albrecht aan du Faing toevertrouwd. De aartshertog schreef aan de koning dat du Faing over ‘alle nodige kwaliteiten’ voor zo’n missie beschikte.²⁵⁵ Daarnaast had du Faing reeds een sterke reputatie weten uit te bouwen, tot in Madrid, en had hij connecties tot op de hoogste niveaus van het bestuur. Aangezien hij nog niet beschikte over een titel als hertog, graaf of baron, en zijn voornaamste patroon er niet meer was, waren zijn capaciteiten en zijn positie als *Gentilhomme de la Bouche* het enige dat hiervoor konden zorgen. Desondanks omvatte de missie echter een persoonlijk nadeel voor

²⁵⁰ ELLIOTT, ‘A Question of Reputation?’, 481 ; R.A. STRADLING, *The Armada of Flanders. Spanish Maritime Policy and European War, 1568-1668*, Cambridge, 1992, 50.

²⁵¹ GILLES DU FAING, fol. 152r-154r, *Suict de l’ambassade*; LONCHAY en CUVELIER, *Correspondance de la Cour d’Espagne*, 393.

²⁵² LOCKHART, ‘Denmark and the Empire’, 405 ; PETER LIMM, *The Dutch Revolt 1559-1648*, Londen, 1994, 39.

²⁵³ LOCKHART, ‘Denmark and the Empire’, 408.

²⁵⁴ *Ibidem*, 409 ; LIMM, *The Dutch Revolt*, 81.

²⁵⁵ RAEYMAEKERS, *One foot in the palace*, 257-258.

du Faing. Aangezien gemaakte kosten voor ambassades vaak met jaren vertraging of helemaal niet werden terugbetaald, moest hij daar in de praktijk zelf voor instaan, wat hem een behoorlijke som heeft gekost.²⁵⁶ Mede de verhoging in zijn onderhoudsgeld waar Filips III voor gezorgd had, zullen het mogelijk gemaakt hebben voor du Faing om een dergelijke missie financieel te dragen.

Conseil de Guerre

“Il a esté faict du conseil de guerre du roy par patentes du 5e de may 1613”.²⁵⁷ Meer woorden maakte Gilles du Faing niet vuil aan een toch niet onbelangrijke promotie. Du Faing werd officieel een lid van de Raad van Oorlog van koning Filips III. Ook onder Filips IV bleef du Faing deze positie behouden, wat blijkt uit latere brieven waarin de koning hem als lid van zijn oorlogsraad omschreef.²⁵⁸ Dat orgaan had verschillende bevoegdheden, die in twee pijlers opgedeeld zijn. Ten eerste het bestuurlijke deel, dat taken omvatte als de vorst adviseren omtrent militaire aangelegenheden, de dagelijkse administratie van de permanente legereenheden op zich nemen en een persoonlijke selectie opstellen voor benoemingen. Het tweede deel was het juridische. Alle juridische zaken die voortvloeiden uit de toepassing van het recht met betrekking tot militair personeel, alsook die welke vanwege hun doel met het militaire beleid te maken hadden, vielen onder de bevoegdheid van de Raad van Oorlog.²⁵⁹ Vanaf de 17de eeuw voerde deze Raad, in tegenstelling tot wat de naam doet vermoeden, een meer pacifistische koers. Dit betekende echter nog niet het streven naar een stabiele en duurzame vrede, maar meer de erkenning van de noodzaak van periodes van vrede tussen twee oorlogen door. De economische realiteit liet permanente oorlogvoering immers niet toe, een feit waar de Raad van Oorlog zich bewust van was.²⁶⁰

Aangezien du Faing deze benoeming slechts enkele maanden na de loftuitingen uit Madrid voor zijn ambassade naar Denemarken kreeg, was dit mogelijk een beloning voor de goed uitgevoerde missie. De benoeming maakt het bovendien nog waarschijnlijker dat het onderwerp van de gesprekken met Christiaan IV van militaire aard was. Daarnaast had du Faing de nodige ervaring met militaire aangelegenheden. Dit was echter niet langer de belangrijkste voorwaarde voor toetreding tot de Raad van Oorlog in de tijd van Filips III. Diens favoriet, de hertog van Lerma, controleerde de benoemingen en plaatste er adellijke vertrouwelingen die niet altijd even veel

²⁵⁶ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 6, fol. 133v, Isabella, *Response de madame la serenissime infante a sa majesté sur sa lettre et pretensions du baron de Jamoigne, y feu de oficio*, 6 december 1631.

²⁵⁷ GILLES DU FAING, fol. 52r-69v, *Quelques services, ambassades, et employs*.

²⁵⁸ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 6, fol. 50v-51v, Filips IV, *Lettre de sa majesté Phle 4e a la serenissime Infante en faveur des enfantz du baron de Jamoigne*, 5 december 1624.

²⁵⁹ DOMINGUEZ NAFRIA en JUAN CARLOS, *El real y supremo consejo de guerra (siglos XVI - XVIII)*, Madrid, 2001, 413-414 ; A. THOMPSON, 'The Armada and Administrative Reform: The Spanish Council of War in the Reign of Philip II', *The English Historical Review*, 82 (1967), 698.

²⁶⁰ NAFRIA en CARLOS, *El real y supremo consejo de guerra*, 103-104.

militaire ervaring hadden als hun voorgangers onder Filips II.²⁶¹ Du Faing zelf hoefde echter niet één van de vertrouwelingen van Lerma te zijn geweest, of zelfs maar met hem in contact hebben gestaan. Gezien het feit dat hij nooit meer naar Spanje reisde na de reis van 1598-1599, is het immers niet zo dat du Faing echt deel uitmaakte van de raad die in Madrid vergaderde en de koning adviseerde. Hij was meer een militaire raadgever over de situatie in de Habsburgse Nederlanden. Eerder, in 1574, was Don Alonso de Vargas tot Raadgever van Oorlog in de Nederlanden benoemd, waar hij ook het bevel over de cavalerie voerde.²⁶² Gilles du Faing zal een gelijkaardige positie gehad hebben, waarbij hij officieel tot de Raad van Oorlog behoorde, maar in de praktijk enkel adviezen en rapporten opstuurde vanuit de Nederlanden.

Du Faing kreeg deze promotie om drie redenen. Allereerst had hij, zoals hierboven uitgelegd, de nodige ervaring met militaire zaken. Opvallend hierbij is wel dat hij nog geen grote leidinggevende functies had bekleed. Zelfs als het om slechts één compagnie cavalerie ging is het nog niet zeker of hij het bevel heeft gekregen (zie het vorige hoofdstuk). De tweede reden is zijn reputatie en het feit dat hij goed werk afleverde. Tijdens de ambassade naar Denemarken had hij bewezen dat hij onderhandelingen omtrent militaire zaken en rapporten over militaire situaties tot tevredenheid van zijn superieuren in Madrid kon afwerken. Hierdoor kan de benoeming als een beloning voor de ambassade gezien worden. De derde en laatste reden, en wellicht de belangrijkste, is dat du Faing opnieuw kon bouwen op zijn netwerk. Twee van de felicitatiebrieven na zijn terugkomst in Brussel uit Denemarken, kwamen immers van Antonio de Aróztegui en Juan de Ciriza. Beide heren waren lid van de Raad van Oorlog. Daarbij was Ciriza een trouwe dienaar van de hertog van Lerma, en dus in een uitstekende positie om nieuwe raadsleden voor te dragen.²⁶³ Opnieuw speelde dus een combinatie van zijn goede reputatie en het uitgebreide netwerk dat hij doorheen zijn carrière had weten op te bouwen, een doorslaggevende rol in het verkrijgen van benoemingen.

Ontvangsten van buitenlandse ambassadeurs

Toen hij terugkeerde van zijn laatste grote reis, de ambassade naar Denemarken, was Gilles du Faing reeds meer dan vijftig jaar oud. Voortaan zou hij in de Zuidelijke Nederlanden of de onmiddellijke omgeving ervan als Lotharingen of Trier blijven. Dit betekent echter niet dat hij geen grote rol meer speelde op het internationale diplomatieke toneel. In tegendeel zelfs, want du Faing werd meer dan in voorgaande jaren ingezet om de ontvangst van buitenlandse ambassadeurs op zich te nemen. Dit betekent ook dat hij de inleidende onderhandelingen mee bepaalde voor de ambassadeurs de echte onderhandelingen met de aartshertogen konden beginnen. Het was een standaardtactiek van

²⁶¹ Ibidem, 113.

²⁶² THOMPSON, 'The Armada and Administrative Reform', 716.

²⁶³ NAFRIA en CARLOS, *El real y supremo consejo de guerra*, 114.

Albrecht om eerst zijn *Gentilhommes* te sturen om het ijs te breken, waarna technocraten en juristen de onderhandelingen verder konden uitwerken.²⁶⁴

De ontvangst van buitenlandse ambassadeurs, vooral als ze namens belangrijke vorsten optraden of zelf hoge titels droegen, ging in de Nieuwe Tijd gepaard met veel symboliek, ceremonie en pracht en praal.²⁶⁵ Het was een kans voor het hof om indruk te maken op buitenlandse gasten. Daarbij was het in onderhandelingen belangrijk om sterk over te komen, waarvoor de eerste indruk op de buitenlandse ambassadeur bepalend kon zijn. Bijvoorbeeld aan het Spaanse hof van Filips IV was de ontvangst van een ambassadeur één van de weinige gelegenheden waar de koning zelf prominent te zien was.²⁶⁶ Toen du Faing naar Denemarken ging, kon hij pas een dag nadat de koning in Kopenhagen was aangekomen ontvangen worden, omdat Christiaan IV zijn hof goed wou organiseren om de ontvangst met de nodige schittering uit te voeren.²⁶⁷ De ontvangsten die du Faing moest regelen voor de verschillende ambassadeurs, waren dus zeker zaken van staatsbelang. Hierdoor was het essentieel dat de ontvangst geregeld werd door iemand die genoeg vertrouwen genoot om namens de aartshertogen op te treden, en ook over genoeg prestige en aanzien beschikte om dit optreden geloofwaardig te maken voor hoge buitenlandse gasten. Dat du Faing vanaf nu deze missies kreeg, geeft dus aan dat zijn ster nog steeds rijzende was en zijn invloed groeide.

Voor 1614 had du Faing reeds sporadisch dergelijke missies gekregen. Zo prees Mansfelt hem reeds in 1595 voor “pour son traictement accordé a son Exelence”, en beloonde de graaf hem hier zelfs voor met 1000 escus.²⁶⁸ Daarnaast stond hij in voor het ontvangen van keizerlijke ambassadeurs in Luik in 1600. Drie jaar later bood hij onderdak aan Lenoncourt uit Lotharingen in zijn huis in Gent en in 1612 begeleidde hij de keurvorst van Mainz naar Notre Dame de Montagut en daarna naar het hof in Brussel. Du Faing had dus al enige ervaring met het ontvangen van ambassadeurs, en had hier op zijn vele ambassades kennis over kunnen opdoen. Daarnaast had hij op deze ambassades een buitenlands netwerk kunnen opbouwen, dat bij het ontvangen van sommige ambassadeurs van pas kon komen.

Vanaf 1614 was hij erg vaak betrokken bij de ontvangsten. Dat jaar alleen al kreeg hij op bevel van Albrecht vijf dergelijke missies. Ten eerste ontving hij de graaf van Gazoldo, die als ambassadeur voor Mantua optrad. Ten tweede volgde de graaf van Hohenzollern, ambassadeur voor de keurvorst van Keulen, gedurende negen dagen. Als derde kwam de aartsbisschop van Bremen, die

²⁶⁴ RAEYMAEKERS, *One foot in the palace*, 258-259.

²⁶⁵ NATHALIE RIVÈRE DE CARLES, *Early Modern Diplomacy, Theatre and Soft Power: The Making of Peace*, Palgrave Macmillan, 2016, 3 ; STEPHEN ROSE, ‘Trumpeters and diplomacy on the eve of the Thirty Years’ War: the album amicorum of Jonas Kröschel’, *Early Music*, 40 (2012), 379.

²⁶⁶ A. DICKENS (ed.), *The Courts of Europe. Politics, Patronage and Royalty. 1400-1800*, Londen, 1977, 169.

²⁶⁷ PERGAMENI, ‘Le voyage de Gilles du Faing’, 280.

²⁶⁸ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 6, fol. 20r-20v, Mansfelt, *Auctorisation du prince et conte de Mansfelt au seigneur du Faing*, 6 augustus 1596.

hij iets meer dan een jaar daarvoor op bevel van de aartshertogen had ontmoet op de terugweg uit Denemarken. Het is dus aannemelijk dat de eerste ontmoeting productief is geweest, zodat de aartsbisschop nog helemaal naar de Zuidelijke Nederlanden afreisde om verder te onderhandelen met de aartshertogen. Ten vierde ontving hij in augustus de ambassadeurs van drie katholieke keurvorsten uit het Heilige Roomse Rijk, waar hij naar eigen zeggen drie weken mee bezig was. Het feit dat hij drie weken lang betrokken was bij deze ambassadeurs, geeft opnieuw aan dat zijn rol niet enkel het organiseren van de ontvangst was, maar dat hij ook actief betrokken was in de onderhandelingen die daarop volgden. Als vijfde en laatste voor dat jaar, hielp hij in september bij de ontvangst van de heren Refuge en Preau, ambassadeurs van Frankrijk.²⁶⁹ Tijdens dit jaar zijn er al verhoudingen zichtbaar die de komende jaren zullen terugkeren. Du Faing was betrokken bij de ontvangsten van ambassadeurs uit verschillende gebieden van Europa, gaande van Italië tot Frankrijk en later nog onder andere Engeland, Lotharingen en Polen. Niettemin lag er een duidelijke focus op afgezanten uit de Duitse gebieden. Door de afkomst van aartshertog Albrecht, zoon van keizer Maximiliaan II, en de alliantie tussen de twee grote Habsburgse rijken waren de relaties met deze gebieden erg belangrijk. De ambassades uit deze gebieden waren dus eveneens belangrijk, waardoor de missie en positie van du Faing aan gewicht won. Daarbij komt dan nog dat Gilles du Faing als Luxemburger heel geschikt was als tussenpersoon tussen het Brusselse hof en keurvorsten in Keulen, Mainz of Trier. Zijn eerste buitenlandse missie voor Albrecht was dan ook naar de Duitse gebieden. Het is dus logisch dat hij vooral betrokken was bij het ontvangen van afgezanten uit deze regio's.

In de volgende jaren was du Faing nog verschillende keren betrokken bij de ontvangsten van en onderhandelingen met buitenlandse ambassadeurs. In 1615 was dit het geval voor de graaf van Hohenzollern, die voor een langere periode in Brussel was. In augustus kwam de hertog van Saksen, die du Faing aanduidde als Louis Ernest maar het gaat hier waarschijnlijk om Johan Ernst I. Twee jaar later deed hij hetzelfde voor de graaf van Frankenburg die als ambassadeur van de keizer op weg was naar Spanje. In 1618 ontving hij eerst de hertog Frederik van Saksen-Altenburg, daarna aartshertog Karel en vervolgens nog de hertog van Neubourg en opnieuw de graaf van Hohenzollern.

Het volgende jaar was opnieuw druk gevuld met een ambassadeur van de keizer, een van de hertog van Neubourg, een ambassadeur van Frankrijk en de burggraaf van Doncaster die één van de favorieten van Jacobus I van Engeland was en als diens ambassadeur op weg naar het Heilige Roomse Rijk was. Omtrent de ontvangst van de Franse ambassadeur, tekende du Faing het volgende op in zijn carrièreoverzicht:

²⁶⁹ GILLES DU FAING, fol. 52r-69v, *Quelques services, ambassades, et employs*.

“Au mesme an, arriva a Bruxelles le 20e de mars le comte de Roteguyon, ambassadeur du roy de France, pour plaindre le dueil de l’empereur et imperatrice acompaigné d’environ 80 personnes, y compris 30 gentilhommes, et le seigneur du Faing estant absent il fut appellé expressement, et ait chargé de S.A.A.S. de l’adsister : ledict ambassadeur partit le 29e dudict mois.”²⁷⁰

Hieruit blijkt dat indien du Faing afwezig was van het hof, de aartshertogen hem expliciet terugriepen om hen bij te staan in de ontvangst van deze ambassadeurs. Dit wijst erop dat ze erg tevreden waren over zijn eerdere ontvangsten en onderhandelingen, en zijn hulp en raad vroegen voor dergelijke zaken. Het vertrouwen dat du Faing genoot was dus aanzienlijk, net als de invloed die hij daardoor kon uitoefenen.

In 1620 ontving hij een ambassadeur uit Lotharingen bij hem thuis, en het jaar erop stond hij de zoon van de landgraaf van Hessen bij tijdens diens bezoek aan Brussel. Du Faing noteerde hier volgend korte zinnetje bij: “(...) l’arrive dudict lantgraff a Bruxelles fut le 12^e de juillet, cet (S.A.S. mourut le 13^e) et en partit le 15^e d’aoust.”²⁷¹ Hieruit blijkt dat du Faing aanwezig was in Brussel op het moment dat aartshertog Albrecht stierf, maar het is opvallend dat hij verder niets schreef over de dood of begrafenis van de aartshertog, alhoewel hij wel degelijk meeliep in de begrafenisstoet. De mis hier werd overigens opgedragen door Jacques Boonen, aartsbisschop van Mechelen en peter van du Faing’s zoon Jacques Joseph.²⁷² Met de dood van Albrecht waren alle drie de patroonfiguren uit de beginperiode van du Faings carrière, namelijk Mansfelt, Filips II en Albrecht, gestorven. Hij bleef wel nog in dienst van Isabella.

Al deze ontvangsten van ambassadeurs gaven aan dat, hoewel hij geen lange reizen meer maakte, de rol van du Faing op het internationale toneel nog niet uitgespeeld was. Hij bleef betrokken bij onderhandelingen, en zijn expertise hieromtrent werd zeer op prijs gesteld door de aartshertogen. Belangrijker echter was het vertrouwen dat zij klaarblijkelijk in hem stelden. Ze wisten dat ze erop konden rekenen dat hij de ontvangsten en onderhandelingen tot een goed einde zou brengen. Hierdoor had hij een zekere bewegingsvrijheid bij deze gesprekken, waardoor hij een grote informele invloed kon uitoefenen. Hoewel ze dus geen expliciete promoties met zich meebrachten, betekenden deze missies wel dat du Faing nog steeds een rol te spelen had aan het hof, waardoor hij aan informele invloed en prestige won. Ten slotte breidde hij zijn reeds uitgestrekte netwerk nog verder uit met enkele internationale contacten.

²⁷⁰ GILLES DU FAING, fol. 52r-69v, *Quelques services, ambassades, et employs*.

²⁷¹ GILLES DU FAING, fol. 52r-69v, *Quelques services, ambassades, et employs*.

²⁷² JACQUES FRANQUART en ERYCIUS PUTEANUS, *Pompa funebris optimi potentissimiq. principis Alberti Pij, archiducis austriacae, ducis burg. bra. &c.*, Brussel, 1623.

Soeverein baljuw van Vlaanderen

Voor zijn lange carrière en goede staat van dienst, ontving du Faing een *merced*.²⁷³ In 1617 volgde hij Jacques de Langlée op als soeverein baljuw van Vlaanderen.²⁷⁴ Het was niet ongewoon dat *Gentilhommes* een functie in de administratie of als baljuw kregen.²⁷⁵ Op die manier konden de aartshertogen immers hun greep op de administratie versterken. De soeverein baljuw van Vlaanderen was een juridische functie die tot de middeleeuwen terugging. Zijn bevoegdheden omvatten vooral het bestraffen van doodslag, agressie, beledigingen, landloperij en hekserij. Voor de 17de eeuw handelden ze vooral over kapitale misdrijven, maar vanaf dan vormt dit slechts een kleine categorie van de criminele feiten die ze bestraffen. Sinds 1570 verloren ze ook het gratierecht voor misdadigers, en konden ze enkel nog gratie verlenen op koninklijk bevel.²⁷⁶ Doordat de jurisdictie van de soeverein baljuw zich over het hele graafschap Vlaanderen uitstreckte, kwamen ze vaak in conflict met de lokale autoriteiten die hen als een inbreuk op hun privileges en de rechten van hun inwoners beschouwden.²⁷⁷ Tegen de 16de eeuw was de functie echter vooral een prestigefunctie geworden die voorbehouden werd aan de zwaardadel, en waarvan de administratieve kosten vaak met jaren vertraging werden terugbetaald, waardoor de baljuw zelf over de nodige financiële middelen moest beschikken.²⁷⁸ Net als de meeste soeverein-baljuws, groeide Gilles du Faing op in een familie die haar lot aan de vorstelijke dienst hadden gekoppeld.²⁷⁹

Om soeverein baljuw van Vlaanderen te worden, moesten de kandidaten een rekest opsturen naar de vorst, waarna onder andere de Raad van State en de Raad van Financiën een advies uitbrachten over de mogelijke kandidaten.²⁸⁰ Zo blijkt uit de commissiebrief van Gilles du Faing dat de hoofden thesaurier-generaal en de gecommiteerden van de Raad van Financiën een advies over hem hadden uitgebracht.²⁸¹ Eén van deze thesaurier-generaals was Croonendaele, met wie du Faing reeds eerder in verband met zaken rond Luxemburg had gecorrespondeerd en die hij dus al kende. Du Faing ontving op 8 augustus 1617 de commissiebrief, zwoor diezelfde dag nog de eed van trouw aan de aartshertogen persoonlijk en stelde op 11 september zijn borg waarna hij het ambt verkreeg.²⁸² De functie was voor het leven, al nam hij korte tijd voor zijn dood in 1633 ontslag om het ambt door te geven aan zijn zoon. Het is opvallend dat juridische vorming geen vereiste voor het ambt was, terwijl du Faing hier wel ervaring had door de assisen met Lotharingen. Vlaamse afkomst

²⁷³ VAN GELDER, *Tussen veel vuren*, 227.

²⁷⁴ *Ibidem*, 99-100; GILLES DU FAING, fol. 52r-69v, *Quelques services, ambassades, et employs*.

²⁷⁵ RAEYMAEKERS, *One foot in the palace*, 173.

²⁷⁶ VAN GELDER, *Tussen veel vuren*, 99-100.

²⁷⁷ *Ibidem*, 106-107.

²⁷⁸ *Ibidem*, 187, 229-230.

²⁷⁹ *Ibidem*, 225.

²⁸⁰ *Ibidem*, 189-190.

²⁸¹ *Ibidem*, 190.

²⁸² *Ibidem*, 211.

langs de andere kant, was wel een vereiste, terwijl hij uit Luxemburg kwam. Het is echter wel mogelijk dat hij door zijn huwelijk en het feit dat hij reeds veertien jaar in Gent woonde, tot Vlaming genaturaliseerd was.²⁸³ Dit is niet het enige voordeel dat hij uit zijn huwelijk haalde en hem hielp deze functie te verkrijgen. De vader van zijn vrouw Marguerite, Piere de Steelandt, had het tot eerste raadsheer van de Raad van Vlaanderen geschopt, en haar grootvader langs moederskant was president van deze raad geweest en had in de Bloedraad gezeteld. Via zijn schoonfamilie had du Faing dus goede relaties in Vlaanderen verkregen op juridisch-bestuurlijk niveau.²⁸⁴

De enige bewaarde rekening van een soeverein baljuw van Vlaanderen voor de periode 1575-1656 is van Gilles du Faing. De rekening loopt van 18 augustus 1624 tot 18 augustus 1625 en biedt een inzicht in hoe du Faing het ambt invulde.²⁸⁵ Zo is er sprake van boetes voor het bezit van Frans, Hollands of Zeeuws geld, een misdaad in oorlogstijd, maar niet van doodslag, agressie, religieuze delicten of diefstal. Landlopers werden wel nog kordaat veroordeeld onder zijn beleid.²⁸⁶ Daarnaast nam hij het op voor zijn personeel door een loonsverhoging te vragen voor de luitenants en sergeanten die hem als soeverein baljuw bijstonden.²⁸⁷ Hij verdedigde ook zijn luitenant Charles Thumaisnil toen die door de Raad van Vlaanderen veroordeeld werd tot geseling en verbanning. Du Faing vorderde de Raad hiervoor voor de Geheime Raad, omdat hij vond dat het recht om zijn officieren te straffen aan hem en niet de Raad van Vlaanderen toekwam. Deze tussenkomst was echter slechts deels succesvol, aangezien de Geheime Raad het preventierecht over misdrijven begaan door officieren van de soeverein baljuw aan zowel de Raad van Vlaanderen als de baljuw zelf toekende.²⁸⁸ Sinds het einde van de 16de eeuw trok de soeverein baljuw niet meer door heel het graafschap rond zoals daarvoor gebruikelijk was. Gilles du Faing volgde deze trend door vele processtukken naar hem te laten opsturen in Gent of Brussel om ze van daar te behandelen.²⁸⁹

Het baljuwschap werd aan du Faing toegekend als bedanking voor alle bewezen diensten.²⁹⁰ Aangezien de functie door de centrale overheden in Brussel werd verleend, was het Albrecht zelf die een hand heeft gehad in de benoeming. De uitbreiding van zijn netwerk via zijn schoonfamilie heeft hier ook bij geholpen, al kon zijn schoonvader zelf hem niet meer helpen deze functie te verkrijgen, aangezien hij drie jaar eerder overleden was. Du Faings positie als *Gentilhomme de la Bouche* kon

²⁸³ Ibidem, 194, 221-222.

²⁸⁴ VAN GELDER, *Tussen veel vuren*, 208-209 ; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 8, s.f., Gilles du Faing, *Trepas et mort de messire Piere de Steelandt, chevalier etc. arivee en la ville d'Ypre pere de dame Marguerite de Steelandt baronne de Jamoigne*, 17 augustus 1613 ; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 8, s.f., Gilles du Faing, *Trepas et mort de dame Marguerite de Martins, femme de messire Piere de Steelandt chevalier etc. et mere de madame Marguerite baronne de Jamoigne etc.*, 23 september 1613.

²⁸⁵ Ibidem, 99.

²⁸⁶ Ibidem, 102

²⁸⁷ Ibidem, 103.

²⁸⁸ Ibidem, 106.

²⁸⁹ Ibidem, 105.

²⁹⁰ Ibidem, 211.

hem opnieuw helpen om zijn zaak rechtstreeks bij de aartshertog te bepleiten. Dat dit echter niet altijd hielp, blijkt uit het feit dat hij op 11 november 1618 verzocht om de functie van hoogbaljuw van Gent, maar dat dit naar Charles de Bourgogne, graaf van Wakkeren, ging.²⁹¹ Dit wijst er wel op dat ondanks zijn vele functies, du Faing nog steeds naar meer op zoek was. Dit moet echter meer omwille van het extra prestige of invloed zijn en niet langer om meer inkomsten te verkrijgen, want de borg die betaald moest worden om soeverein-baljuw te worden en de lange tijd voor terugbetalingen van de kosten, zorgde ervoor dat het ambt enkel naar welgestelde kandidaten kon gaan. De tijd dat hij via Mansfelt om verhogingen van zijn gage moest vragen om in zijn levensonderhoud te kunnen voorzien, was voorbij. Ten slotte was du Faing één van de meest succesvolle soeverein-baljuws van zijn tijd. Hij was de enige sinds 1531 die de functie nog combineerde met een lidmaatschap van een vorstelijke raad, in dit geval de Raad van Luxemburg, en was één van de slechts vier baljuws in de periode 1500-1733 die tijdens zijn baljuwschap er nog in slaagde een adellijke titel te verkrijgen, zoals in het laatste deel van dit hoofdstuk zal blijken.²⁹²

Missies

Gedurende de periode van dit hoofdstuk, bleef Gilles du Faing actief in zijn eerdere functies, met name de Raad van Luxemburg en de onderhandelingen met Lotharingen. Wat de Raad betrof, bleef du Faing zijn rol als tussenpersoon tussen Luxemburg en Brussel vervullen, waarbij hij de belangen van beide kanten vertegenwoordigde bij de andere. Echter, sinds zijn huwelijk met Marguerite de Steelandt, woonde hij in Gent en was hij dus niet meer zo betrokken bij de lopende zaken in Luxemburg als voordien. Hij werd echter op de hoogte gehouden van de zaken daar door de heer d'Ongnies. De familie d'Ongnies kwam uit het huidige Noord-Frankrijk, waar ze enkele belangrijke titels hadden als gouverneur van Philippeville, baron van Dourges en baron van Courières, die over verschillende leden van de familie verdeeld waren.²⁹³ Het is niet bekend welk lid van de familie du Faing hielp in de Raad van Luxemburg, maar dit was hoogstwaarschijnlijk niet een van de baronnen. D'Ongnies stuurde du Faing bijvoorbeeld op 16 september 1613 een kort rapport op om aan te geven wanneer de Raad bij elkaar zou komen, dat er een nieuwe *Conseiller de Courte Robbe* benoemd zou worden en dat de heer van Bonnet, een ander lid van de Raad, gestorven was.²⁹⁴ Op die manier bleef du Faing wel op de hoogte van de belangrijke aangelegenheden rond de Raad van Luxemburg.

Ondanks dat hij minder direct betrokken was bij de Raad, bleef hij er wel een belangrijke figuur en was hij nog steeds een aanspreekpunt voor de centrale overheid in Brussel. Zo stuurde

²⁹¹ Ibidem, 212.

²⁹² Ibidem, 222-224.

²⁹³ FELIX GOETHALS, *Miroir des notabilités nobiliaires de Belgique, des Pays-Bas et du Nord de la France*, deel 2, Brussel, 1857-1862, 614, 919.

²⁹⁴ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 7, s.f., D'Ongnies, *D'Ononyes au seigneur du Faing*, 16 september 1613.

Croonendaele, thesaurier-generaal van de aartshertogen, hem een brief om te vragen de volgende bijeenkomst van de Raad van Luxemburg nog drie weken op te schuiven.²⁹⁵ Daarnaast gaf hij ook bevelen van de aartshertogen door, zoals duidelijk wordt in een brief van 14 oktober 1623 van de heer d'Ongnies: "En response de la vostre du 7^e de ce mois, vous remercie de l'advis que my donnez des debvoirs que suivant le commandement de son Alteze on avoit". Du Faing had dus nog steeds grote invloed in de Raad, en lijkt er een soort cliënt te hebben gehad in de vorm van d'Ongnies. Dit komt nog sterker naar voren in de afsluiter van de brief, waar staat: "Et apres vous avoir baisé mille fois les mains, je me diray, comme tousiours, monsieur, vostre bien humble et asseuré serviteur D'Ongnyes".²⁹⁶ Zulke afsluitende groeten wezen niet altijd op een patroon-client relatie, maar ze waren een middel om de reputatie van de geadresseerde expliciet te bevestigen waardoor ze vaak noodzakelijk waren voor het behoud van het contact tussen een patroon en zijn cliënt.²⁹⁷ Anderzijds ging du Faing nog steeds de problemen van de provincie aankaarten aan het centrale hof. Toen er in 1623 problemen waren in Luxemburg door een nieuwe regeling van de hertog van Lotharingen in verband met de graantoevoer, was het du Faing die deze problemen namens Luxemburg ging aankaarten bij Isabella. De Raad stuurde hem met een brief naar Brussel, waarbij ze afsloten met:

"C'est pourquoy qu'ayans trouvé convenir de donner advis a sadicte Alteze Serenissime ledict seigneur du Faing representera tout ce que dessus a icelle, affin qu'estant informée de la verité, et de la rigueur avecq laquelle l'on se treuve a tout propos traicté du costel de la Lorraine (...)"²⁹⁸

Het is duidelijk dat ze er nog steeds van overtuigd waren dat du Faing hun beste kans vormde om hun belangen bij de aartshertogin te verdedigen. Zelfs nadat zijn voornaamste opdrachtgever, aartshertog Albrecht, gestorven was, bleef du Faing dus een belangrijke tussenrol spelen tussen Luxemburg en Brussel.

Naast deze zaken in de Raad van Luxemburg, bleef du Faing ook actief op het vlak van de onderhandelingen en assisen met Lotharingen, zij het in mindere mate dan voordien. Hij voerde onderhandelingen met de hertog van Lotharingen, bijvoorbeeld in 1613 rond de verkoop en

²⁹⁵ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 7, s.f., Croonendaele, *Finances au seigneur du Faing*, 9 september 1614.

²⁹⁶ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 7, s.f., D'Ongnies, *D'Ononyes au seigneur du Faing*, 14 oktober 1623.

²⁹⁷ JANSSEN, *Creaturen van de macht*, 27.

²⁹⁸ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 7, s.f., Raad van Luxemburg, *Memoire et instruction de ce qui de la part de nous gouverneur, president et conseil de sa majesté a Luxembourg, messire Giles du Faing chevalier, baron de Jamoigne, du conseil de sa majesté, souverain bailly de Flandres, representera a la serenissime infante sur les lettres de credence que luy sont envoyee a tel effect, le tout apres les debvoirs et complinieus de noz treshumbles services et obligations*, 10 februari 1623.

distributie van zout, waar enkele disputen rond waren tussen de hertog en de Raad van Luxemburg.²⁹⁹ Het centrale hof erkende hem wel nog steeds als iemand met veel ervaring rond Lotharingen, wiens advies dan ook op prijs werd gesteld. Zo schreef Croonendaele in 1623 dat de hertog van Lotharingen een brief naar Filips IV en naar Isabella had gestuurd omtrent een probleem met de “pretension seigneurie de la bastide”. Om te weten hoe ze deze zaak best konden aanpakken, vroeg Croonendaele expliciet om het advies van du Faing in deze zaak.³⁰⁰ In 1613, 1615 en 1623, duidelijk minder vaak dan in de voorgaande periode, ging hij naar Marville om er de assisen te houden. Zijn invloed in Marville was intussen wel gegroeid tot het niveau dat mensen hem om steun vroegen als ze daar iets wouden bereiken. Op 30 november 1616 schreef de kapucijn Jules de Betune hem een brief die als volgt begon:

“Je n’ay voulu manquer a mon devoir de vous advertir comme en fin les peres de nostre province ont resolu de m’envoyer a Marville avec trois autres freres pour y planter la croix et y demeurer : car ie m’asseure que l’affection particuliere que portez a nostre religion vous en fera concevoir du contentement en l’ame : veu qu’aprez Dieu vous avé beaucoup cooperé en cette affaire : Aussy vous ay re choissy pour nostre protecteur et bon père en ce pays non encores habité de nous autres.”³⁰¹

Hieruit blijkt dat deze kapucijn du Faing als invloedrijk genoeg aanzag om hem te kunnen helpen in Marville. Zijn bescherming voor deze katholieke missie is na het verkrijgen van de kapel in de Sint-Baafskathedraal, die in hetzelfde jaar als deze brief definitief aan hem toebehoorde na de dood van zijn schoonouders, de tweede en laatste expliciet katholieke daad van hem uit het hele bronnenmateriaal. Het belangrijkste aan deze brief is echter dat het de enige keer is in al het bronnenmateriaal dat du Faing expliciet als goede katholiek wordt omschreven. In een periode van religieuze twisten en oorlogen en onder het bewind van erg katholieke vorsten, vormde dit een opvallend gemis in de karakteromschrijvingen van du Faing. Dat er geen vermeldingen zijn van hem als goede katholiek, hoefde echter niet iets negatiefs te zijn. Er zijn immers ook geen aanwijzingen dat hij een ‘slechte’ katholiek was, waardoor dit religieuze element hem noch in positieve noch in negatieve zin definieerde.

²⁹⁹ GILLES DU FAING, fol. 52r-69v, *Quelques services, ambassades, et employs*; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 6, fol. 4r-25v, Gilles du Faing, *Verbal des assises et conferences tenues en la ville de Marville l’an 1623 par les juges et deputez du roy et du ducq de Lorraine*, 1623.

³⁰⁰ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 7, s.f., Croonendaele, *Finances au seigneur du Faing*, 1613.

³⁰¹ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 7, s.f., Jules de Betune, *Du gardien des capucins Marville au seigneur du Faing*, 30 november 1616.

Naast deze steeds terugkerende missies rond Luxemburg en Lotharingen, vervulde du Faing nog andere opdrachten gedurende deze periode. Deze waren, net als in vorige periodes, vooral gericht op de Duitse gebieden. Wegens gezondheidsproblemen of belemmeringen van andere aard, moest hij echter enkele missies afwijzen. Zo wouden de aartshertogen hem in 1616 naar de keurvorst van Keulen sturen, maar de dood van zijn schoonmoeder zorgde ervoor dat hij moest afzeggen. Vier jaar later moest hij naar Würzburg gaan om er een ontmoeting van katholieke prinses uit de Duitse gebieden bij te wonen alsook om naar de Hanzesteden te gaan voor onderhandelingen, maar opnieuw moest hij wegens ziekte weigeren. In een brief aan Della Faille, lid van een vooraanstaande familie en raadgever aan het hof, geeft hij de redenen voor deze weigering: zijn leeftijd en gezondheid laten het niet meer toe, zijn functie van soeverein baljuw van Vlaanderen zou eronder lijden net als zijn persoonlijke zaken en hij wou zijn vrouw en kleine zoon, Phelippe François was eerder dat jaar geboren, niet achterlaten.³⁰² Om dezelfde redenen, moest hij later dat jaar een nieuwe ambassade naar Denemarken eveneens weigeren, alsook een ambassade en verblijf in Frankrijk. Ondanks zijn hoge leeftijd en gezondheidsproblemen, ging hij in oktober 1623 op bevel van Isabella wel nog naar Trier om er de nieuwe keurvorst Philipp Christoph von Sötern te feliciteren met zijn verkiezing.³⁰³

Uit deze opeenvolging van opdrachten, of hij ze kon vervullen of niet, blijkt dat du Faing door zijn superieuren vertrouwd werd met belangrijke missies. Dat hij de ambassade naar Denemarken goed heeft aangepakt, blijkt immers niet enkel uit de benoeming tot de *Conseil de Guerre*, maar ook uit het feit dat ze hem in staat achtten nogmaals een ambassade naar daar te vervullen, of naar het Franse hof. Op het internationale diplomatieke toneel speelde du Faing dus een belangrijke rol in de ontvangst van buitenlandse ambassadeurs, en had hij ook in het buitenland een grotere rol kunnen spelen. Filips III zelf was zodanig tevreden van du Faing, dat hij in 1617 bepaalde dat ondanks de algemene hervormingen van de onderhoudsgelden, hij 50 escus per maand moest krijgen.³⁰⁴ Dat dit een mooie gage was, wordt duidelijk in vergelijking met de standaardgage die een *Gentilhomme de la Bouche* kreeg, namelijk 22 escus per maand. Deze verhoging in zijn gage is des te meer opvallend, aangezien er onder Filips III verschillende hervormingen werden ingezet om de kosten van hofhoudingen te drukken. Zo werden de functieomschrijvingen strikter opgesteld en de etiquette

³⁰² VAN GELDER, *Tussen veel vuren*, 212 ; COOMANS DE BRANCHENE, *Etat présent de la noblesse belge*, deel 2 (Fa-Fu), Brussel, 1988, 206.

³⁰³ GILLES DU FAING, fol. 52r-69v, *Quelques services, ambassades, et employs*; VAN GELDER, *Tussen veel vuren*, 212.

³⁰⁴ GILLES DU FAING, fol. 52r-69v, *Quelques services, ambassades, et employs*; VAN GELDER, *Tussen veel vuren*, 212.

nauwer gereguleerd.³⁰⁵ Dat du Faing ondanks deze hervormbeweging een hoger onderhoudsgeld krijgt, wijst op de waardering van de koning. Naast de waardering van zijn superieuren, is het ook duidelijk dat du Faing niet langer in staat was om zo veel werk te verzetten als voordien om zijn carrière vooruit te helpen. Door zijn ouderdom en enkele gezondheidsproblemen, werd reizen lastiger. Zijn vele functies beletten hem om voor langere tijd in het buitenland te verblijven. Ten slotte had hij een gezin om voor te zorgen, wat hij als reden aanhaalde om niet te lang van huis weg te zijn. Waar hij in vorige periodes veel ambitie aan de dag legde, moest dit nu een beetje ingetoomd worden om aan zijn verschillende verplichtingen te kunnen voldoen. Niettemin bleef hij wel erg actief, en zullen zijn vele functies en opdrachten hem nog steeds de kans hebben gegeven om zijn kwaliteiten te laten zien aan zijn oversten, die hem dan ook beloonden.

Baron

Tot nu toe had Gilles du Faing doorheen zijn carrière verschillende functies weten te vergaren, die hem een grote invloed en prestige gaven. Als *Conseiller de Courte Robbe* had hij invloed weten te verkrijgen op het bestuur van de traditionele thuisprovincie van de familie du Faing. Als *Gentilhomme de la bouche* breidde hij deze invloed verder uit bij de centrale autoriteiten over de Habsburgse Nederlanden. Lidmaatschap van de *Conseil de Guerre* bracht hem zelfs invloed, zij het in zeer beperkte mate, op een nog hoger niveau. Zijn positie van soeverein baljuw van Vlaanderen gaf hem een machtspositie in zijn nieuwe thuis, Gent. Het probleem was dat deze functies afhankelijk waren van de persoon van Gilles du Faing zelf, en van diens kwaliteiten. Hierdoor kon het lastig worden ze te verzekeren voor zijn kinderen en familie, waardoor zij met de dood van du Faing een groot deel van hun invloed zouden verliezen. Een gedeeltelijke oplossing voor dit probleem zou een overerfbare adellijke titel zijn die de familiepositie voor generaties zou verzekeren.

Op 24 januari 1623 kon Gilles du Faing dit eindelijk bereiken. Toen maakte Filips IV het gebied Jamoigne, dat du Faing in de loop van zijn carrière had verkregen, tot baronie nadat de aartshertogen het in 1619 reeds tot heerlijkheid hadden verheven.³⁰⁶ Filips IV had dit reeds op 2 november 1622 in een brief aan Isabella laten weten, waarna de officiële verheffing dus bijna drie maanden later volgde.³⁰⁷ Het is opvallend dat Filips IV, de eerst Spaanse vorst tijdens het leven van du Faing die hij niet persoonlijk had ontmoet, hem deze titel gaf. Dit geeft aan dat du Faing, tien jaar na zijn ambassade naar Denemarken en onder een nieuwe vorst, nog steeds enige bekendheid genoot aan

³⁰⁵ JOSÉ MARTINEZ MILLAN, 'The political configuration of the Spanish Monarchy: the court and royal households', in: VERMEIR, R, RAEYMAECKERS, D. en ELOY HORTAL MUNOZ, E., *A Constellation of Courts. The Courts and Households of Habsburg Europe, 1555-1665*, Leuven, 2014, 40.

³⁰⁶ GILLES DU FAING, fol. 52r-69v, *Quelques services, ambassades, et emplois*; MAURICE VAN DURME, *Les Archives générales de Simancas et l'histoire de la Belgique (IX-XIXe siècles)*, Tome III, Brussel, 1968, 234.

³⁰⁷ DE BRANCHENE, COOMANS, *Etat présent de la noblesse belge*, deel 2 (Fa-Fu), Brussel, 1988, 252 ; VAN DURME, *Archives générales de Simancas*, 264 ; LONCHAY en CUVELIER, *Correspondance de la Cour d'Espagne*, 106.

het Spaanse hof. Daarnaast is het erg waarschijnlijk dat Isabella hem voorgedragen heeft voor de titel als beloning voor zijn trouwe dienst.

Omtrent deze promotie zijn er geen expliciete vermeldingen in het bronnenmateriaal dat du Faing zelf heeft bijgehouden, wat ligt aan het feit dat twee van zijn zes boeken verloren zijn gegaan. Uit andere bronnen valt op te maken wat intussen enkele van de bezittingen van du Faing waren. Op 2 oktober 1623, enkele maanden na zijn promotie, bracht hij een *relief* aan Filips IV. Deze specifieke *relief* ging om de baronnie van Jamoigne, dat de dorpen Faing, Valansart, Prouvy en Romponcelle alsook het huis en kasteel van Faing omvatte, het recht om recht te spreken in het gebied, de inkomsten uit Jamoigne, de boerderij in La Ferté en een deel van de heerlijkheid Linay. Het kasteel van Faing dat hier vermeld werd, was overigens in 1558 verwoest waarna Gilles du Faing het in de 17de eeuw liet heropbouwen.³⁰⁸ Dit geeft enerzijds aan dat hij intussen over voldoende rijkdommen beschikte, en anderzijds dat hij net als andere edelen begaan was om zijn imago en eraan werkte door een fraai nieuw kasteel op te bouwen. Opvallend in deze *relief* is dat hij het recht had om andere heerlijkheden in zijn baronie te incorporeren, een recht dat niet meer herhaald werd in 1634 toen zijn zoon Phelippe François du Faing *relief* bracht voor de baronie Jamoigne.³⁰⁹ Het ging hier dus om een uitzonderlijk recht dat du Faing toegekend werd.

Met deze benoeming slaagde du Faing er na een carrière van bijna 40 jaar in om op de laagste trede van de getitelde adel te stappen. Daarmee maakte hij de overstap van de lage naar de hoge adel. Hij kreeg er ook een stuk meer invloed door, naast het prestige dat zo'n titel opleverde. Dit zorgde voor een verankering van alles wat hij in de loop van zijn carrière had weten te vergaren. Hierdoor zouden zijn kinderen en latere nakomelingen veel makkelijker kunnen profiteren van zijn verwezenlijkingen, aangezien het hier om een erfelijke titel gaat. Geever en Marini gewagen voor deze periode van een 'inflation of honours', waarbij vele adellijke families een hogere rang toebedeeld kregen.³¹⁰ Du Faings promotie vormt echter nog steeds een relatieve uitzondering, aangezien het overgrote deel van de nieuwe adellijke titels die de aartshertogen toekenden, naar personen uit Artois, Rijsel, Dowai, Orchies en Doornik gingen. Het aantal veredelijkingen in Brabant, Henegouwen, Luxemburg, Namen en Vlaanderen daarentegen, is onbetekenend.³¹¹ Hierdoor krijgt deze titel extra gewicht in het bestuderen van de sociale promotie van du Faing.

³⁰⁸ VANESSA KRINS, *Chiny : Château du Faing à Jamoigne : de la demeure seigneurale à la Maison des administrations locales*, Namen, 2012, 2 ; RONALD ASCH, *Nobilities in transition 1550-1700: courtiers and rebels in Britain and Europe*, Londen, 2003, 10.

³⁰⁹ GILLET, *Inventaire des archives du Conseil de Luxembourg*, 98, 100, 114.

³¹⁰ GEEVERS en MARINI, *Dynastic identity*, 4.

³¹¹ JANSSENS, 'De la noblesse médiévale à la noblesse moderne', 504.

Besluit

In de periode van eind 1612 tot begin 1623 slaagde du Faing erin om zijn carrière te consolideren. Als eerste verkreeg hij nieuwe functies, zoals de benoemingen tot de *Conseil de Guerre* en tot soeverein baljuw van Vlaanderen, die hem nieuw formeel gezag en bevoegdheden gaven en zijn invloed vergrootten. Het is opvallend dat alleszins de tweede functie niet langer door hem nagestreefd werd vanuit een financiële noodzaak. Waar du Faing in vorige periodes via zijn patroon Mansfelt moest vragen om loonsverhogingen omdat hij zijn adellijke levensstijl niet kon volhouden met de gage van een *Gentilhomme de la Bouche*, was hij nu in staat om functies op te nemen omwille van het gezag dat ze hem gaven, al kostte het hem persoonlijk veel geld. Zijn gevonden rijkdom had twee oorzaken. Ten eerste had hij reeds enkele functies waardoor zijn gages accumuleerden. Filips III had bovendien persoonlijk bevolen dat de gage van du Faing verhoogd mocht worden, ondanks de geplande hervormingen, omwille van zijn staat van dienst. Ten tweede had zijn huwelijk met Marguerite de Steelandt hem financieel geholpen, aangezien zij uit een welgestelde familie kwam en de erfdochter was.

Naast de nieuwe functies, bleef du Faing ook nog missies zoals voordien vervullen, al was er op dat vlak een duidelijke verschuiving zichtbaar. De assisen in Marville, een weinig prestigieuze functie die jaar na jaar veel tijd in beslag nam, werden duidelijk minder belangrijk. In de vorige periode moest du Faing er bijna elk jaar naartoe gaan, terwijl hij dat in deze elf jaren slechts drie keer deed. Hetzelfde was het geval voor zijn rol als tussenpersoon tussen Luxemburg en Brussel, dat ook aan invloed inboette, waarschijnlijk mede door zijn verhuis naar Gent. Daarnaast werden ambassades erg belangrijk. Zijn reis naar Denemarken vormde één van de hoogtepunten in zijn carrière. Als afgezant van de machtigste vorst van Europa genoot hij er een enorm prestige. Het ontvangen van buitenlandse ambassadeurs, eveneens een prestigieuze en invloedrijke functie, werd een van zijn hoofdtaken. Doordat hij betrokken was bij de ontvangst van en onderhandelingen met buitenlandse afgezanten uit Denemarken, de Duitse gebieden, Italië, Lotharingen, Frankrijk en Engeland, kon hij invloed uitoefenen op het beleid van de aartshertogen.

Als kers op de indrukwekkende taart van zijn carrière, slaagde hij erin om een hogere adellijke titel te verkrijgen. Als baron van Jamoigne, zoals hij voortaan zou worden aangeduid, stelde hij de belangen van zijn familie op de lange termijn veilig. Voor zijn functies was een overerving immers mogelijk, maar zou du Faing daar veel moeite voor moeten doen en zijn persoonlijke invloed voor moeten aanwenden, terwijl de barontitel zonder problemen geërfd zou kunnen worden. Tot slot vormde zijn verheffing tot baron een consolidering van zijn carrière door een titel. Het gaf dus niet per se aan dat hij nog ambitie had om hoger te geraken, maar eerder dat hij vooral wou voorkomen dat zijn promoties verloren zouden gaan.

Deze bekroning, net als de andere benoeringen in dit hoofdstuk, was te danken aan de verschillende promotiestrategieën die hij gebruikte. Twee van de eerdere strategieën die in deze periode hun vruchten afwierpen, waren zijn huwelijk dat hem goede connecties gaf en zijn patronagenetwerk, waardoor hij op de voorspraak van de aartshertogen kon rekenen. De belangrijkste echter lijkt zijn reputatie te zijn geweest. Deze maakte hem bekend als iemand die vertrouwd kon worden met belangrijke missies omdat hij ze goed zou vervullen. Die reputatie is iets dat hij actief opgebouwd heeft doorheen zijn hele carrière, door telkens grote inspanningen te leveren om zijn missies tot een goed einde te brengen, en hier ook in te slagen. Hierdoor vertrouwden Albrecht, Isabella en Filips III hem steeds nieuwe missies toe. Naargelang deze aan belang wonnen, steeg ook de beloning die du Faing er in ruil voor kreeg.

Vooraf in zijn benoeming tot soeverein baljuw van Vlaanderen komt hier de essentie van de carrière van Gilles du Faing naar voren. Enerzijds kon hij als lid van de zwaardadel deze functie bekleden. Anderzijds maakt het ook duidelijk dat hij zijn carrière opbouwde door via functies in de bureaucratie naar boven te klimmen, wat een typische strategie voor de ambtsadel is. Hieruit blijkt dat du Faing de strategieën van beide adelscategorieën combineerde om een zo succesvol mogelijke loopbaan te hebben. Dit is een duidelijke aanwijzing dat het onderscheid tussen deze groepen soms vervaagde als dat tot een groter succes kon leiden.

In 1623 had de carrière van du Faing zijn laatste hoogtepunt bereikt. Op dat moment was hij reeds over de 60, waardoor het aantal missies dat hij nog zou vervullen daalde, al bleef hij nog actief in bijvoorbeeld de ontvangst van buitenlandse ambassadeurs. Er volgden geen nieuwe promoties of benoeringen meer. Dit kwam enerzijds door zijn gevorderde leeftijd, en anderzijds doordat hij gezien zijn afkomst uit de lage adel een plafond had bereikt. De echt hoge functies waren immers weggelegd voor leden van de hoogste adel, waartoe hij nog niet echt behoorde. Niettemin speelde de volgende periode nog een belangrijke rol, omdat du Faing vanaf de jaren 1620 zich actief zou bezighouden met zijn nalatenschap. Hij verzekerde onderhoudsgelden en functies voor zijn kinderen. Hierdoor probeerde hij te garanderen dat hij niet een eenmalig succesverhaal was in de familiegeschiedenis, maar dat ook de volgende generaties du Faings mooie carrières zouden hebben.

Vierde periode. De nalatenschap (1623-1633)

Deze vierde en laatste periode bespreekt de eindfase van de carrière van Gilles du Faing. Na vele jaren van trouwe dienst had hij verschillende functies in uiteenlopende gebieden van de Habsburgse Nederlanden weten te vergaren en het geheel kunnen bekronen met de titel van baron van Jamoigne. Hoger op de sociale ladder zou hij als nieuwkomer in de getitelde adel en als ouder wordende man niet geraken. Daarom was het nu kwestie om de invloed die hij doorheen de jaren had verworven te gebruiken om ervoor te zorgen dat zijn nalatenschap voor zijn kinderen veiliggesteld zou worden. Voor de barontitel was dit geen probleem, die zou overgaan op zijn oudste zoon Phelippe François du Faing. Via expliciete aanvragen en verzoeken om beloningen voor zijn staat van dienst, slaagde hij er echter in om ook zijn functies van soeverein-baljuw van Vlaanderen en *Conseiller de Courte Robbe* in Luxemburg op zijn zoons over te dragen. Daarnaast zorgde hij ervoor dat drie van zijn zoons, Phelippe François, Ignace Clement en Jacques Joseph du Faing, reeds als kleine jongens een onderhoudsgeld kregen van Filips IV van Spanje. Voor de oudste, Phelippe François, was dit onderhoudsgeld zelfs al significant meer dan wat een groot deel van het personeel aan het aartshertogelijk hof ontving. Ten slotte kreeg ook de broer van Gilles du Faing, Baudewijn, nog promoties.

Naast al deze verzekeringen voor zijn nalatenschap, bleef du Faing nog zelf actief als diplomaat in het ontvangen van hoge buitenlandse gasten zoals de kroonprins van Polen. De klassieke missies als tussenpersoon met Luxemburg of voor de assisen met Lotharingen komen nog een laatste keer terug in deze periode. Zijn persoonlijke rijkdommen wist du Faing verder uit te breiden door een grote som te ontvangen voor zijn bestuur van Chiny en zelf een onderhoudsgeld van Filips IV te krijgen, dat uiteraard nog een heel stuk hoger lag dan dat van zijn zoons. Naar het einde van zijn leven kreeg hij enkele eerbetonen die duidelijk maakten hoe sterk zijn reputatie en invloed gegroeid was sinds zijn tijd in het leger van Farnese. Tot slot zal er op het einde van dit afsluitende hoofdstuk nog even ingegaan worden op de dood van du Faing en wat er met zijn familie gebeurde na zijn overlijden.

Missies

Gedurende deze periode bleef Isabella de belangrijke taak van het ontvangen van buitenlandse gasten of ambassadeurs mee aan du Faing toevertrouwen. Het aantal ontvangsten daalde echter in vergelijking met de vorige periode. Dit kan enerzijds komen doordat du Faing ouder begon te worden en niet meer in staat was om net zo actief te zijn als vroeger. Anderzijds speelde het feit dat Albrecht intussen overleden was een rol. De soevereiniteit over de Habsburgse Nederlanden viel daarmee

immers terug aan de Spaanse kroon. Hierdoor was het voor buitenlandse ambassadeurs aantrekkelijker om naar Madrid in plaats van Brussel te gaan. Niettemin bleven er wel degelijk nog afgezanten naar de Habsburgse Nederlanden komen, die dan onder andere door du Faing ontvangen werden.

De eerste buitenlandse gast die du Faing in deze periode verwelkomde in de Habsburgse Nederlanden, was meteen de hoogstgeplaatste gast die hij in zijn carrière zou ontvangen. Het ging om de kroonprins van Polen, Wladislaus Wasa, zoon van koning Sigismund III van Polen. Door zijn recente benoeming tot baron, had du Faing aan prestige en aanzien gewonnen tegenover nieuwe buitenlandse gasten. Aangezien hij daarvoor echter al als ambassadeur naar de Deense koning was gegaan, zal dit geen doorslaggevende rol gespeeld hebben. Wat wel van belang zal geweest zijn, was de ervaring die du Faing intussen had opgedaan met het ontvangen en rondleiden van hoge buitenlandse gasten in de Habsburgse Nederlanden. De prins kwam immers niet om te onderhandelen over belangrijke zaken, maar als deel van een rondreis door West-Europa die hij op bevel van zijn vader moest maken als deel van zijn algemene opvoeding.

Enkele dagen voor de prins zou aankomen, beval Isabella du Faing om naar het hof te komen, van waar hij de prins tegemoet moest reizen. De ontvangst verliep echter niet helemaal zoals gepland, omdat du Faing samen met enkele edelen klaarstond in Namen om de prins te ontvangen, terwijl die besloten had een andere route te nemen. Du Faing moest dan plots naar Leuven reizen om daar de prins te ontmoeten. Van daaruit reisden ze naar Brussel waar ze op 6 september aankwamen voor een audiëntie bij Isabella. Om aan te geven hoe belangrijk het bezoek was, omschreef du Faing de aankomst in Brussel als volgt: “la meilleure partie de la noblesse des pays bas estoit en court pour demonstration de combien sa venue estoit agreable”.³¹² Na enige tijd in de stad te hebben doorgebracht, maakte de prins een uitstap naar Antwerpen, het beleg van Breda, Mechelen ... Voor zijn vertrek uit de Nederlanden kreeg Wladislaus nog kostbare geschenken van Isabella mee. Deze uitwisseling van geschenken tussen vorstenhuizen diende om indruk te maken met vrijgevigheid, en vooral om prestige te verkrijgen op het internationale toneel.³¹³ Dit alles toont aan dat, hoewel het bezoek geen grote diplomatieke betekenis had in de vorm van belangrijke onderhandelingen, het toch nog steeds om een erg prestigieuze missie ging voor du Faing.

In 1626 vervolgens, moest du Faing op bevel van Isabella samenwerken met de baron van Schwarzenburg. Deze was als ambassadeur van de keizer gekomen om enkele geschillen tussen Luxemburg en de Raad van Luik op te lossen. Het opvallende bij deze missie is echter dat du Faing ze

³¹² LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 6, fol. 27r, Gilles du Faing, *Arrivee du prince de Pologne a Bruxelles*, 1624.

³¹³ JOHN ADAMSON, *The Princely Courts of Europe. Ritual, Politics and Culture under the Ancien Regime 1500-1750*, Londen, 2000, 35.

afwees omdat “(...) ie n’estois auctorisé de m’extendre sur cette matière (...)”.³¹⁴ Hij stelde dat het de Raad van Luxemburg was die over deze zaken moest onderhandelen, waarop Isabella hem beval om de Raad hierin bij te staan. Het is enerzijds opvallend dat du Faing, voor zover het bronnenmateriaal aantoonde voor het eerst in zijn carrière, ondanks de stijgende lijn van zijn reputatie en prestige, een opdracht afwees omdat hij zichzelf er niet bevoegd voor achtte. Daarnaast beschouwde Isabella, ondanks zijn aarzelingen, hem wel degelijk in staat om deze onderhandelingen te voeren. Het is een zoveelste bewijs van het vertrouwen dat Isabella, in du Faing plaatste. Later, in augustus 1628, haalde Isabella hem naar Brussel voor de ontvangst van de hertog van Neuburg. In de geloofsbrief aan de hertog, omschreef Isabella hem als volgt:

“(...) nostre ame cher et feal le noble et genereux, et du conseil de guerre deu roy, et aussy conseillier des nobles du conseil provincial de Luxembourg, souverain bailly de Flandres, messire Gilles du Faing, chevalier, baron de Jamoigne, seigneur de Hasselt.”³¹⁵

De aartshertogin omschreef hem dus in de eerste plaats met zijn functies, en pas daarna met adellijke titels. Dit kan bedoeld zijn om de focus te leggen op het feit dat du Faing een ervaren en bekwame man was die de nodige functies had weten te vergaren, en daardoor een goede onderhandelaar was.

Daarnaast was hij zoals gewoonlijk actief in de assisen samen met Lotharingen in Marville. Dit gebeurde drie keer in deze periode, in 1626, 1629 en 1631.³¹⁶ Dit is weinig in vergelijking met zijn beginjaren als *Conseiller de Courte Robbe*, en daarbij kon du Faing niet de hele tijd aanwezig zijn. In een brief van 14 juli 1629 aan andere *Conseillers de Courte Robbe* gaf hij aan dat hij reeds zaken te doen had in Vlaanderen en in Faing, waardoor de assisen in Marville op tijd afgerond moesten zijn. Uit deze brief valt op twee manieren de gestegen invloed van du Faing af te lezen. Enerzijds verplicht hij de andere onderhandelaars om zich naar zijn agenda te schikken door aan te geven dat de assisen zouden moeten wijken voor zijn andere verplichtingen. Anderzijds legt hij er duidelijk uit dat hij klachtenbrieven heeft ontvangen uit Marville omdat de assisen reeds drie jaar niet gehouden waren, en dat hij hierdoor aan verschillende mensen heeft laten weten dat ze die terug moesten organiseren. Du Faing lijkt dus de centrale figuur geweest te zijn die andere onderhandelaars ervan

³¹⁴ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 7, s.f., Gilles du Faing, *Du Faing au conseil de Luxembourg*, 5 oktober 1626.

³¹⁵ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 6, fol. 71r, Isabella, *Translat d’une lettre de Madame la serenissime infante au ducq de Neubourg, et de credence sur le baron de Jamoigne etc.*, 24 augustus 1628.

³¹⁶ GILLES DU FAING, fol. 52r-69v, *Quelques services, ambassades, et employs*.

op de hoogte bracht dat de assisen terug gehouden moesten worden.³¹⁷ In verband met de assisen, had Isabella drie jaar eerder al duidelijk gemaakt dat du Faing een belangrijk figuur was die gerespecteerd en gehoorzaamd moest worden, door hem een vrijeleide te geven waarin het volgende stond:

“(…) nous vous ordonnons, et commandons de la part de sadicte majesté de le laisser avec son train, suite et bagage librement et franchement passer et repasser, et de luy donner telle escolte de gens de pied ou de cheval, dont il aura de besoin pour se transporter seurement d’un lieu en aultre, et de luy donner en outre toute adresse et assistance.”³¹⁸

Het blijkt dus dat du Faing naar de assisen van 1626 reisde met een heel gevolg en op bevel van Isabella een eigen escorte moest meekrijgen om zeker te zijn dat hij veilig zou aankomen. Het is reeds in het tweede hoofdstuk aan bod gekomen dat door zijn uitgebreide ervaringen in de onderhandelingen met Marville, du Faing in nauw contact was gekomen met de vaste afgezant van Lotharingen, Lenoncourt, intussen markies van Blainville. Lenoncourt was zelfs de tussenpersoon geweest om te regelen dat de hertog van Lotharingen peetvader van Henry du Faing werd. Dat du Faing zijn netwerk niet puur professioneel hield, blijkt ook uit het feit dat hij in zijn carrièreoverzicht bij de assisen van 1631 aangeeft dat er een nieuwe onderhandelaar is voor Lotharingen doordat Lenoncourt gestorven is. De enige mensen die hij in dit overzicht belangrijk genoeg achtte om te vermelden dat ze gestorven waren, waren Mansfelt, Albrecht, de Deense koningin, zijn schoonmoeder en Lenoncourt. Zijn schoonmoeder werd enkel vermeld als reden dat hij niet op ambassade naar Keulen kon gaan en de Deense koningin als reden voor zijn ambassade naar Denemarken. Dat Lenoncourt hier vermeld wordt wijst er dus op dat er toch een belangrijke band tussen de twee mannen moet geweest zijn.

Ten slotte bleef ook de Raad van Luxemburg een rol spelen in het leven van du Faing. In 1627 ging hij op bevel van Isabella naar een bijeenkomst van de raad, om haar vervolgens verslag te doen van wat er gezegd was.³¹⁹ Op die manier bleef Isabella op de hoogte van de zaken die in Luxemburg leefden. Anderzijds vroeg de raad hem in 1626 en 1628 expliciet om enkele problemen te gaan aankaarten bij Isabella. Dit ging om punten waar de raad zelf niet veel aan kon doen maar het

³¹⁷ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 6, fol. 80v-81v, Gilles du Faing, *Lettres de monsieur le Baron de Jamoigne a messieurs de Hatstein et Neuveforge conseiller de Luxembourg, et depeuz aux assises et conferences*, 14 juli 1629.

³¹⁸ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 6, fol. 83v, Isabella, *Sauffconduit de madame la serenissime infante pour le baron de Jamoigne avec ordonnance y reprise*, 8 juli 1629.

³¹⁹ GILLES DU FAING, fol. 52r-69v, *Quelques services, ambassades, et employs*.

centrale bestuur van de Habsburgse Nederlanden wel, zoals de last die rondtrekkende troepen veroorzaakten of aangelegenheden rond keizerlijke ambassadeurs.³²⁰ Naast deze vertegenwoordigingen, wendde du Faing zijn verworven invloed ook actief aan om de Raad van Luxemburg of haar raadsleden te helpen. In een brief die hij op 5 oktober 1626 vanuit Marville aan de raad stuurde, schreef hij het volgende:

“Je pens ie dois aussy vous representer que j’ay laissé sadicte Alteze avecq beaucoup de bonne volonté pour l’accroissement des gaiges du Conseil, advisant que c’estoit chose juste, et en ayant traicté ou se devoit la response a esté qu’aultres conseils sont a la mesme pretension, et que l’on pourra satisfaire a tous (...)”³²¹

Het is duidelijk dat du Faing actief ijverde bij Isabella voor een verhoging van de gages voor de raadsheren van Luxemburg, wat hen zeker bevallen zal hebben. Dit kan onderdeel geweest zijn van een strategie om goodwill te creëren in de raad, wat van pas kon komen om zijn zoons mooie posities te bezorgen. Daarbij lijkt hij nog met succes hiervoor gepleit te hebben, ondanks dat de Spaanse monarchie in deze periode verschillende hervormingen deed om de kosten van het bestuursapparaat te drukken.³²²

Doorheen vele missies die du Faing in deze periode vervulde, blijkt dat hij uitgegroeid was tot een relatief belangrijk figuur, ondanks dat hij nog niet tot de hoogste adel was doorgedrongen. Hij speelde niet enkel op het regionale vlak van Luxemburg en Vlaanderen, maar ook op het niveau van de hele Habsburgse Nederlanden een rol. Na de dood van Albrecht bleef Isabella vertrouwen in hem hebben om onderhandelingen af te handelen en gasten te ontvangen. Ondanks sommige aarzelingen van zijn kant, gaf ze hem dan ook nog steeds missies. Daarnaast zorgde ze ervoor dat hij veilig kon reizen door escortes voor hem te regelen. Het is duidelijk dat hij een niet onbelangrijke rol speelde in haar bestuur. Hij was de centrale figuur in de Habsburgse Nederlanden als het ging om assisen in Marville en Isabella haalde hem speciaal terug naar het hof om de Poolse prins te gaan verwelkomen.

³²⁰ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 7, s.f., Raad van Luxemburg, *Conseil de Luxembourg au seigneur du Faing*, 19 oktober 1626 ; LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 7, s.f., Raad van Luxemburg, *Memoire et instruction pour vous messire Gilles du Faing chevalier, du conseil de guerre du roy nostre sire, et de courte robe de celuy de Luxembourg, soueverain bailly de Flandres et messire Charles de Mansfeld, aussy conseiller de courte robe de sa majesté, de l’oratoire de son Alteze serenissime, de ce que vous aurez conioinctement ou chacun a part a remeustrer a la serenissime Infante de la part de nous les president et gens du conseil a Luxembourg en vertu de noz lettres de credence*, 30 juni 1628.

³²¹ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 7, s.f., Gilles du Faing, *Du Faing au conseil de Luxembourg*, 5 oktober 1626.

³²² JOSÉ MARTINEZ MILLAN, ‘The political configuration of the Spanish Monarchy’, 45-46.

Nalatenschap

Eén van de voornaamste bekommernissen voor een edelman uit de Nieuwe Tijd was te zorgen voor het voortbestaan van de familie.³²³ Onder adellijke families heerste een sterk gevoel van dynastie, waarbij niet enkel naar de levende familieleden werd gekeken, maar ook en vooral naar de overledenen en de nakomelingen die nog geboren moesten worden. Het doel was om de status van de familie te verhogen tegenover hun voorgangers en dit door te geven aan hun nakomelingen. Daarom brachten deze families hun leden een plichtsgevoel bij dat ze de belangen van de familie en de dynastie voor moesten laten gaan op die van zichzelf. Dit betekende dat ze een huwelijkspartner van goede status moesten vinden, maar ook dat ze moesten trachten zowel hun titels als hun functies door te geven aan hun erfgenamen.³²⁴

Een belangrijke voorwaarde voor het verzekeren van deze nalatenschap, was uiteraard het krijgen van kinderen. Gilles du Faing had op dit vlak een productief huwelijk kunnen sluiten, waaruit vier zoons en een dochter voortkwamen die voor het voortbestaan zouden zorgen. Zowel Henry als Ingnace Clement du Faing zouden echter nog komen te overlijden, respectievelijk in 1624 en 1628 op twee- en tienjarige leeftijd. Phelippe François, Jacques Joseph en Albertine Chrestiene du Faing overleefden hem wel. Dat alleen was echter niet genoeg om het blijvende succes van de familie te garanderen. Daarvoor moesten ze immers belangrijke posities bereiken om invloed te verwerven. Door hiervoor te zorgen, wou Gilles du Faing verzekeren dat zijn succesverhaal geen unicum in de familie zou worden. Aangezien Albertine Chrestiene nog te jong was om te huwen, focuste du Faing zich op zijn zoons om het blijvende succes van de familie te garanderen.

Hiervoor wendde Gilles du Faing zijn uitgebreide invloed en vooral zijn kennissen aan. Hij bracht de zaak zelfs naar het hoogste lid in de hiërarchie van zijn netwerk, Filips IV zelf. Hij schreef een brief naar de koning, waarop Filips IV op 5 december 1624 een antwoord naar Isabella stuurde. Daarin geeft de vorst aan dat du Faing hem had gevraagd om zijn zonen Phelippe François, Ingnace Clement en Jacques Joseph aan te bevelen bij de aartshertogin omwille van zijn lange staat van dienst. In zijn brief maakte Filips IV duidelijk dat hij du Faing steunde in deze zaak, en prees hij hem om zijn diensten waarvoor zijn zoons zeker een beloning mochten krijgen:

“(…) et pour estre ledict baron personnaige tant qualifié, et bien meritant, et pour avoir tousiours en tout procede et servy avecq tant d’adresse et prudence aux choses et negoces que luy sont estez commises, et enchargez, j’en ai bien voulu adviser V.A. et combien il est juste de faire faveurs et mercedes a enfans de telles personnes, afin

³²³ L. KOIJMANS, *Vriendschap en de kunst van het overleven in de zeventiende en achttiende eeuw*, Amsterdam, 1997, 168.

³²⁴ COOLS, *Mannen met macht*, 145 ; GEEVERS en MARINI, *Dynastic identity*, 11-12.

qu'a ceulx dudict baron V.A. soit servye les occuper en choses du pays, les favorisantz et preferantz en charges, employs et offices, et que par ce moyen ils puissent recevoir quelque remuneration (...)”³²⁵

In één brief gaf Filips IV daarmee zijn appreciatie voor de diensten van du Faing te kennen, evenals zijn wil om de baron te belonen. Sinds de dood van Albrecht was Filips IV de soeverein van de Habsburgse Nederlanden, waardoor zijn aanraden aan Isabella meer de vorm van een bevel kreeg. Hierdoor is het een sterker signaal van koninklijke voorkeur dan dat van Filips III, die officieel niet de heerschappij over dit gebied had. Overigens zouden de zoons voorlopig nog niet te veel echt werk moeten doen in hun functies om een gage te verdienen, aangezien ze acht, zes en drie jaar oud waren op dat moment. Mede deze brief zal ervoor gezorgd hebben dat vier jaar later Isabella beloofde dat een infanteriecompagnieën aan Phelippe François du Faing zouden toekomen.³²⁶ Op hetzelfde moment gaf ze gelijkaardige verzekeringen aan de graven van Hoogstraete en Sint-Aldegonde.³²⁷ Hiermee kwam du Faing in hoog gezelschap, aangezien Hoogstraete jarenlang *Gentilhomme de la Chambre* en Sint-Aldegonde *Mayordomo* geweest waren onder de aartshertogen, en dus boven hem uitstegen in de hiërarchie.³²⁸ Niettemin kreeg du Faing, expliciet omwille van zijn lange staat van dienst, eenzelfde beloning als de graven.

Naast het verzoeken en vastleggen van nieuwe functies voor zijn zoons, was du Faing actief bezig om hen op twee andere manieren te helpen. Ten eerste door mooie gages voor hen te verkrijgen en ten tweede door zijn eigen functies aan hen door te geven na zijn dood. Wat dat eerste betreft, had Phelippe François reeds in 1621 een onderhoudsgeld van de koning gekregen ter hoogte van twaalf escus per maand, net iets meer dan de helft van een *Gentilhomme de la Bouche*. De gages voor deze functie vormden slechts een klein deel van de inkomsten van de meeste edelmannen die het ambt bekleedden, maar niettemin was het voor een vijfjarig jongetje al een aardig inkomen. In 1626 kende Filips IV nog financiële voordelen in de vorm van *ventajas* toe aan de drie zoons van du Faing. Phelippe François kreeg twaalf escus per maand, Ignace Clement tien en Jacques Joseph acht. Om dit te vergelijken, du Faing kreeg in datzelfde jaar een onderhoud van 80 escus per maand.

³²⁵ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 6, fol. 51r-51v, Filips IV, *Translat d'espaignolle en langue francoise de la lettre du roy a madame la serenissime infante du 5e de decembre 1624 en faveur des enfans de messire Giles du Faing, baron de Jamoigne*, 5 december 1624.

³²⁶ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 6, fol. 72r, Isabella, *Promesse et accord d'une compaignie ordinaire des cinq du pays (lesquelles ne se reformat) au filz aîné du baron de Jamoigne qui sera trouvé en la vacance*, 28 januari 1628.

³²⁷ GILLES DU FAING, fol. 52r-69v, *Quelques services, ambassades, et employs*.

³²⁸ Hofstaat tweede lijst: uitgaven rouwkledij dood Margareta van Oostenrijk, koningin van Spanje, 1611 (ARA RvS 157) ; Hofstaat libro de razon: lonen en wedden eerste kwartaal 1612 (ARA Rekenkamer 1837) ; Hofstaat eerste tercio 1617 (ARA, Rekenkamer, nr. 1838, ff. 244v-245v en 254v-264v) ; Hofstaat 1622 begrafenis van Albrecht.

Daarenboven had hij vier jaar daarvoor door het sluiten van de rekeningen van Chiny over de periode 1600 tot 1623 de som van 5800 florijnen ontvangen, wat overeenkomt met meer dan acht jaarlonen van een *Gentilhomme de la Bouche*.³²⁹

Vijf jaar later, op 13 maart 1631 schreef Filips IV nogmaals een brief over du Faing en diens kinderen naar Isabella. Du Faing had de koning immers eerder gevraagd om zijn onderhoudsgeld van 80 naar 150 escus per maand op te trekken, zoals voor Don Juan de Silva, de bewaker van Isabella's juwelen, gebeurd was, en om tevens de onderhoudsgelden van zijn kinderen op te trekken. Opnieuw gaf Filips IV aan dat door de bewezen diensten du Faing deze gunst verdiende, waardoor zijn gages niet beïnvloed mochten worden door de geplande algemene hervorming van de financiën.³³⁰ Die hervormingen zijn eerder reeds aangehaald, en waren niets nieuws. Reeds in 1624 had Filips IV een hervorming uitgevaardigd om de gages van zijn hofhouding en het aantal dienaren daar te beperken. Dit bleek echter niet voldoende, en in 1628 moest de koning een devaluatie van de munt doorvoeren. De Europese oorlogsvoering kostte nog steeds te veel, en door een landbouwcrisis van 1629 tot 1632 was het onmogelijk hogere belastingen te heffen. Er kwamen dus nieuwe hervormingen in 1631.³³¹ Filips IV was echter bereid om du Faing in deze hervormingen te ontzien, maar Isabella was het hier niet mee eens. Ze stelde dat ondanks de vele diensten en de van hem bekende toewijding en *fervor* in het uitvoeren van zijn functies, het onderhoudsgeld van du Faing geschrapt zou moeten worden om kosten te besparen. Deze weigering was eerder uit financiële noodzaak dan uit ontevredenheid, want ze gaf aan dat du Faing gerustgesteld moest worden dat hij volgens zijn standing en eer gunsten verleend zou worden.³³²

Ten tweede zette Gilles du Faing zich in om zijn functies te doen overgaan op zijn zoons. De eerste stap hierin was de overdracht van zijn posities als kapitein provoost en gruyer van Chiny en Estalle en van gouverneur van Florenville aan Phelippe François.³³³ Hier zorgde hij reeds voor in 1622, toen de jongen zes jaar oud was. Twee jaar eerder had Phelippe François de titel van heer van Ophasselt verkregen door de dood van zijn peter Phelippe de Steelandt, die het gebied aan hem naliet.³³⁴ Gilles du Faing voerde deze titel ook, zeker zolang zijn zoon nog te jong was om de functie echt op te nemen. In combinatie met de familiebezittingen die makkelijker over zouden gaan op zijn kinderen, waren ze nu dus al verzekerd van een redelijk patrimonium in onder andere Luxemburg.

³²⁹ GILLES DU FAING, fol. 52r-69v, *Quelques services, ambassades, et employs*.

³³⁰ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 6, fol. 133r, Filips IV, *Lettre de sa majesté Phle 4 a la serenissime infante sur les pretensions du baron de Jamoigne de Madrid 13 de mars 1631*, 13 maart 1631.

³³¹ JOSÉ MARTINEZ MILLAN, 'The political configuration of the Spanish Monarchy', 45-49.

³³² LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 6, fol. 133v, Isabella, *Response de madame la serenissime infante a sa majesté sur sa lettre et pretensions du baron de Jamoigne, y feu de oficio*, 6 december 1631.

³³³ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 6, fol. 158r, Filips IV, *Na*, 1632 ; GILLES DU FAING, fol. 52r-69v, *Quelques services, ambassades, et employs*.

³³⁴ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 8, s.f., Gilles du Faing, *Trepas et mort de messire Phelippe de Steelandt, chevalier etc. filz de messire Phelippe chevalier etc en la ville de Gand*, 5 december 1620.

Belangrijker echter, was dat hij aan diezelfde zoon zijn positie van *Conseiller de Courte Robbe* in de Raad van Luxemburg overdroeg. De positie van *Conseiller de Courte Robbe* was niet erfelijk, al gebeurde het soms wel dat zoons er hun vaders opvolgden.³³⁵ Du Faing was er dus niet alleen in geslaagd om in tegenstelling tot zijn vader of grootvader een positie in deze raad te bemachtigen, maar ook om die aan zijn zoon door te geven wat normaal gezien niet toegelaten was. Het wijst erop dat du Faing toch een grotere invloed had weten te verwerven dan de meeste andere leden van die raad.

Opnieuw regelde hij dit rechtstreeks met Filips IV, die op 22 maart 1629 een brief stuurde naar de Raad van Luxemburg om te zeggen dat Phelippe François de positie van zijn vader moest krijgen zodra die dood was en hij zelf 26 jaar oud was.³³⁶ Met deze brief in bijlage, stuurde du Faing het verzoek dan ook nog aan Isabella, met opnieuw het argument van zijn vele diensten als reden voor een beloning:

“Messire Gilles du Faing (...) supplie treshumblement vostre Alteze serenissime, qu’en consideration de ses longs, signales, et continuels services faicts et rendu tant en diverses ambassades, qu’aultres affaires de poid et importance cognues a S.A.S. il plaise a icelle advenant le decez du suppliant d’accorder et doner a Philippe Francois du Faing seigneur de Hasselt son filz aisé, l’estat de conseiller de courte robbe au conseil provincial de sa majesté a Luxembourg, qu’il possede et a possédé l’espace de trente et trois ans (...)”³³⁷

Aangezien de koning reeds patentbrieven had gegeven voor Phelippe François, was deze aanvraag louter een formaliteit en was de functie verzekerd voor zijn zoon. Opvallend is hier dat aangezien du Faing Isabella persoonlijk kende, hij hier niet de nood voelde om zijn vele diensten nog verder uit te leggen maar gewoon ‘cognues a S.A.S.’ schreef, terwijl hij in de brieven aan Filips IV wel nog uitgebreider inging op wat hij allemaal van missies had vervuld.

De tweede functie die Gilles du Faing op zijn zoon, ditmaal Jacques Joseph, overdroeg, was die van soeverein baljuw van Vlaanderen. Hier slaagde hij pas later in, maar uiteindelijk stuurde Filips IV ook hiervoor patentbrieven op 10 mei 1632. In de brief geeft de koning twee redenen om deze benoeming. Ten eerste had Gilles du Faing, net als voordien voor de andere promoties, er persoonlijk

³³⁵ WARLOMONT, ‘Le Conseil provincial’, 123.

³³⁶ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 6, fol. 117r-118v, Filips IV, *Lettres patentes du 22e de mars 1629 de conseiller de courte robbe au conseil du roy a Luxembourg pour et en faveur de messire Philippe Francois du Faing seigneur de Hasselt*, 22 maart 1629.

³³⁷ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 6, fol. 73r, Gilles du Faing, *Survivane de l’estat de conseiller de courte robbe a Luxembourg de messire Gilles du Faing baron de Jamoigne a son filz aisné*, 22 maart 1629.

om gevraagd. Filips IV ging akkoord dat du Faing ontslag zou nemen als soeverein baljuw van Vlaanderen, en functie normaal toegekend voor het leven, maar enkel op voorwaarde dat hij zijn zoon zou bijstaan in diens functie zolang die minderjarig was, en daarvoor de titel van soeverein baljuw zou voeren. Ten tweede schreef Filips IV het volgende als reden:

“(…) que pour le bon rapport que faict nous a esté de la persone de nostre chier et bien amé Jacques du Faing seigneur de Markeghem, Hoyeu et de ses sens et discretion, nous confians a plain de ses dexteritéz, preudhomie et bone diligence (…)”³³⁸

Dit toont enerzijds aan dat du Faing ook zijn andere zoon reeds van enkele gebieden had voorzien om te besturen en als titel te voeren. Anderzijds heeft hij of een tussenpersoon blijkbaar een lovend rapport over de kwaliteiten van zijn zoon geschreven aan de koning om die over te halen hem de functie toe te kennen. De oprechtheid van dit rapport of de rol die het werkelijk speelde in de benoeming kan echter in twijfel worden getrokken, aangezien Jacques Joseph op het moment dat Filips IV deze patentbrief schreef, elf jaar oud was. Of hij dan al werkelijk goede bestuurskwaliteiten had kunnen laten zien valt te betwijfelen. Niettemin kreeg hij wel de functie, en ook hier was overerving niet de norm. Jacques Joseph was tussen 1488 en 1733 de enige soeverein baljuw van Vlaanderen die zijn vader in de functie opvolgde.³³⁹

Naast deze tak van de familie, zorgde Gilles' broer Baudewijn eveneens voor een goede familiepositie voor de toekomst. Die had namelijk de titels van ridder en heer van de Crouée en van Villerond weten te vergaren.³⁴⁰ Eerder had hij al de functies van Gilles du Faing in Chiny, Estalle en Florenville waargenomen om zo een eigen carrière te beginnen. In 1627 kreeg hij dezelfde functies van kapitein provoost, gruyer en gouverneur voor Chauvency. Dit kan als beloning voor een carrière in dienst van de Habsburgers geweest zijn, aangezien Baudewijn du Faing niet minder dan drie zoons verloor in dienst van het leger van de koning van Spanje.³⁴¹ Lang kon hij echter niet van zijn gouverneurschap genieten, aangezien hij het reeds twee jaar later al met toestemming van Isabella overdroeg aan zijn zoon Alexander du Faing.³⁴² Baudewijn stierf een jaar later en werd begraven in de

³³⁸ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 6, fol. 155r-158r, Filips IV, *Lettres patentes du roy du 10e de may 1632 et du souverain bailliage de Flandres pour Jacques du Faing seigneur de Markeghem, Hoyeu filz de messire Gilles seigneur du Faing, baron de Jamoigne*, 10 mei 1632.

³³⁹ VAN GELDER, *Tussen veel vuren*, 42, 99-100, 109.

³⁴⁰ VAN GELDER, *Tussen veel vuren*, 208.

³⁴¹ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 8, s.f., Gilles du Faing, *Trepas et mort de noble et honoré seigneur Baudouin du Faing chevalier, filz de noble homme Jean du Faing et de dame Franchoise de Cugnon*, 27 januari 1630 ; DE KESSEL, *Livre d'or de la noblesse luxembourgeoise*, 64.

³⁴² GILLES DU FAING, fol. 52r-69v, *Quelques services, ambassades, et employs*.

familiekapel in Faing.³⁴³ Het is niet duidelijk of Gilles du Faing een grote rol heeft gespeeld in deze laatste promoties voor zijn broer, maar het zou goed kunnen dat hij zijn invloed aan het hof hiervoor heeft aangewend, net als hij eerder al gedaan had.

Gilles du Faing slaagde er dus in om een groot deel van zijn invloed door te geven aan zijn zoons om hen op weg te helpen zelf carrière te maken. Over zijn functie als *Gentilhomme de la Bouche* staat er niets vermeld, maar uit literatuur blijkt wel dat Phelippe François later *Gentilhomme de la Bouche* van de koning en van de kardinaal infant Ferdinand van Oostenrijk, die Isabella als landvoogd in de Nederlanden opvolgde, is geworden.³⁴⁴ Het zou kunnen dat Gilles du Faing hier een hand in heeft gehad, maar dat is niet met zekerheid te zeggen. Deze functie ging vaker over van vader op zoon, waardoor hij er in ieder geval minder moeite voor zal hebben moeten doen dan de andere functies.³⁴⁵ Verder is het opvallend dat du Faing in het verzekeren van de toekomst van zijn kinderen alles regelde via Filips IV en minder met Isabella. Opnieuw kwam dit onder andere doordat Filips IV toen het officiële hoofd van de Spaans-Habsburgse Nederlanden was, maar toch is het opvallend dat du Faing door zijn reputatie en netwerk met zijn verzoeken kon doordringen tot de allerhoogste top van het rijk. De koning schreef verschillende brieven om du Faing te prijzen voor zijn diensten, en zijn kinderen ervoor te belonen. Deze beloningen werden door du Faing verdeeld over zijn twee overlevende zoons, Phelippe François en Jacques Joseph. Hij koos er dus voor om zijn macht en invloed niet aan één iemand door te geven maar juist om ze in twee te verdelen. Hierdoor was de persoonlijke macht van zijn zoons weliswaar minder dan die hij zelf had gehad, maar gaf hij hen beiden de kans om een carrière uit te bouwen voor zichzelf. Het moet wel gezegd worden dat het geen absoluut gelijke verdeling is geweest, aangezien Phelippe François als de oudste de meeste gebieden kreeg, alsook de titels van *Conseiller de Courte Robbe* en uiteraard baron. Tot slot zorgde hij er door middel van het verzekeren van levensonderhouden voor zijn kinderen en hemzelf voor dat de tijd waarin de familie te weinig geld had om een goede adellijke levensstijl te onderhouden, voorbij was.

Eerbewijzen

Naar het einde van zijn leven kon du Faing, zoals reeds overvloedig duidelijk is gemaakt, terugkijken op een lange en succesvolle carrière in militaire en diplomatieke dienst van de Habsburgers. Met name Filips IV toonde zijn erkentelijkheid door een persoonlijke brief aan du Faing te schrijven om

³⁴³ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 8, s.f., Gilles du Faing, *Trepas et mort de noble et honoré seigneur Baudouin du Faing chevalier, filz de noble homme Jean du Faing et de dame Franchoise de Cugnon*, 27 januari 1630.

³⁴⁴ DE KESSEL, *Livre d'or de la noblesse luxembourgeoise*, 66 ; VAN GELDER, *Tussen veel vuren*, 209.

³⁴⁵ RAEYMAEKERS, *One foot in the palace*, 146.

hem te bedanken voor zijn vele diensten. In de lovende brief van 26 oktober 1629 schreef de koning onder andere:

"(...) faisons particuliere estimé, de l'affection, valeur, et soing qu'avez montré en ses occasions, vous employant et signalant en ce que s'y est offert de nostre plus grand service, ce qu'estant vrayement correspondant a ce que tousiours nous nous somme promis de vostre zele et ancienne fidelité, nous avons bien voulu vous en remercier par ceste (...)"³⁴⁶

Voor du Faing moet het een grote eer geweest zijn om een persoonlijke brief van de Spaans Habsburgse vorst te ontvangen, en dan nog met zulke loftuitingen. Deze brief wijst opnieuw op het vertrouwen dat du Faing tot in Madrid genoot, al was het hoogstwaarschijnlijk op aansturen van Isabella dat Filips IV deze brief schreef. Hij sloot dan ook af met de woorden "nous confions aussy qu'en ce qui se presentera pour l'advenir, vous continuerez de servir et assister nostre dicte bonne tante avec le mesme zele que du passé, comme nous vous en requerons et enchargeons."³⁴⁷ In de hele brief drukt de koning zich dus uit in lovende woorden voor du Faing, met speciale aandacht voor de *zèle*, ijver, die hij aan de dag legde tijdens zijn diensten. Dit is een duidelijke aanwijzing dat de reputatie die du Faing doorheen zijn carrière had opgebouwd, een belangrijke rol speelde in zijn sociale promoties. Het is ook opvallend dat de koning zo'n brief persoonlijk naar du Faing stuurde, terwijl die strikt genomen 'slechts' een baron van een gebied in Luxemburg was en dus zeker nog niet bij de hoogste rangen van het Spaans-Habsburgse rijk hoorde. Ondanks het relatieve gebrek aan formele macht en invloed dat uit deze titel voortkwam, moest du Faing dus duidelijk over meer informele invloed beschikt hebben, mede door zijn verschillende functies die hem macht en prestige opleverden. De brief was zo belangrijk voor hem als uiting van appreciatie, dat hij het zelfs in zijn carrièreoverzicht opnam.³⁴⁸

Du Faing schreef een antwoord aan Filips IV op 8 januari 1630. Deze brief verstuurde hij via Charles della Faille, ridder en secretaris van de Raad van State en klaarblijkelijk een onderdeel van het uitgebreide netwerk van du Faing.³⁴⁹ In deze brief bedankt hij de koning voor diens lovende woorden en de eer die het voor hem betekende om een brief van hem te ontvangen. Daarna geeft

³⁴⁶ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 6, fol. 75r-75v, Filips IV, *Lettre de sa majesté Philippe 4e au baron de Jamoigne du 26e d'octobre 1629*, 26 oktober 1629.

³⁴⁷ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 6, fol. 75r-75v, Filips IV, *Lettre de sa majesté Philippe 4e au baron de Jamoigne du 26e d'octobre 1629*, 26 oktober 1629.

³⁴⁸ GILLES DU FAING, fol. 52r-69v, *Quelques services, ambassades, et employs*.

³⁴⁹ DE BRANCHENE, *Etat présent de la noblesse belge*, 206.

hij, ondanks dat hij er dus net voor bedankt was, nog eens een beknopt overzicht van al zijn diensten voor de Habsburgers:

“(…) recognu qu’icelle daigne se souvenir de sa royalle grandeur et benignité de mes services renduz de 46 ans en ca, et en guerre et plusieurs affaires d’importance et de poid, tant en ambassades de mes roys et princes souverains, vers roys, princes et potentats, qu’en diettes imperialles, journees deputatoires, traictez, conferences, propositions, visites, voyages, negociations, qu’aultrement, et que vostre majesté est servie d’en prendre satisfaction, je me rends au pieds d’icelle (...)”³⁵⁰

Dat hij nogmaals een opsomming van zijn vele diensten geeft nadat de koning hem er juist voor bedankt heeft, kan gezien worden als een teken van trots. Hij was trots op de carrière die hij gemaakt had, en wou deze dan ook niet onder stoelen of banken steken maar juist zeker zijn dat Filips IV er persoonlijk van op de hoogte was, al is het uiteraard niet zeker of de vorst de brief van du Faing daadwerkelijk zelf gelezen heeft. Daarnaast geeft het aan dat du Faing, omwille van zijn lange en goede staat van dienst, vond dat hij recht had op verdere beloningen voor hem of zijn kinderen, en dat hij daarom nogmaals deze opsomming geeft. Als dit de bedoeling was, heeft het niet meer geholpen aangezien du Faing geen verdere promoties voor zijn zoons kon verkrijgen naast degenen die ze daarvoor reeds gekregen hadden. Tot slot gaf hij aan dat hij van plan was om “tousiours continuer en toutte fidelité, et au service royal de vostre majesté et a tout ce que madame la serenissime infante me comandera”.³⁵¹ Filips IV kon dus gerust zijn dat zijn tante Isabella een trouwe en capabele dienaar in de Nederlanden zou behouden, al was die niet meer zo actief als in zijn jonge jaren.

Later in 1630, viel du Faing nog een grote eer te beurt. Op 9 juli kreeg hij toegang tot de ‘chambre proche’ van Isabella. Deze bevond zich naast de ruimte waar ze audiënties gaf. In die kamer mochten volgens du Faing enkel kardinalen, nuntii, aartsbisschoppen, ambassadeurs van koningen, *grands*, leden van de Raad van State of kolonels binnen gaan. De hoven waren zo gebouwd dat er verschillende ruimtes waren die dichter en dichter bij de persoonlijke vertrekken van de prins kwamen, en die dus meer en meer toegang tot die prins boden. Toegang tot die ruimtes werd strikt gereguleerd door protocollen en hofceremonieel, met wachters die erover waakten dat enkel

³⁵⁰ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 6, fol. 76r, Gilles du Faing, *Response du baron de Jamoigne sur la susdicte lettre de sa majesté laquelle a esté delivreée au seigneur secre d’estat della faille par la faintenir*, 8 januari 1630.

³⁵¹ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 6, fol. 76r, Gilles du Faing, *Response du baron de Jamoigne sur la susdicte lettre de sa majesté laquelle a esté delivreée au seigneur secre d’estat della faille par la faintenir*, 8 januari 1630.

mensen met de vereiste status naar de volgende ruimte gingen.³⁵² Dat du Faing toegelaten werd tot deze kamer, naar eigen zeggen in de hoedanigheid van ambassadeur van de koning, was dus een grote eer voor hem.

Een laatste eerbetoon dat vermeld staat in het carrièreoverzicht, en dat tevens de allerlaatste vermelding in dat overzicht is, vond drie jaar later plaats. Sinds 1631 bevond Maria de' Medici, moeder van koning Lodewijk XIII van Frankrijk, zich in Brussel nadat ze verbannen was omwille van een conflict met kardinaal Richelieu. Op 16 januari 1633 woonde ze een mis bij in Gent, waar ook Marguerite de Steelandt, barones van Jamoigne en vrouw van du Faing, aanwezig was. Op de terugweg van de kerk naar het paleis, bevond zij zich in dezelfde koets als Maria de' Medici.³⁵³ Dat een barones in een afgesloten ruimte met enige privacy kon praten met een koningin, was een zeldzame eer. Zoals hiervoor immers al bleek, werd toegang tot een prins of prinses strikt gereguleerd, waardoor het uiterst moeilijk was in gesprek met hem of haar te treden.³⁵⁴ Door dit korte moment van privacy, kon Marguerite de Steelandt de koningin bijvoorbeeld om gunsten vragen, al was Maria de' Medici niet in de positie om er veel uit te delen. Niettemin blijft het een teken dat het prestige van du Faing ook op zijn vrouw afstraalde, iets wat hij niet naliet te vermelden in zijn eigen levensoverzicht.

Deze eerbetonen geven stuk voor stuk aan dat du Faing over meer prestige en invloed beschikte dan zijn adellijke titel van baron zou doen veronderstellen. Du Faing was erg trots op deze verwezenlijkingen, en liet niet na om dit duidelijk te maken aan anderen. Hiermee wist hij weliswaar geen verdere promoties te verkrijgen, hij moet zelf ook beseft hebben dat gezien zijn afkomst als lage edelman hij reeds het plafond bereikt had, maar het hielp om de status van zijn zoons te verbeteren en hen vooruit te helpen in hun carrières. Daarnaast bleef hij wel aan aanzien winnen, via zijn vrouw zelfs tot het allerlaatste jaar van zijn leven. Dit geeft aan dat hij door zijn ambitie bleef streven naar een hogere positie in de hiërarchie van het hof, zo niet door een nieuwe formele positie, dan wel via informele invloed.

Dood en begrafenis

Aan de mooie carrière van Gilles du Faing kwam ten slotte een einde. Hij stierf op 2 december 1633 om 2 uur in de nacht in zijn eigen huis in Gent. Op 29 december vond de begrafenis plaats in de Sint-Baafskathedraal, waar hij werd bijgelegd in de kapel van de Heilige Margaretha, een plaats die hij zelf nog had laten verfraaien. Bij zijn begrafenis was volgens zijn overlijdensbericht "toute la noblesse

³⁵² RAEYMAEKERS, *One foot in the palace*, 197-198 ; DICKENS, *The Courts of Europe*, 169 ; DUERLOO, *Dynasty and piety: Archduke Albert*, 92 ; ADAMSON, *The princely courts of Europe*, 7-8.

³⁵³ GILLES DU FAING, fol. 52r-69v, *Quelques services, ambassades, et employs*.

³⁵⁴ RAEYMAEKERS, *One foot in the palace*, 199.

dicelle ville, avecq ung grand concours de peuple” aanwezig.³⁵⁵ Zo’n grote opkomst, en dan vooral van de hoge adel van de stad, wijst op het belang dat du Faing had weten te verwerven. Het is niet bekend wat de exacte doodsoorzaak van du Faing is, maar het lijkt erop dat hij al enkele jaren zijn einde voelde naderen. De laatste jaren deed hij immers afstand van zowat al zijn functies ten voordele van zijn kinderen. Hij was dan ook al boven de 70 toen hij stierf, en had in zijn leven in oorlogen meegevochten en verschillende reizen gemaakt, beide zaken die op zijn lichaam moeten gewogen hebben. Het is dan ook niet verwonderlijk dat hij naar het einde toe aanvoelde dat hij dit niet veel langer zou volhouden, en dat het beter was om zijn functies reeds door te geven.

Marguerite de Steelandt stierf op 1 maart 1655, en overleefde daarmee haar man met bijna 22 jaar, haar dochter en bijna haar zoon Jacques Joseph. Haar begrafenis was een heuse optocht waarbij, net als bij de uitvaart van haar man, de hele adel van de stad Gent mee opstapte. Aangezien de plechtigheid pas ’s avonds plaatsvond, werd de stoet met een reeks fakkels bijgelicht. Ze werd in dezelfde kapel als haar echtgenoot en ouders begraven in de Sint-Baafskathedraal.³⁵⁶

Opvolging

Toen Gilles du Faing stierf liet hij drie kinderen achter, Phelippe François die zeventien jaar oud was, Albertine Chrestiene was zestien en Jacques Joseph twaalf. Zij zouden de grote reputatie die hun vader voor de familie had opgebouwd moeten hooghouden. Hiervoor konden ze verderwerken op de functies die hun vader voor hen had voorzien.

Phelippe François du Faing volgde zijn vader op als baron van Jamoigne en *Conseiller de Courte Robbe* in Luxemburg, alsook als heer van een reeks gebieden. Daarnaast werd hij *Gentilhomme de la Bouche* van Filips IV en Ferdinand van Oostenrijk. Hij trouwde op 9 maart 1656 met Petronille Isabelle de Morel Tangry, en kreeg een dochter en een zoon. Petronille Isabelle was de dochter van Charles Morel Tangry, heer van Chellers, Cuetreuille, du Parquet, Tour Cheleste en Pecquigny.³⁵⁷ Door hun titels was de familie invloedrijk in het huidige Noord-Frankrijk. Het belangrijkste is echter dat Phelippe François du Faing op 17 oktober 1661 tot graaf van Hasselt benoemd werd door Filips IV.³⁵⁸ Het gaat hier om Ophasselt in de buurt van Geraardsbergen, niet Hasselt in Limburg. Aangezien hij eigenlijk uit was op de titel van markies, is dit een hele promotie.

³⁵⁵ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 8, s.f., Marguerite de Steelandt, *Trepas et mort de messire Giles du Faing, chevalier, baron de Jamoigne, arivee en la ville et cite de Gand*, 2 december 1633.

³⁵⁶ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 8, s.f., Jacques Joseph du Faing, *Trepas et mort de dame Marguerite de Steelandt etc. fille de messire Pierre chevalier et espouse de messire Giles du Faing chevalier baron de Jamoigne etc.*, 1 maart 1655.

³⁵⁷ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 8, s.f., Jacques Joseph du Faing, *Trepas et mort de Messire Charles Morel de Tangry, chevalier, filz de Messire Jambert chevalier en la ville de Courtray l’annee 1640*, 12 december 1640.

³⁵⁸ MAURICE VAN DURME, *Les Archives générales de Simancas et l’histoire de la Belgique (IX-XIXe siècles)*, Tome III, Brussel, 1968, 248.

Na de barontitel van zijn vader, slaagde hij er dus in om de familie nog een trede hoger te brengen in de adellijke hiërarchie. Door zijn dochter te laten trouwen met de graaf van Armoises, raadsheer van de Raad van State van hertog Leopold van Lotharingen, verzekerde hij deze promotie.³⁵⁹ Dit huwelijk geeft overigens aan dat Phelippe François naast de titels van zijn vader ook een deel van diens netwerk heeft overgenomen. Hij bleef alleszins nauwe contacten onderhouden met Lotharingen. Het geeft het internationale kenmerk aan dat adellijke families in grensgebieden, zoals de familie du Faing, karakteriseerde, en waarbij er huwelijken over de politieke grenzen heen werden gesloten.³⁶⁰

Albertine Chrestiene du Faing huwde op 3 februari 1638 met Josse Triest, heer van Zegershove, Vroylandt en Delft en *Gentilhomme de la Maison* van Albrecht vanaf 1612.³⁶¹ Filips IV maakte hem op 17 september 1641 tot ridder via patentbrieven.³⁶² Het huwelijk vond net als dat van haar ouders plaats in de Sint-Baafskathedraal van Gent.³⁶³ Het jaar erop kreeg het koppel een zoon, François Alexandre Triest, waarvan zijn grootmoeder Marguerite de Steelandt de meter werd.³⁶⁴ Het huwelijk duurde echter niet lang, want Albertine Chrestiene stierf reeds op 14 oktober 1639. Het is onbekend wat de oorzaak van haar overlijden was. Ze werd begraven in de kapel van de familie van haar man, in de kerk van Sint Franciscus in Gent naast het altaar.³⁶⁵

Jacques Joseph du Faing was burggraaf van Hoyen en heer van Markegem, en volgde zijn vader op als soeverein baljuw van Vlaanderen.³⁶⁶ Er was echter bepaald dat hij de functie pas zou kunnen opnemen als hij meerderjarig was, en dus ging hij eerst nog in het leger. In 1642 kreeg hij van interim-landvoogd Francisco de Melo het bevel om een compagnie van 200 Waalse infanteristen te lichten en er als kapitein het bevel over te voeren. Hij was aanwezig bij het beleg van Thionville een jaar later, en werd voor heldenmoed op het slagveld geprezen. In 1645, op slechts 24-jarige leeftijd, legde hij de eed als soeverein baljuw van Vlaanderen af en gaf zijn compagnie in handen van de

³⁵⁹ DE KESSEL, *Livre d'or de la noblesse luxembourgeoise*, 66 ; VAN GELDER, *Tussen veel vuren*, 209.

³⁶⁰ ASCH, *Nobilities in transition 1550-1700*, 9 ; GEEVERS en MARINI, *Dynastic identity*, 226-227 ; voor meer informatie rond grensadel, zie VIOLET SOEN en HANS COOLS, 'L'aristocratie transrégionale et les frontières: les processus d'identification politique dans les maisons de Luxembourg-Saint-Pol et de Croÿ (1470-1530)', *L'identité au pluriel. Jeux et enjeux des appartenances autour des anciens Pays-Bas, XVIe-XVIIIe siècles/Identity and Identities. Belonging at Stake in the Low Countries 14th-18th Centuries*, 30 (2014), 209-228.

³⁶¹ Hofstaat libro de rason: lonen en wedden eerste kwartaal 1612 (ARA Rekenkamer 1837) ; Hofstaat eerste tercio 1617 (ARA, Rekenkamer, nr. 1838, ff. 244v-245v en 254v-264v) ; Hofstaat 1622 begrafenis van Albrecht ; VAN GELDER, *Tussen veel vuren*, 209.

³⁶² DE VEGIANO, *Nobiliaire des Pays-Bas et du comté de Bourgogne*, 266-267.

³⁶³ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 8, s.f., Jacques Joseph du Faing, *Mariage de dame Albertine Chrestiene du Faing, fille de messire Giles et dame Marguerite de Steelandt, avecq messire Josse Triest seigneur de Zeghershove en la ville de Gand*, 3 februari 1638.

³⁶⁴ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 8, s.f., Marguerite de Steelandt, *Naissance de Francois Alexandre Triest en la ville de Gand, filz de messire Josse et de dame Albertine Chrestiene du Faing*, 24 maart 1639.

³⁶⁵ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 8, s.f., Jacques Joseph du Faing, *Trepas et mort de dame Albertine Chrestiene du Faing, dame de Woylant, Zeghershove etc. fille de messire Giles chevalier baron de Jamoigne etc.*, 14 oktober 1639.

³⁶⁶ VAN GELDER, *Tussen veel vuren*, 215.

landvoogd. In de tussentijd was Philippe-Albert de Vicq tijdelijk baljuw geweest, de enige die de functie niet voor het leven kreeg toegewezen. Op 23 april 1647 was Jacques Joseph echter betrokken in een duel met Robert de Vos, die hij doodde. Een edict van de aartshertogen van 27 februari 1610 verklaarde echter dat dueleren verboden was. De straf hiervoor was hard:

“ghedegradeert te worden van hunne waepenen, ende Edeldom, ende verclaert te worden infaeme, eerloose, ende onedele personen, ende boven dien te verbueren, ende verliesen huere staeten, officien, pensionen, oft onderhoudt (indien zy eenighe hebben) ende de helft van huere goederen die bekeert sullen worden tot Godtvruchtighe wercken t’onser ordinantie”³⁶⁷

Conform met dit edict werd Jacques Joseph uit zijn functie en adelstand gezet. Na steun van zijn moeder en de familie van Robert de Vos kon hij deze uiteindelijk terugkrijgen dankzij een remissie van Filips IV, iets wat de Raad van Vlaanderen aanvankelijk geweigerd had te geven.³⁶⁸ Op 8 oktober 1653 trouwde hij met Catherine Lamberte Morel Tangry, met wiens zus zijn broer Phelippe François later zou huwen.³⁶⁹ Door dit dubbele huwelijk was er een sterke band tussen de familie Morel Tangry en de du Faings. Een jaar later kregen ze een dochter, die echter meteen na de bevalling stierf. Ze werd begraven in de kapel van de Heilige Margaretha in de Sint-Baafskathedraal.³⁷⁰ Ook dit huwelijk duurde niet lang, want Jacques Joseph stierf op 14 september 1655 zonder verdere nakomelingen, waarna zijn ambt voor de familie verloren ging.³⁷¹

De jongste kinderen van Gilles du Faing slaagden er dus niet in om de familie veel verder omhoog te werken. Zowel Albertine Chrestiene als Jacques Joseph stierven immers voor ze veel hadden kunnen bereiken. Zijn oudste zoon daarentegen slaagde erin om de titel van graaf te bemachtigen. De familiepositie was echter niet stevig verzekerd voor de toekomst, aangezien alle drie de kinderen van Gilles du Faing die hem overleefden, zelf slechts weinig kinderen kregen. De mannelijke lijn die direct van hem afstamde, stierf daardoor uit in 1709, toen Alexandre-Georges du Faing stierf, de kleinzoon van Gilles du Faing via Phelippe François. Hij was naast graaf van Hasselt en baron van Jamoigne ook nog eerste schepen van de keure van Gent geweest. Hij had slechts één

³⁶⁷ *Eeuwigh edict vande Eerts-Hertoghen onse ghenadighe Heeren, ende Princen, op t'faict van t'beroepen tot vechten by vorme van duël: Ghegheven binnen der stadt van Brussele den naer-lesten dagh van februario M.DC.X*, Gent, drukkerij Jan vanden Kerckhove, 1658.

³⁶⁸ VAN GELDER, *Tussen veel vuren*, 215.

³⁶⁹ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 8, s.f., Jacques Joseph du Faing, *Mariage de messire Jacques Joseph du Faing etc. et de dame Catherine Lamberte Morel Tangry en la ville de Gand*, 8 oktober 1653.

³⁷⁰ LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 8, s.f., Jacques Joseph du Faing, *Accouchement de ma femme d'une fille en la ville de Gand*, 27 oktober 1654.

³⁷¹ VAN GELDER, *Tussen veel vuren*, 214.

kind, een dochter Lambertine-Lamorale-Thérèse du Faing, waardoor de mannelijke lijn uitstierf.³⁷² Dat reeds bij zijn kleinzoon de mannelijke lijn uitstierf, betekende nog niet dat de du Faings het slecht gedaan hadden. De historicus Perroy becijferde dat een adellijke familie gemiddeld drie tot zes generaties via de mannelijke lijn blijft bestaan.³⁷³ Daarbij betekende dit uitsterven nog niet dat het uit was met het succes van de nakomelingen van Gilles du Faing. Lambertine-Lamorale-Thérèse trouwde met de graaf de la Motterie en nam de titels van gravin van Hasselt en barones van Jamoigne over van haar vader. Daarnaast werd ze een *dame de la croix étoilée*.³⁷⁴ Dit was een orde opgericht door Eleonora Gonzaga, keizerin van het Heilige Roomse Rijk, die enkel katholieke vrouwelijke leden uit de hoge adel had. De leden moesten een vroom en voorbeeldig leven leiden en aan liefdadigheid doen.³⁷⁵ Via een andere lijn bleef de familie du Faing nog wat langer bestaan, maar deze stierf ook uit op 7 maart 1855 met de dood van Henri-Antoine-Joseph-Eloi du Faing. Die had nog de functie van *Conseiller à la Chambre des comptes du Grand-Duché de Luxembourg* bekleed, een bewijs dat de familie dan nog steeds invloedrijke posities had in Luxemburg.³⁷⁶

Besluit

In deze laatste periode van zijn leven, verkreeg Gilles du Faing geen nieuwe promoties meer. Hij gebruikte wel nog de invloed die hij door vorige promoties en een sterke reputatie had verkregen, om voor mooie carrières te zorgen voor zijn zoons. Hij slaagde erin om functies die normaal niet erfelijk waren, toch door te geven aan hen, met name het soeverein baljuwschap van Vlaanderen en de zetel in de Raad van Luxemburg. Hiervoor moest hij gebruik maken van zijn prestige en reputatie die blijkbaar tot het hof in Madrid reikten, door Filips IV persoonlijk aan te schrijven en deze om gunsten te vragen. Dat de vorst hem meermaals zulke gunsten verleende, en er expliciet bij vermeldde dat dit was omwille van de lange en goede staat van dienst van du Faing, is een duidelijke aanwijzing voor het succes dat die in zijn leven had weten te bereiken. De tweede aanwijzing hiervoor, is het feit dat hij naar het einde van zijn leven verschillende eerbewijzen kreeg. Zo schreef Filips IV een persoonlijke bedanking aan du Faing, werd hij toegelaten tot een van de hiërarchisch hogere kamers van het hof van Isabella en mocht zijn vrouw in dezelfde koets zitten als Maria de' Medici. Een derde aanwijzing hiervoor is zijn begrafenis, waar alle edelen van de stad Gent aanwezig zouden geweest zijn.

³⁷² DE BRANCHENE, *Etat présent de la noblesse belge*, 252; DE KESSEL, *Livre d'or de la noblesse luxembourgeoise*, 66.

³⁷³ JAMES WOOD, 'Demographic Pressure and Social Mobility among the Nobility of Early Modern France', *The Sixteenth Century Journal*, 8 (1977), 4.

³⁷⁴ DE KESSEL, *Livre d'or de la noblesse luxembourgeoise*, 67; DE VEGIANO, *Nobiliaire des Pays-Bas et du comté de Bourgogne*, 232.

³⁷⁵ *Academic Dictionaries and Encyclopedias*, 'Order of the Starry Cross'.

³⁷⁶ DE KESSEL, *Livre d'or de la noblesse luxembourgeoise*, 63.

De voornaamste kenmerken van du Faing die hier naar voren komen, zijn opnieuw ambitie en werklust. Zijn hele leven lang werd hij gedreven door een ambitie om hogerop te raken op de sociale ladder, en was hij bereid om hard te werken om dit doel te bereiken. Dit wou hij dan ook doorgeven aan zijn kinderen, door hen al zo vroeg mogelijk functies te bezorgen om hen de kans te geven mooie carrières uit te bouwen. Daarnaast geeft hij blijk van het klassieke adellijke trekje in de Nieuwe Tijd, namelijk dat het voortbestaan en blijvend succes van de familie als erg belangrijk werd gezien. Hij deed zijn best om dit te verzekeren, maar wat hij niet in de hand kon hebben is hoe zijn kinderen voor het voortbestaan van de familie zouden zorgen. Aangezien zij geen of weinig kinderen hadden, stierf zijn mannelijke lijn uit in 1709, nadat de familie vier generaties van zijn carrière gebruik had kunnen maken.

Conclusie

De strategieën van du Faing

Gilles du Faing slaagde erin om over de loop van bijna 50 jaar een indrukwekkende en succesvolle carrière uit te bouwen. Dit liet hem toe om hemzelf en zijn familie vanuit de lage adel een hogere status te bezorgen. Het feit dat hij de documenten rond zijn carrière heeft bijgehouden en laten optekenen, toont aan dat hij zich hier zelf bewust van was. Op zijn grafsteen in de Sint-Baafskathedraal in Gent heeft hij laten optekenen welke functies hij bekleed heeft en welke missies hij heeft uitgevoerd. Opvallend is hier dat hij één missie in detail heeft laten graveren op deze grafsteen, namelijk zijn ambassade naar Denemarken in 1612. Dit geeft aan dat hij deze missie zelf als een van de belangrijkste uit zijn hele carrière zag, aangezien hij er namens Filips III optrad in direct contact met koning Christiaan IV. Verder is er nog iets opvallends aan het bronnenmateriaal. Du Faing heeft alles laten optekenen in zes boeken die min of meer chronologisch zijn carrière beschreven. Echter, als allerlaatste document van het laatste boek heeft hij zijn patentbrief tot ridder laten optekenen, wat ook het eerste document van het eerste boek is. Hiermee geeft hij duidelijk het belang van deze benoeming als start van zijn carrière aan, en maakt hij de cirkel op het laatste rond door terug te verwijzen naar het begin van zijn loopbaan. Zowel de inscriptie op de grafsteen als de patentbrief van ridder zijn in bijlagen bij dit onderzoek gevoegd.

Gilles du Faing kon met succes verschillende strategieën combineren. Centraal hierin staat dat du Faing, ondanks dat hij door zijn geboorte tot de zwaardadel behoorde, klassieke methoden van de ambtsadel gebruikte door via de bureaucratie zijn weg omhoog te banen. Als eerste maakte hij gebruik van een klassieke adellijke strategie door in het leger te gaan. Hoewel zijn periode als militair slechts van korte duur was, leverde het hem wel een patroon op in de vorm van de graaf van Mansfelt, wat essentieel bleek in het lanceren van zijn carrière. Ten tweede sloot hij een dynamisch huwelijk met erfdochter Marguerite de Steelandt. Door de peetouders van zijn kinderen strategisch te kiezen, kon hij bovendien zijn netwerk versterken. De gebieden en contacten die dit huwelijk hem opleverden, zorgden ervoor dat hij de functie van soeverein-baljuw van Vlaanderen kon verkrijgen. Het voortdurend verder uitbouwen van een netwerk vormde zijn derde strategie. Hij had contacten in de hoogste adellijke kringen in de Habsburgse Nederlanden, Spanje, het Heilige Roomse Rijk en Lotharingen. Mede hierdoor raakte hij benoemd tot de *Conseil de Guerre* van Filips III en IV. Ten vierde maakte hij gebruik van patronage. Reeds in het begin van zijn carrière wist hij toe te treden tot het cliënteel van een belangrijk figuur als Mansfelt. Later traden de hiërarchisch nog hoger gerangschikte Albrecht en Filips II op als patroonheren. Door deze strategie wist hij allereerst tot *Gentilhomme de la Bouche* benoemd te worden, en later speelde het ook een rol in het verkrijgen van de titel van baron. Ten slotte was zijn laatste strategie het uitbouwen van een reputatie, met als

voornaamste karaktertrekken die van een hardwerkend, bekwaam en bovenal loyaal dienaar. Door de vele missies die hij hierdoor wist te verkrijgen, steeg zijn prestige en sociale status, met als hoogtepunt de ambassade naar Denemarken. Alle vijf de strategieën speelden een belangrijke rol, maar het was vooral door de combinatie ervan dat du Faing zo succesvol kon zijn.

Du Faing was trots op zijn carrière. Niet enkel wist hij de positie van zijn familie voor verschillende toekomstige generaties significant te verbeteren, als hoveling van de aartshertogen deed hij het ook beter dan gemiddeld. Een snelle vergelijking op basis van hoflijsten die de periode 1595-1624 omspannen, kan immers een algemeen beeld vormen van de carrières die hovelingen er maakten. Hieruit blijkt dat van de 41 hovelingen die als *Gentilhomme de la Maison* begonnen tussen 1595 en 1612, er 31 geen verdere promotie maakten. Vijf van hen schopten het tot *Caballerizo*, hiërarchisch tussen een *Gentilhomme de la Maison* en *Gentilhomme de la Bouche*, en zes anderen, waaronder Gilles du Faing, tot *Gentilhomme de la Bouche*.³⁷⁷ Deze cijfers tonen aan dat du Faing bij de succesvolste 14% van deze 41 personen hoorde. Zijn traject was dus eerder de uitzondering dan de regel, wat zijn carrière er des te indrukwekkender op maakt.

Karaktertrekken van du Faing

Du Faings carrière werd mede mogelijk gemaakt door enkele karaktertrekken die hem hielpen zijn reputatie uit te bouwen om hogerop te geraken. Allereerst beschikte hij over een grote ambitie. Hij streefde steeds naar nieuwe functies of bevoegdheden, en vroeg er zelf actief om. Zo gaf Filips II aan dat hij du Faing liet terugkeren naar de Habsburgse Nederlanden, omdat die er zelf expliciet om gevraagd had. Niet lang na zijn aankomst daar, stelde hij zich met succes kandidaat voor de positie van *Conseiller de Courte Robbe*, en later diende hij aanvragen in voor functies als die in Chiny, Estalle en Florenville. Deze ambitie speelde zeker een grote rol in zijn sociale promotie.

Als tweede karaktertrek komt zijn grote werklust en bekwaamheid naar voren. Hij was bereid om vele missies uit te voeren en deze met verschillende functies te combineren om hogerop te geraken. Daarbij was hij bekwaam genoeg om zijn taken tot tevredenheid van zijn superieuren te volbrengen, waarvoor ze hem in verscheidene brieven prezen. Als derde kenmerk valt zijn loyaliteit op. Zijn hele leven lang diende hij de Habsburgers, en die wisten dat hij trouw zou blijven. Dit komt naar voren in loftuitingen van Mansfelt, Albrecht, Isabella en Filips II, III en IV. Hierbij werd er vaak op gewezen dat niet enkel hij, maar ook zijn voorouders reeds trouwe dienaars waren geweest. Hier hangt een vierde kenmerk aan vast, namelijk dat du Faing door zijn oversten als betrouwbaar werd gezien. Ze wisten dat hij zich zou inspannen om missies die hem toevertrouwd werden zo goed mogelijk uit te voeren, en dat hij tijdens deze uitvoering trouw zou blijven. Het grote vertrouwen dat

³⁷⁷ Deze cijfers komen uit op 42 en niet 41, doordat één iemand, Augustin de Saniego, eerst promoveerde naar *Caballerizo* en daarna naar *Gentilhomme de la Bouche*, waardoor hij bij beide categorieën geteld is.

ze in hem hadden, komt duidelijk tot uiting in de missie waarbij hij de geheime staatspapieren uit het huis van de overleden Mansfelt moest verzamelen.

Al deze karakterkenmerken maakten deel uit van de reputatie die du Faing had weten op te bouwen. Ze zorgden ervoor dat hij steeds belangrijkere missies toevertrouwd kreeg, en dat hij omwille van zijn trouwe en goede dienst beloond werd. Hierdoor speelden deze eigenschappen een grote rol in zijn sociale promotie.

De strategieën in de literatuur

De strategieën die du Faing gebruikte, hebben reeds enige aandacht gekregen in de literatuur. Zo is er rond de rol van een militaire carrière voor sociale promotie het artikel van Jürg Gassman, 'Honour and Fighting Social Advancement in the Early Modern Age'.³⁷⁸ Dienen in het leger was reeds in de middeleeuwen een traditionele carrière voor een edelman, en dat bleef het in de Nieuwe Tijd. Het belang ervan komt aan bod in de werken van Geevers en Mirella of Le Roux en Wrede die reeds in de inleiding aangehaald zijn.³⁷⁹ De carrière van du Faing biedt een uitstekend voorbeeld voor het belang van een positie in het leger, maar geeft aan dat dit slechts één van de vele strategieën was die een edelman kon gebruiken. Omtrent het huwelijk als een belangrijke factor van sociale promotie, hebben historici reeds studies gemaakt. Voor dit onderzoek was vooral het artikel van Jürgen Vanhoutte van belang.³⁸⁰ Gilles du Faing bleek geen uitzondering te zijn op de categorieën van huwelijken die Vanhoutte er uitlegde, maar toonde aan dat ook een huwelijk tussen mensen met een gelijke positie binnen de adel sterk kon bijdragen aan de sociale promotie. Vanhoutte gaf vooral aandacht aan de materiële hulpmiddelen en het prestige dat door een huwelijk uitgewisseld werden, maar minder aan het netwerk waar de partners toegang tot kregen. Voor du Faing was dit wel belangrijk, aangezien Marguerite de Steelandt zowel rijkdommen als een uitgebreid netwerk met zich meebracht voor haar echtgenoot, waar die dankbaar gebruik van maakte.

Wat betreft patronage is er voornamelijk gebruik gemaakt van de studies van Kettering en Janssen.³⁸¹ De aanvulling van deze studie op dat vlak, is dat het een duidelijke casus biedt van hoe zulke patronagebanden doorheen de tijd konden veranderen. Du Faings relatie met Mansfelt begon immers als een gewone patroon-cliënt verhouding, maar bereikte een keerpunt in 1599 toen du

³⁷⁸ JÜRIG GASSMAN, 'Honour and Fighting Social Advancement in the Early Modern Age', *Acta Periodica Duellatorum*, 3 (2015), 139-181.

³⁷⁹ ELISABETH MARIEKE GEEVERS en MIRELLA MARINI, *Dynastic identity in Early Modern Europe: rulers, aristocrats and the formation of identities*, Farnham, 2015 ; NICOLAS LE ROUX en MARTIN WREDE, *Noblesse oblige: identités et engagements aristocratiques à l'époque moderne*, Rennes, 2017.

³⁸⁰ JÜRIGEN VANHOUTTE, 'Van Robins tot très grands nobles'. Carrièreplanning en huwelijksstrategie bij het geslacht Richardot in de Zuidelijke Nederlanden', in: GUIDO MARNEF en RENE VERMEIR, *Adel en macht: politiek, cultuur, economie*, Maastricht, 2004, 28-31.

³⁸¹ SHARON KETTERING, *Patronage in sixteenth- and seventeenth-century France*, Aldershot, 2002 ; GEERT JANSSEN, *Creaturen van de macht. Patronage bij Willem Frederik van Nassau (1613-1664)*, Amsterdam, 2005.

Faing Mansfelt moest gaan verdedigen bij Albrecht. Daarnaast heeft dit onderzoek het belang van patronage onderzocht, niet voor de patroonheer zoals in de eerdergenoemde werken, maar juist voor de cliënt. Het heeft een eerste aanzet gegeven tot een grotere aandacht voor de factor 'reputatie'. John Elliott beweerde in zijn artikel dat dit een grote rol speelde voor het buitenlands bestuur. De carrière van du Faing heeft echter aangetoond dat dit niet enkel voor de internationale beleidsvoering meespeelde, maar ook voor individuen. Actief bouwen aan zijn reputatie was één van de belangrijkste strategieën die hem toelieten hoger te klimmen op de sociale ladder.

In de inleiding werden reeds enkele lacunes in het historiografisch debat aangehaald, waarop dit onderzoek een antwoord wou bieden. Zo wees deze studie op het belang van nabijheid tot de heerser in de Habsburgse Nederlanden, een lacune die Raeymaekers in zijn werk reeds aanhaalde. De casus van du Faing biedt eveneens een uitgebreidere beschrijving van een hoveling van de aartshertogen en hoe die een rol speelde in hun beleidsvoering door hen te vertegenwoordigen op diplomatiek vlak.³⁸² Du Faing voerde immers verschillende missies uit voor hen, gaande van vertegenwoordiging in de Raad van Luxemburg tot bij de Deense koning en hoge Duitse edelen. Daarnaast toont het onderzoek ook aan dat du Faing reeds voor diens aankomst in de Nederlanden een *Gentilhomme* van Albrecht was, terwijl Raeymaekers stelde dat zulke posities toen waren weggelegd voor Spanjaarden.³⁸³ Deze lacune valt te verklaren door het feit dat du Faing pas later uit Spanje vertrok door zijn ziekte, en dat hij daardoor niet op de lijst van *Gentilhommes* die waren aangekomen in de Nederlanden stond. Tot slot kaartte Klaas van Gelder het gebrek aan onderzoek naar de personen die soeverein-baljuw van Vlaanderen werden aan.³⁸⁴ Dit onderzoek biedt een eerste oplossing voor deze lacune door een uitgebreide beschrijving van du Faing, en daarnaast in beperktere mate van Jacques Joseph du Faing.

Verder onderzoek

Het bronnenmateriaal dat voor dit onderzoek gebruikt is, roept nog verschillende mogelijkheden op voor verdere historische studies. Allereerst geeft het, zoals in de inleiding gezegd is, een eerste aanzet tot verder onderzoek omtrent bepaalde lacunes in de historiografie. Er zijn immers nog uitgebreide studies rond thema's als hovelingen en hun invloed op het beleid van de aartshertogen of de rol die reputatie speelde nodig. Voor beide thema's is dit onderzoek en het bronnenmateriaal bruikbaar, maar Gilles du Faing was slechts één van de vele hovelingen die nog geen aandacht hebben gekregen van historici.

Ten tweede bieden de bronnen een uniek inzicht in de onderhandelingen die Lotharingen en Luxemburg voerden omtrent de *Terres communes* rond Marville. Er zijn immers verschillende

³⁸² RAEYMAEKERS, *One foot in the palace*, 195-196, 233, 255.

³⁸³ *Ibidem*, 151.

³⁸⁴ VAN GELDER, *Tussen veel vuren*, 221.

documenten die het verloop van deze assisen bespreken en de beslissingen die er gemaakt werden. Hierdoor vormt het uitstekend materiaal om de werking van zulke onderhandelingen in de Nieuwe Tijd te bestuderen. Als derde en laatste zou het voor historici interessant zijn om in de Spaanse archieven, die buiten het bestek van dit onderzoek vielen, te onderzoeken hoe diep de relatie tussen Gilles du Faing en enkele Spaanse hovelingen juist ging. Zoals immers eerder is aangehaald, is enkel de reikwijdte van diens netwerk gekend, niet de diepte ervan. Onderzoek in het archief van Simancas bijvoorbeeld zou hier een beter antwoord op kunnen bieden. Daarnaast kan dergelijk onderzoek aangeven wat de exacte correspondentie van du Faing met enkele koninklijke raden, zoals de *Consejo de Guerra*, juist was, of kan het beter inzicht bieden in diens periode aan het Spaanse hof. Omtrent Gilles du Faing en het bronnenmateriaal dat hij heeft achtergelaten, kunnen historici dus nog verschillende studies uitvoeren.

Bijlage 2: tijdslijn van het leven van Gilles du Faing

ca. 1560	Gilles du Faing wordt geboren
1584	Hij neemt deel aan belegering van Antwerpen, het begin van zijn carrière
1590	Mansfelt stuurt hem naar het hof in Spanje, waar hij bij Filips II verblijft
1595	28 augustus: hij wordt <i>Gentilhomme de la Maison</i> van Albrecht 26 september: hij wordt tot ridder verhoft September/oktober: hij vertrekt van Spanje naar de Nederlanden
1596	27 september: hij wordt <i>Conseillier de Courte Robbe</i> in de Raad van Luxemburg
1598	18 juni: Albrecht neemt zijn dorpen in bescherming als beloning voor goede diensten Augustus: hij wordt <i>Gentilhomme de la Bouche</i> van Albrecht 9 september: hij vertrekt voor de reis naar Spanje
1599	16 maart: Albrecht stuurt hem vanuit Marseille terug naar de Nederlanden om er de militaire campagne te stoppen Juni: hij is terug in Spanje en krijgt een audiëntie bij Filips III en Isabella Augustus: hij gaat op ambassade naar de keurvorst van Trier
1600	Juni: hij is aanwezig op de Rijksdag in Spiers November: hij gaat op ambassade naar de keurvorst van Trier 12 december: Albrecht kent hem functies in Chiny, Estalle en Florenville
1601	Hij gaat op ambassade naar de keurvorst van Trier
1602	30 augustus: hij gaat op ambassade naar de hertog van Bar en hertogin van Cleves Hij gaat op ambassade naar de keurvorsten van Trier, Mainz en Keulen
1603	5 maart: hij trouwt met Marguerite van Steelandt in Gent Oktober: hij gaat op ambassade naar de hertog en hertogin van Bar en de kardinaal van Lotharingen
1604	25 mei: Mansfelt sterft, hij moet de geheime documenten uit diens huis halen
1605	Hij gaat op ambassade naar de hertog en hertogin van Juilliers Hij onderhandelt met keizerlijke ambassadeurs in Hambach Hij zit de assisen in Marville voor
1606	Hij begeleidt de kardinaal van Lotharingen en hertogin van Kleef op hun pelgrimage Hij zit de assisen in Marville voor
1607	Hij gaat op ambassade naar de keurvorst van Trier Hij zit de assisen in Marville voor
1608	9 januari: hij krijgt de gebieden La Lacque en Griffemont Hij zit de assisen in Marville voor
1609	27 juli: paus Paulus V kent de kapel van Sint Marguerite aan hem toe Hij zit de assisen in Marville voor
1610	Hij zit de assisen in Marville voor
1611	Juli: hij krijgt de opdracht een grote telling in Luxemburg uit te voeren Hij zit de assisen in Marville voor
1612	Juli-augustus: hij ontvangt de keurvorst van Mainz 19 juli: Filips III en de aartshertogen benoemen hem tot ambassadeur naar Denemarken, hij vertrekt op 6 oktober December: op de terugweg uit Denemarken gaat hij op ambassade naar de hertog van Holstein, de aartsbisschop van Bremen en de bisschoppen van Osnabruck, Minden en Baderborn
1613	Hij zit de assisen in Marville voor 5 mei: hij wordt lid van de <i>Conseil de Guerre</i> van de koning
1614	Hij ontvangt de graaf van Gasolde, ambassadeur van Mantua Hij ontvangt de graaf van Hohenzollern, ambassadeur van Mainz Hij ontvangt de aartsbisschop van Bremen

- 1615 Augustus: hij onderhandelt met ambassadeurs van drie katholieke keurvorsten
September: hij ontvangt de heren van Refuge en Preau, ambassadeurs van Frankrijk
Februari-mei: hij onderhandelt met de graaf van Hohenzollern, ambassadeur van de keizer
- 1616 Augustus: hij ontvangt de hertog Lodewijk Ernest van Saksen
September-oktober: hij zit de assisen in Marville voor
16 maart: geboorte van zijn zoon Phelippe Francois du Faing
- 1617 27 juni: geboorte van zijn dochter Albertine Chrestiene du Faing
Hij ontvangt de graaf van Franckenbourg, ambassadeur van de keizer
Hij wordt soeverein baljuw van Vlaanderen
- 1618 Januari-februari: hij onderhandelde met de hertog van Saksen
14-20 februari: hij is aanwezig als aartshertog Karel in Brussel is
1-6 augustus: hij onderhandelt met de graaf van Hohenzollern, ambassadeur van Keulen
20 augustus: geboorte van zijn zoon Ingnace Clement du Faing
- 1619 13 februari-18 maart: hij onderhandelt met Jehan Rubert, ambassadeur van de keizer
20-29 maart: hij ontvangt de graaf van Rotheguyon, ambassadeur van Frankrijk
26 maart: hij verkrijgt de heerlijkheid Jamoigne
31 mei-10 juni: hij ontvangt de vicegraaf van Doncaster, ambassadeur van Engeland
- 1620 1-6 mei: hij ontvangt de heer van Rachecourt, ambassadeur van Lotharingen
5 december: Phelippe de Steelandt sterft, een deel van zijn gronden gaan naar Phelippe François du Faing
- 1621 20 april: geboorte van zijn zoon Jacques Joseph du Faing
13 juli: Albrecht sterft, du Faing stapt mee in de begrafenisstoet
12 juli-15 augustus: hij ontvangt de lantgraff George van Hessen
- 1622 16 juli: geboorte van zijn zoon Henry du Faing
- 1623 24 januari: hij wordt door Filips IV tot baron verheven
Oktober: hij gaat op ambassade naar de keurvorst van Trier
Hij zit de assisen in Marville voor
- 1624 29 mei: dood van zijn zoon Henry du Faing
6 september-14 oktober: hij ontvangt de kroonprins van Polen
- 1626 Hij zit de assisen in Marville voor
- 1628 24 augustus-6 september: hij ontvangt de hertog van Neubourg
13 november: dood van zijn zoon Ingnace Clement du Faing
- 1629 Augustus: hij zit de assisen in Marville voor
- 1630 27 januari: dood van zijn broer Baudewijn du Faing
9 juli: hij mag de 'chambre proche et contigne' van Isabella binnengaan
- 1631 Hij zit de assisen in Marville voor
- 1632 10 mei: hij wordt ontslagen als baljuw van Vlaanderen, de functie gaat naar zijn zoon Jacques Joseph du Faing
Zijn functies in Chiny, Florenville en Estalle gaan over op Phelippe François
- 1633 22 december: hij sterft

Bijlage 3: grafsteen van Gilles du Faing

Het grafopschrift van Gilles du Faing is te vinden in de crypte van de Sint-Baafskathedraal in Gent, en luidt als volgt:

D.O.M.

Hic situs est

Perillustris nobilis et generosus dominus

D. Aegidius du Faing

Equestris familia et ordinis

Baro de Jamoigne toparcha du Faing Hasselt, Linay, Markeghem, Hoyen, Vrye, Rye et

Regi catholico a consilus belli et aulae palatinus serenissimorum archiducum

Alberti et Isabellae Belgj principum domesticus honorarius consiliarius

Inter nobiles viros ducatus Luxemburgensis, supremus totius Flandriae bailliuus et

Archipraetor, capitaneus praefectusque Chinensis, gubernator Florenvillanus

Qui virtute et prudentia inclytus

Tres et viginti legationes ad reges, principes, dynastas in Germania

Lotharingia, Iuliacensi ducatu, Italia obivit ac potissimum de mandato PHILIPPI III

Hispaniarum regis, ad Daniae regem luctus testandi causa ob mortem reginae coniugis

Eius A° CID. IDCXII supra vero saepius publicis et arduis negotys admotus regum et

Principum suorum nomine indictis imperialibus deputationibus colloovys tractatibus

Et varus ad provinciarum ordines propositionibus eorundem expectationi satiseecti

Obyt fato suo Gandavi II decembris CID. IDCXXXIII

Candore gratus virtute clarus meritis immortalis

Posuit eius moesta coniux

Nobilis, et generosa domina

D. Margareta de Steelandt

Dictorum supra locorum baronissa et domina

Quae induta virtute ex alto, coelibem vitam bonis opepibus adornans vivere disyt

Anno CID. IDC. LV prima marty aetatis suae LXX

Bijlage 4: patentbrief voor ridderschap van Gilles du Faing

Philippe par la grace de Dieu roy de Castille, d'Aragon, de Leon, des deux Sicilles, de Hierusalem, de Portugal, de Navarre, de Grenade, de Toledé, de Valence, de Cadice, de Maillorgues, de Seville, de Sardene, de Cordube de Corsieque, de Murcia, de Faen, des Algarves, de Algerine, de Gibraltar, des Isles de Canarie, et des Indes tant orientales que occidentales, des iles et terre ferme de la mer oceanne, archiducq d'Austrice, ducq de Bourgoigne, de Lothier, de Brabant, de Lembourg, de Luxembourg, de Quelores, et de Milan, conte de Habsbourg, de Flandres, d'Artois, de Bourgoigne, de Tirol, Palatin, et de Haynnau, de Hollande, de Zeelande, de Namur, et de Zutphen, prince de Swaee, marquis du saint Empire de Rome, seigneur de Fire, de Salins, de Malines, des cité villes, et pays d'Utrecht, d'Overyssel et de Groennighe, et dominateur de Asie, et Afrique.

A tous qui ces patents verront salut, scavoir faisons, que pour la bonne relation que faicte nous a esté de la personne nostre amé et feal Giles du Faing, sieur de la Croueé nostre vassale en nostre pays et duché de Luxembourg et de ses honorables comportements durant les cinq annees qu'il a esté pardeca, mesmes qu'il a réputé les services nous avoir rendu en nos pays d'embas, en fait de guerre, en diverses factions et entreprinses, et qu'il y auroit servy quelque temps avecq quatre chevaux a ses frais comme volontaire. Oultre ce que ses predecesseurs gentilhommes congnyus pardela s'estoyent de tous temps employé, et acquicté en charges honorables de nostre service. Nous pour ces causes, et afin d'extimuler d'avantage ledict Giles du Faing, a ensuyvre leur traces, et desirant favorablement le traicter, eslever, et honorer, l'avons ce jourdhuy fait creer chevalier de la main de nostre trescher, et tresamé bon fils le prince et le tenons fait et créé tel, comme si de la nostre propre l'eussions ainsy fait et crée, veillant et entendant que doresnavant il soit tenu et réputé pour tel en tous ses actes, et besoignes, et jouysse des droictz, privileges, libertes et franshises, dont jouysent et ont accoustume de jouyr tous nos aultres chevalliers par toutes nos terres, et seigneuries signamment en nos pays d'embas, tout ainsy comme s'il fut esté fait, et crée chevalier de nostre propre main, mandant et commandant a tous nos lieutenants, gouverneurs mareshaulx et aultres ministres, officiers et subiects, a qui ce peult toucher en quelque maniere qui ce soit, que ledict Giles du Faing, ilz laissent, permectent et seuffient de tous le contenu en cedit patent, pleniement, entierement et paisiblement jouyr et user, sans luy faire mectre ou donner, ny souffrir estre fait mis ou donné aucun destourbier, obstacle, contredict ou empeschement au contraire, car ainsy nous plait il. En tesmoing de ce avons signé ces patents de nostre nom et fait mectre nostre grand seel a icelles. Donné en saint Laurent le Royal, en Castille le vingtsixiesme iour du mois de septembre, l'an de grace quinze cent nonante cinq, et de nos regnes a scavoir de Naples et Hierusalem le quarante deuxiesme de Castille, Aragon, Sicille, et des aultres le quarantiesme et de

Portugal le seiziesme, Paraphée Nicolas damant vedit. Ainsy signe Philippe, et sur le reply estoit escrit par le roy A. de Lalloo, et lesdictes patentes sellees du grand seel et contreseel du roy en cire rouge y pendant a doubles gueves.

Bijlage 5: afbeeldingen

Afbeelding van Gilles du Faing tijdens de begrafenisstoet van aartshertog Albrecht in 1621

VAN DEN WIJNGARDE, FRANCISCUS, Het kasteel du Faing, gravure, 1661

Het huidige kasteel du Faing, herbouwd in de 20ste eeuw, momenteel het gemeentehuis van Chiny

Bibliografie

Werken

ADAMSON, JOHN, *The Princely Courts of Europe. Ritual, Politics and Culture under the Ancien Regime 1500-1750*, Londen, 2000.

AIMOND, CHARLES, *Histoire de Marville : terre-commune aux Duchés de Luxembourg et Bar-Lorraine*, Luxemburg, 1985.

ARNADE, PETER, *Beggars, Iconoclasts & Civic Patriots. The Political Culture of the Dutch Revolt*, Londen, 2008.

ASCH, RONALD, 'Einführung: Adel in der Neuzeit (Introduction: Nobility in Modern History)', *Geschichte und Gesellschaft*, 33 (2007), 317-325.

ASCH, RONALD, *Nobilities in transition 1550-1700: courtiers and rebels in Britain and Europe*, Londen, 2003.

BOHANAN, DONNA, 'Matrimonial Strategies among Nobles of Seventeenth-Century Aix-en-Provence', *Journal of Social History*, 19 (1986), 503-510.

BRUIJN, JAAP, *The Dutch Navy of the Seventeenth and Eighteenth Centuries*, Columbia, 1993.

BUSH, MICHAEL, *Social Orders and Social Classes in Europe since 1500: Studies in Social Stratification*, Harlow, 1992.

BUSTIKOVA, LENKA en CORDUNEANU-HUCI, CRISTINA, 'Patronage, Trust, and State Capacity: The Historical Trajectories of Clientelism', *World Politics*, 69 (2017), 277-326.

CARDOEN, VINCENT, *Van vader op zoon? Familiale strategieën van Karel van Berlaymont en zonen voor en tijdens de Opstand der Nederlanden (1559-1626)*, Onuitgegeven meesterproef, KULeuven, departement Geschiedenis, 2015.

CLAUZEL, DENIS, GIRY-DELOISON, CHARLES en LEDUC, CHRISTOPHE, *Arras et la diplomatie européenne: XVe-XVIe siècles*, Arras, 1999.

COOLS, HANS, *Mannen met macht: edellieden en de moderne staat in de Bourgondisch-Habsburgse landen (1475-1530)*, Zutphen, 2001.

DE BRANCHENE, COOMANS, *Etat présent de la noblesse belge*, deel 2 (Fa-Fu), Brussel, 1988.

DE KESSEL, P., *Livre d'or de la noblesse luxembourgeoise ou Recueil historique, chronologique, généalogique & biographique des familles nobles du Luxembourg ancien & moderne*, Aarlen, 1869.

- DE MESA, EDUARDO, *The Irish in the Spanish Armies in het Seventeenth Century*, Woodbridge, 2014.
- DE RIDDER, BRAM, 'Benchmarking the Past: Politico-Legal Connotations of Tradition, Custom and Common Practice in the Diplomacy of the Eighty Years War', *Dutch Crossing. Journal of Low Countries Studies*, 41 (2016), 210-228.
- DE RIDDER, BRAM, *Lawful Limits. Border Management and the Formation of the Habsburg-Dutch Boundary, ca. 1590-1665*, Onuitgegeven meesterproef KULeuven, department geschiedenis, 2016.
- DE SMAELE, HENK, *Politieke representatie*, Leuven, 2002.
- DE VEGIANO, JEAN-CHARLES-JOSEPH, *Nobiliaire des Pays-Bas et du comté de Bourgogne, contenant les villes, terres & seigneuries ... les personnes qui ont été honorées de la dignité de chevalier, les familles nobles ...*, Leuven, 1760.
- DICKENS, ARTHUR, *The Courts of Europe. Politics, Patronage and Royalty 1400-1800*, Londen, 1977.
- DOYLE, DANIEL, 'The Sinews of Habsburg Governance in the Sixteenth Century: Mary of Hungary and Political Patronage', *The Sixteenth Century Journal*, 31 (2000), 349-360.
- DUERLOO, LUC en THOMAS, WERNER, *Albert and Isabella 1598-1621 : essays*, Turnhout, 1998.
- DUERLOO, LUC, *Dynasty and piety: Archduke Albert (1598 - 1621) and Habsburg political culture in an age of religious wars*, Alderschot, 2012.
- ELLIOTT, JOHN en BROWN, JONATHAN, *Een paleis voor een koning. Het Buen Retiro en het hof van Filips IV*, Amsterdam, 1993.
- ELLIOTT, JOHN, 'A Question of Reputation? Spanish Foreign Policy in the Seventeenth Century', *The Journal of Modern History*, 55 (1983), 475-483.
- ELLIOTT, JOHN, 'A Europe of composite monarchies', *Past & Present*, 137 (1992), 48-71.
- EXELMANS, DENNIS, *Alexander Farnese en zijn hof (1545-1592): omschrijving en interpretatie van traditionele, maatschappelijke en persoonlijke invloeden*, Onuitgegeven meesterproef, KULeuven, departement Geschiedenis, 2008.
- FEROS, ANTONIO, *Kingship and favoritism in the Spain of Philip III, 1598-1621*, Cambridge, 2000.
- GACHARD, LOUIS PROSPER, *Notice d'une collection de documents concernant le comté de Chiny qui est conservée dans les archives départementales de la Moselle, à Metz*, Brussel, 2002.
- GASSMAN, JÜRIG, 'Honour and Fighting Social Advancement in the Early Modern Age', *Acta Periodica Duellatorum*, 3 (2015), 139-181.

GEEVERS, ELISABETH MARIEKE en MARINI, MIRELLA, *Dynastic identity in Early Modern Europe: rulers, aristocrats and the formation of identities*, Farnham, 2015.

GEEVERS, LIESBETH, 'Dynasty and State Building in the Spanish Habsburg Monarchy: The Career of Emanuele Filiberto of Savoy (1588-1624)', *Journal of Early Modern History*, 20 (2016), 267-292.

GOETHALS, FELIX, *Miroir des notabilités nobiliaires de Belgique, des Pays-Bas et du Nord de la France*, Brussel, 1857-1862.

GONZALES DE LEON, FERNANDO, *The road to Rocroi: class, culture and command in the Spanish army of Flanders, 1567 – 1659*, Leiden, 2009.

GONZALEZ DE LEON, FERNANDO, "'Doctors of the Military Discipline": Technical Expertise and the Paradigm of the Spanish Soldier in the Early Modern Period', *The Sixteenth Century Journal*, 27 (1996), 61-85.

HAMPTON, TIMOTHY, *Fictions of embassy: literature and diplomacy in early modern Europe*, Ithaka, 2009.

HERBOTS, KIM, *De duivel wordt eremijt : het levensverhaal van Conrard-Albert, eerste hertog van Ursel (1665-1738) een case study van sociale promotie binnen de vroeg-18e-eeuwse, Zuidnederlandse adel*, Onuitgegeven meesterproef, KULeuven, departement Geschiedenis, 2000.

HORTAL MUÑOZ, JOSÉ ELOY, *Las guardas reales de los Austrias hispanos*, Madrid, 2013.

HORTAL MUÑOZ, JOSÉ ELOY, *Los asuntos de Flandes: las relaciones entre las Cortas de la Monarquía Hispánica y de los Países Bajos durante el siglo XVI*, Saarbrücken, 2011.

HURWICH, JUDITH, 'Marriage Strategy among the German Nobility, 1400-1699', *The Journal of Interdisciplinary History*, 29 (1998), 169-195.

ISRAEL, JONATHAN, *Conflicts of empires: Spain, the Low Countries and the struggle for world supremacy 1585 – 1713*, Londen, 1997.

ISRAEL, JONATHAN, *The Dutch Republic and the Hispanic World, 1606-1661*, Oxford, 1982.

JANSSEN, GEERT, *Creaturen van de macht. Patronage bij Willem Frederik van Nassau (1613-1664)*, Amsterdam, 2005.

JANSSENS, PAUL, 'De la noblesse médiévale à la noblesse moderne. La création dans les anciens Pays-Bas d'une noblesse dynastique (XVe-début XVIIe siècle)', *BMGN: Low Countries Historical Review*, 123 (2008), 490-516.

KETTERING, SHARON, *Patronage in sixteenth- and seventeenth-century France*, Aldershot, 2002.

KETTERING, SHARON, *Power and Reputation at the Court of Louis XIII: The Career of Charles d'Albert, duc de Luynes (1578–1621)*, Manchester, 2008.

KOOIJMANS, LUUC, *Vriendschap en de kunst van het overleven in de zeventiende en achttiende eeuw*, Amsterdam, 1997.

KRINS, VANESSA, *Chiny : Château du Faing à Jamoigne : de la demeure seigneurale à la Maison des administrations locales*, Namen, 2012.

LANTSCHNER, PATRICK, 'Revolts and the Political Order of Cities in the Late Middle Ages', *Past & Present*, 225 (2014), 3-46.

LE ROUX, NICOLAS en WREDE, MARTIN, *Noblesse oblige: identités et engagements aristocratiques à l'époque moderne*, Rennes, 2017.

Les élites nobiliaires dans les Pays-Bas au seuil des temps modernes : mobilité sociale et service du pouvoir, Brussel, 2001.

LIMM, PETER, *The Dutch Revolt 1559-1648*, Londen, 1994.

LOCKHART, PAUL DOUGLAS, 'Denmark and the Empire: A Reassessment of Danish Foreign Policy under King Christian IV', *Scandinavian Studies*, 64 (1992), 390-416.

LOUTSCH, JEAN-CLAUDE, *Armorial du pays de Luxembourg. Contenant la description des armes des princes de la maison de Luxembourg, de tous les souverains d'autres maisons ayant régné sur ce pays, des gouverneurs ayant exercé le pouvoir en leur nom, ainsi que celles des familles nobles, bourgeoises ou paysannes, pour autant qu'elles ont pu être retrouvées*, Luxemburg, 1974.

MACZAK, ANTONI, *Klientelsysteme im Europa der frühen Neuzeit*, Munchen, 1988.

MARCASSA, STEFANIA, POUYET, JEROME en TREGOUET, THOMAS, *Marriage Strategy among European Nobility*, Cergy, 2017.

MARNEF, GUIDO en VERMEIR, RENE, *Adel en macht: politiek, cultuur, economie*, Maastricht, 2004.

MERCADAL, GARCIA, *Viajes de extranjeros por España y Portugal. Desde los tiempos más remotos hasta comienzos del siglo XX*, Salamanca, 1999.

MOUSSET, JEAN-LUC en DE JONGE, KRISTA, *Pierre-Ernest de Mansfeld (1517-1604): un prince de la Renaissance*, Luxemburg, 2007.

NAFRIA, DOMINGUEZ en CARLOS, JUAN, *El real y supremo consejo de guerra (siglos XVI - XVIII)*, Madrid, 2001.

NEYEN, AUGUSTE, *Biographie luxembourgeoise : histoire des hommes distingués originaires de ce pays*, Hildesheim, 1972.

OEXLE, OTTO GERHARD, 'Aspekte der Geschichte des Adels im Mittelalter und in der Frühen Neuzeit', *Geschichte und Gesellschaft. Sonderheft*, 13 (1990), 19-56.

PERGAMENI, CHARLES, 'Le voyage de Gilles du Faing au Danemark en 1612', *Bulletin de la Société Royale belge de géographie*, 4 (1942), 261-295.

POLLMANN, JUDITH, 'Internationalisering en de Nederlandse Opstand', *Bijdragen en Mededelingen betreffende de Geschiedenis der Nederlanden*, 124 (2009), 515-535.

RAEYMAECKERS, DRIES, *One foot in the palace: the Habsburger Court of Brussels and the politics of access in the reign of Albrecht and Isabella, 1598 – 1621*, Leuven, 2013.

RIVIÈRE DE CARLES, NATHALIE, *Early Modern Diplomacy, Theatre and Soft Power: The Making of Peace*, Palgrave Macmillan, 2016.

ROSE, STEPHEN, 'Trumpeters and diplomacy on the eve of the Thirty Years' War: the *album amicorum* of Jonas Kröschel', *Early Music*, 40 (2012), 379-392.

RUIZ IBÁÑEZ, JOSÉ e.a., *Polycentric monarchies. How did Early Modern Spain and Portugal achieve and Maintain a Global Hegemony?*, Sussex, 2012.

RUIZ IBÁÑEZ, JOSÉ en SABATINI, GAETANO, 'Monarchy as Conquest: Violence, Social Opportunity, and Political Stability in the Establishment of the Hispanic Monarchy', *The Journal of Modern History*, 81 (2009), 501-536.

SAFFROY, GASTON en SAFFROY, GENEVIEVE, *Bibliographie généalogique, héraldique et nobiliaire de la France des origines à nos jours, imprimés et manuscrits*, Parijs, 1968-1988.

SOEN, VIOLET en COOLS, HANS, 'L'aristocratie transrégionale et les frontières: les processus d'identification politique dans les maison de Luxembourg-Saint-Pol et de Croÿ (1470-1530)', *L'identité au pluriel. Jeux et enjeux des appartenances autour des anciens Pays-Bas, XVe-XVIIIe siècles/Identity and Identities. Belonging at Stake in the Low Countries 14th-18th Centuries*, 30 (2014), 209-228.

SOEN, VIOLET en DE RIDDER, BRAM, 'The Act of Cession, the 1598 and 1600 States-Generals in Brussels and the peace negotiations during the Dutch Revolt', in: R. Lesaffer (ed.), *The Twelve Years Truce (1609): Peace, Truce, War and Law in the Low Countries at the turn of the 17th century*, The Hague, 2014, 48-68.

SOEN, VIOLET, 'Nobility (1450-1650), in: *Oxford Bibliographies in Renaissance and Reformation*, Oxford, 2015, 1-36.

- SOEN, VIOLET, 'Philip II's Quest. The Appointment of Governors-General during the Dutch Revolt (1559-1598)', *BMGN: The Low Countries Historical Review*, 126 (2011), 3-29.
- SOEN, VIOLET, 'Reconquista and Reconciliation in the Dutch Revolt. The campaign of Governor-General Alexander Farnese (1578-1592)', *Journal of Early Modern History*, 16 (2012), 1-22.
- SOEN, VIOLET, *Vredehandel. Adellijke en Habsburgse verzoeningspogingen tijdens de Nederlandse Opstand (1564-1581)*, Amsterdam, 2012.
- STENSLAND, MONICA, *Habsburg Communication in the Dutch Revolt*, Amsterdam, 2012.
- STRADLING, ROBERT, *The Armada of Flanders. Spanish Maritime Policy and European War, 1568-1668*, Cambridge, 1992.
- THOMPSON, I. A., 'The Armada and Administrative Reform: The Spanish Council of War in the Reign of Philip II', *The English Historical Review*, 82 (1967), 698-725.
- TONGLET, BENOIT, *Une famille aristocratique en forêt de Biert : les Faing, une révision*, Namen, 2016.
- URQUÍZAR-HERRERA, ANTONIO, "Making invisible things visible and palpable': visual marks of nobility in Early Modern French social theory and the embodiment of social estates in collections, 1550-1650', *Word & Image*, 31 (2015), 386-397.
- VAN DER ESSEN, LEO, *Correspondance de Cosimo Masi, secrétaire d'Alexandre Farnèse, concernant le gouverneman de Mansfeld, de Fuentes et de l'archiduc Ernest aux Pays-Bas, 1593-1594*, Brussel, 1952.
- VAN DER VLIET, J., 'De Promotie Van Constantyn Huygens', *Oud Holland - Quarterly for Dutch Art History*, 14 (1896), 129-141.
- VAN GELDEREN, KLAAS, *Tussen veel vuren: het soeverein-baljuwschap van Vlaanderen in de Vroegmoderne Tijd (1500 - 1733)*, Heule, 2007.
- VAN LEEUWEN, MARCO en MAAS, INEKE, 'Historical Studies of Social Mobility and Stratification', *Annual Review of Sociology*, 36 (2010), 429-451.
- VAN NIEROP, HENK (red.) e.a., *Reformation, Revolt and Civil War in France and the Netherlands 1555-1585*, Amsterdam, 1999.
- VAN UYTVEN, RAYMOND e.a., *De gewestelijke en lokale overheidsinstellingen in Brabant en Mechelen tot 1795*, Brussel, 2000.
- VENARD, MARC, 'Religion, culture et politique au XVI e siècle', *Revue Historique*, 276 (1986), 399-424.

VERMEIR, RENE, RAEYMAECKERS, DRIES en HORTAL MUÑOZ, JOSÉ ELOY, *A constellation of courts: the courts and households of Habsburg Europe, 1555-1665*, Leuven, 2014.

VITON DE SAINT-ALLAIS, NICOLAS en POISSON DE LA CHABEAUSIERE, AUGUSTE-ETIENNE-XAVIER, *Nobiliaire universel de France, ou recueil général des généalogies historiques des maisons nobles de ce royaume*, Parijs, 1872-1875.

WARLOMONT, RENE, *Le Conseil provincial de justice du Luxembourg de 1531 à 1795*, Leuven, 1958.

WOOD, JAMES, 'Demographic Pressure and Social Mobility among the Nobility of Early Modern France', *The Sixteenth Century Journal*, 8 (1977), 3-16.

WYNTJES, SHERRIN, 'Family Allegiance and Religious Persuasion: The Lesser Nobility and the Revolt of the Netherlands', *The Sixteenth Century Journal*, 12 (1981), 43-60.

Bronnen

ALEXANDER FARNESE e.a., *Correspondances d'Alexandre Farnèse avec le comte de Hénin 1578-1585 et de l'archiduc Albert avec Pierre-Ernest de Mansfelt 1596-1599*, LEO VAN DER ESSEN (ed.), Brussel, 1913.

ALEXANDER FARNESE, *Correspondance d'Alexandre Farnèse, prince de Parme, gouverneur-général des Pays-Bas, avec Philippe II, dans les années 1578, 1579, 1580 et 1581*, LOUIS PROSPER GACHARD (ed.), Brussel, 1853.

BONOURS, CHRISTOPHE, *Le mémorable siege d'Ostende, decrit et divisé en douze livres*, Jean de Meerbeeck (ed.), Brussel, 1628.

FILIPS II, *Correspondance de Philippe II sur les affaires des Pays-Bas publiée d'après les originaux conservés dans les Archives royales de Simancas*, LOUIS PROSPER GACHARD (ed.), Brussel, 1848-1936.

FILIPS II, *Correspondance de Philippe II sur les affaires des Pays-Bas*, JOSEPH LEFEVRE, deel 4, Brussel, 1940-1960.

FRANCQUART, JACQUES en PUTEANUS, ERYCIUS, *Pompa funebris optimi potentissimiq. principis Alberti Pii, archiducis austriacae, ducis burg. bra. &c.*, Brussel, 1623.

GILLES DU FAING, *Mémoires de ce qu'a passé au voyage de la Royne et de l'archiducq Albert, depuis son parlement des Pays-Bas pour Espagne, et des choses succédées aux séjour et retour de leurs Altèzes Sérénissimes ; mesmes aux entrées faicles en leurs pays et estat. Le tous recueilli par messire Giles du Faing, chevalier, Sr de la Cronnée, gentilhomme de la maison et du conseil de feu de glorieuse mémoire Philippe second de ce nom, Roi des Espagnes, eta, et gentilhomme de la bouche de leurs*

Altèzes Sérénissimes et de leur conseil aux province, pays, duché de Luxembourg et conté de Chiny, et., LOUIS PROSPER GACHARD (ed.), Brussel, 1874-1882.

GILLET, MARIE-CLAUDE, *Inventaire des archives du Conseil de Luxembourg. 3 : Dénombrements de fiefs 1263-1776*, Brussel, 1984.

LEUVEN, Artes Universiteitsbibliotheek Tabularium, *Eevwigh edict vande Eerts-Hertoghen onse ghenadighe Heeren, ende Princen, op t'faict van t'beroepen tot vechten by vorme van duël: Ghegheven binnen der stadt van Brussele den naer-lesten dagh van februario M.DC.X*, Gent, drukkerij Jan vanden Kerckhove, 1658.

LONCHAY, HENRI en CUVELIER, JOSEPH, *Correspondance de la Cour d'Espagne sur les affaires des Pays-Bas au XVIIe siècle*, I-II, Brussel, 1923-1937.

LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 1, *Carrière van Gilles du Faing voor de periode 1595-1602*.

LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 3, *Carrière van Gilles du Faing voor de periode 1607-1613*.

LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 4, *Carrière van Gilles du Faing voor de periode 1601-1603*.

LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 6, *Carrière van Gilles du Faing voor de periode 1622-1633*.

LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 7, *Brieven gericht aan Jean du Faing en Gilles du Faing voor de periode 1523-1633*.

LUIK, Rijksarchief Luik, *Famille du Faing*, boek 8, *Geboorte-, huwelijks- en overlijdensaktes*.

MARGARETHA VAN OOSTENRIJK, *Correspondance française de Marguerite d'Autriche, duchesse de Parme, avec Phillippe II*, J.S. THEISSEN (ed.) e.a., Utrecht, 1925-1942.

VAN DURME, MAURICE, *Les archives générales de Simancas et l'histoire de la Belgique IXe-XIXe siècles*, I-IV, Brussel, 1964-1990.

Sites

Academic Dictionaries and Encyclopedias, 2017 (<http://enacademic.com/dic.nsf/enwiki/10859416>).

Geraadpleegd op 30 mei 2018.

Chateaux of Belgium, 2012 (http://www.chateauxofbelgium.be/nl/castle_details.cfm?id=463).

Geraadpleegd op 3 juni 2018.

Instituto Universitario La Corte En Europa, 2013

(<http://sigecahweb.geo.uam.es/iulce/index.php/biografias/2013-06-13-10-32-04>). Geraadpleegd op 4 juni 2018.

Abstract

Gilles du Faing was een lage edelman met enkele kleine gebieden in Luxemburg, die zich over de loop van een bijna 50 jaar durende carrière van 1584 tot 1633 wist op te werken tot baron van Jamoigne en invloedrijke functies in Luxemburg, Vlaanderen en Brussel. Deze masterproef onderzoekt hoe hij deze sociale promotie heeft kunnen waarmaken, aan de hand van het bronnenmateriaal dat hij zelf heeft verzameld. Zijn succes bleek te liggen in de combinatie van enkele strategieën. Zo begon hij zijn carrière op een voor de adel klassieke manier, door in het leger te gaan in 1584. Hier kwam hij in contact met de graaf van Mansfelt en begon een tweede strategie, namelijk patronage. Naast Mansfelt zouden ook figuren als aartshertog Albrecht of koning Filips II als patroonheren van du Faing optreden. Hiermee wist hij enkele benoemingen en missies te krijgen. Tijdens deze missies wist hij voor zichzelf de reputatie te creëren van een hardwerkend, capabel en bovenal loyaal dienaar. Deze reputatie opbouwen, vormde de derde strategie. Het bezorgde hem steeds belangrijkere missies, waar hij door zijn successen grote beloningen voor kreeg. Hij wist steeds meer en invloedrijkere functies te vergaren, gaande van een zetel in de Raad van Luxemburg tot de nauwe hofhouding van Albrecht als één van diens *Gentilhommes de la Bouche*. Tijdens deze missies en zijn verblijf aan het hof, paste hij een vierde strategie toe. Hij slaagde er immers in om een uitgebreid netwerk uit te bouwen met invloedrijke figuren als een keizerlijke ambassadeur, leden van de oorlogsraad van de koning of een lid van het geslacht Croÿ. Zijn vijfde strategie ten slotte was het sluiten van een huwelijk met erfdochter Marguerite de Steelandt. Door deze strategieën was Gilles du Faing een welgesteld en invloedrijk figuur geworden, die nog zo goed als onbekend is voor historici. Dat is één van de lacunes die dit onderzoek hoopt op te lossen.